

ช่อยมีขนคล้ายไหม ไม่ร่วงพร้อมช่อดอกช่อย ช่อดอกย่อย ขนาดเล็ก มีขน แคลล์ขนาดเล็กมากและมีขนยาวนุ่ม กาบช่อยย่อย รูปขอบขนาน ยาวใกล้เคียงกัน เนื้อบาง มีขนยาวนุ่ม ดอกล่าง มีเฉพาะกาบล่างที่มีเนื้อบางคล้ายเยื่อ และไม่มีเส้นภายใน ดอกบน มี กาบล่าง มีลักษณะเหมือนกาบล่างของดอกล่าง ปลายแหลม ไม่มีรยางค์ ไม่มีก้านเกสรเพศผู้ 2 อัน

1. *Imperata cylindrica* (L.) Raeusch., Nomencl. Bot. ed. 3: 10. 1797.

Lagurus cylindricus L., Syst. Nat., ed. 10: 878. 1759.

หญ้าหลายปี สูง 51-82 ซม. เป็นกอ มีเหง้า ลำตรง ลำต้นไม่มีขน ช่อยมีขนสีขาว กาบใบ ยาว 13.5-18 ซม. เนื้อหนา ไม่มีขน ขอบส่วนบนมีขน แผ่นใบ รูปแถบ ฐานสอบคล้ายก้าน เป็นร่อง ปลายเรียวแหลม ยาว 45.5-64 ซม. กว้าง 0.9-1.8 ซม. เนื้อหยาบ ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ รูปสามเหลี่ยม ขอบส่วนฐานใบมีขน เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 1.5-1.6 มม. ช่อดอก ยาว 6.3-15 ซม. เมื่อแก่เป็นปุยสีขาว ช่อดอกย่อย ยาว 2.5-3.5 มม. ก้านมีขนสั้นและขนยาวคล้ายไหม กาบช่อยย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.5-3.5 มม. กว้าง 0.5-0.8 มม. เนื้อโปร่งบาง มีขนยาวสีขาวคล้ายไหม ขนยาว 6.5-10 มม. ขอบส่วนบนมีขน เส้นภายใน 3 เส้น ยาวไม่ถึงปลาย กาบช่อยย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.6-3.1 มม. กว้าง 0.4-0.8 มม. เนื้อโปร่งบาง ด้านหลังมีขนยาวสีขาวคล้ายไหม ขน ยาว 8.1-9.7 มม. ขอบส่วนบนมีขน ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายสามแฉกหรือแหลม ยาว 1.3-1.9 มม. กว้าง 0.7-0.9 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ปลายแฉกมีขน ไม่มีเส้นภายใน ดอกบน มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม หรือแฉก ยาว 1-1.3 มม. กว้าง 0.3-0.4 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน กาบบน ปลายแฉก ยาว 1-1.1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ มีขน ไม่มีเส้นภายใน เกสรเพศผู้ มี อับเรณู ยาว 2.5-2.6 มม. รังไข่ ยาวประมาณ 0.4 มม. (ภาพที่ 46 ง.)

การกระจายพันธุ์.— อเมริกาใต้ แอฟริกาตะวันตก จีน อินเดีย ศรีลังกา พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ได้หวั่น หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่ง ช่วงมีดอกเกือบตลอดปีหรือหลังถูกไฟไหม้

ชื่อพื้นเมือง.— เกือฮิ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); ลาตาง, ลาแล (ยะลา); หญ้าคา (ทั่วไป)

ชื่อสามัญ.— Alang-alang, Lalang

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 5069 (QBG) & 6573 (QBG); P. Chantaranothai et al. 90/563 (KKU); C. Jaroenchai 137 (KKU) & 287 (KKU); M. Norsangsri 885 (QBG); B. Rogers 7 (KKU)

3. *MICROSTEGIUM* Nees in Lindl., Nat. Syst. Bot., ed. 2: 447. 1836.

หญ้าหลายปี ลำต้นแตกกิ่งก้าน ช่อยที่ส่วนล่างมีราก แผ่นใบ รูปแถบกว้าง ฐานใบแคบ ปลายแหลม เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ปลายตัด ด้านหลังมีขน ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อกระจะประกอบเรียงบนแกนต้นคล้ายนิ้วมือ ช่อกระจะยาวมีขน แกนช่อกระจะหักง่าย ก้านช่อดอกย่อยสั้นกว่าปล้องที่แกนช่อกระจะ ช่อดอกย่อยไร้ก้าน รูป

หอก แบนทางด้านบนล่าง แคลลัสสันและมิชน กาบช้อย่อย เนื้อหยาบ กาบช้อย่อยล่าง มีร่องตามยาวตรงกลาง ขอบพับเข้า กาบช้อย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ไม่มีรยางค์หรือเป็นรยางค์สั้น ดอกล่าง ไม่มีเพศ ไม่มีหรือมีกาบล่าง ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปคล้ายหัวใจ ปลาย 2 พู ตรงกลางเป็นรยางค์ เกสรเพศผู้ 3 อัน ช่อดอกย่อยมีก้าน มีลักษณะเหมือนช่อดอกย่อยไร้ก้าน

1. *Microstegium fasciculatum* (L.) Henrard, Blumea 3: 453. 1940.

Andropogon fasciculatus L., Sp. Pl.: 1047. 1753.

หญ้าหลายปี ยาว 59-125 ซม. เป็นต้นเดี่ยว ลำต้นเอน แตกกิ่งแล้วตั้งขึ้น ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบยาว 3-7 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขน ขอบด้านบนนอกมีขนหรือไม่มีขน แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานใบคู่ ปลายเรียวแหลม ยาว 8.5-14 ซม. กว้าง 5.3-10 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ มีขนกระจาย ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบรูปสามเหลี่ยม ฐานใบด้านบนนอกและด้านในมีขนสีขาว เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.9-1.6 มม. ด้านหลังมีขนสีขาว ช่อดอก ประกอบด้วยช่อกระจุกจำนวน 3-6 ช่อ ช่อกระจุกยาว 4-7 ซม. แกนช่อกระจุกมีขนสีขาว ช่อดอกย่อยไร้ก้าน แคลลัสมีขนสีขาว กาบช้อย่อยล่าง รูปกระสวย ปลายตัด ยาว 2.2-3.2 มม. กว้าง 1-1.3 มม. เนื้อหยาบเหนียวคล้ายกระดาษ ปลายเนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้า ขอบพับส่วนบนมีขนยาวสีขาว ด้านหลังมีร่องยาวเป็นแถบตรงกลาง เส้นภายใน 4-6 เส้น เส้นภายในไม่ชัดเจน กาบช้อย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม เป็นรยางค์สั้นหรือไม่มีรยางค์ แบนทางด้านข้าง ยาว (รวมรยางค์) 2.3-3.9 มม. กว้าง 1.3-1.4 มม. เนื้อหยาบเหนียวคล้ายกระดาษ ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขนสีขาว รยางค์มีขนสั้นสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางบนคล้ายสัน ส่วนบนมีขนสีขาวเรียงเป็นแถบ รยางค์ยาว 0.6-0.7 มม. ดอกล่าง (เฉพาะ 129) ไม่มีกาบล่าง หรือพบน้อยที่มีกาบล่าง เป็นเส้น ปลายแหลม ยาวประมาณ 1.3 มม. เนื้อบาง ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง ยาว 4.5-6.5 มม. เป็นแผ่นแบนปลายเว้าต้นตรงกลางเป็นรยางค์สีน้ำตาลอ่อน รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียวเล็กน้อย ไม่มีขน รยางค์ส่วนบนมีขนสั้น กาบบน รูปหอก ปลายตัดหรือแฉกหรือแหลม ยาว 0.6-1 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบส่วนล่างโอบเข้า ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาว 0.9-1.6 มม. รังไข่ รูปไข่ ยาว 0.3-0.4 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน ฐานมีขนสีขาว ก้านแบน มีขนสีขาว กาบช้อย่อยล่าง รูปกระสวยหรือรูปหอก ปลายตัดหรือแหลม ยาว 2.2-3 มม. กว้าง 0.9-1.2 มม. เนื้อหยาบเหนียวคล้ายกระดาษ ปลายเนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้า ขอบพับส่วนบนมีขนยาวสีขาว ด้านหลังเป็นร่องตรงกลางตามแนวยาว เส้นภายใน 4-6 เส้น กาบช้อย่อยบน รูปหอก ปลายแหลมเป็นรยางค์หรือปลายตัด แบนทางด้านข้าง ยาว 2.1-3.7 มม. กว้าง 1.1-1.3 มม. เนื้อหยาบเหนียวคล้ายกระดาษ ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางบนคล้ายสัน ส่วนบนมีขนสีขาวเรียงเป็นแถบ รยางค์มีขนสั้นสีขาว รยางค์ยาว 0.1-0.6 มม. ดอกล่าง ไม่มีกาบล่าง หรือพบน้อยที่มีกาบล่าง เป็นเส้น ปลายแหลม ยาว 1.8-1.9 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. เนื้อบาง ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง ยาว 4.2-5.6 มม. เป็นแผ่นแบนปลายเว้าต้นตรงกลางเป็นรยางค์สีน้ำตาลอ่อน รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียวเล็กน้อย กาบบน รูปหอก ปลายเว้าหรือแหลม ยาว 0.5-0.8 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบส่วนล่างโอบเข้า ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาว 0.7-1.4 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาว 0.2-0.4 มม. (ภาพที่ 23 ค.ง. และ 46 ค.)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา จีน อินเดีย เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม
นิวซีแลนด์.— พบบริเวณที่รุ่มชื้น ชุ่มมีดอกเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *L.B. Abbe et al.* 9276 (K); *H. Banziger* 730 (CMU); *BGO Staff* 34 (QBG) & 51 (QBG); *H.B.G. Garrett* 1031 (K); *B. Hansen & T. Smitinand* 12659 (K); *E. Hennipman* 3564 (K); *C. Jaroenchai* 117 (KKU), 127 (KKU), 129 (KKU), 130 (KKU) & 270 (KKU); *A.F.G. Kerr* 1638 (K), 2300 (K), 3508 (K), 6570 (K), 10234 (K), 11451 (K), 13840 (K), 15378 (K) & 16232 (K); *K. Larsen* 8708 (K) & 8954 (K); *J.F. Maxwell* 87-1475 (CMU), 88-1410 (CMU), 89-1554 (CMU) & 91-96 (CMU); *C. Niyomdham* 5253 (BKF); *M. Norsangsri* 1016 (QBG) & 1059 (QBG); *Ploenchit* 959 (K); *T.B. Ryves* KS95/006 (K); *T. Smitinand* 1679 (K), 2098 (K), 2143 (K), 3766 (K), 7094 (BKF) & 8758 (K); *T. Smitinand & E.C. Abbe* 6173 (K); *Th. Sørensen et al.* 577 (BKF), 994 (K) & 6553 (K); *B. Sukkri* 88 (K); *M. Tagawa et al.* T-2441 (K); *C.F. van Beusekom & C. Phengklai* 2584 (BKF); *C.F. van Beusekom et al.* 3775 (K), 4092 (K) & 4640 (K)

4. PSEUDOPOGONATHERUM A. Camus, Ann. Soc. Linn. Lyon, n.s. 68: 204. 1921.

หญ้าปีเดียว ลำเดี่ยวหรือเป็นกอ แผ่นใบ รูปแถบแคบ เส้นใบ เป็นแถบขน ข้อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบข้อ
กระจะประคบคล้ายนิ้วมือ แกนข้อกระจะหักง่ายหรือเหนียว คู่ข้อดอกย่อยมีลักษณะเหมือนกัน สมบูรณ์เพศ มี
ก้าน ก้านยาวไม่เท่ากัน ปล้องที่แกนข้อกระจะและก้านข้อดอกย่อย รูปแถบ ขอบมีขน ข้อดอกย่อย รูปหอก
แคลลัสปลายมนหรือแหลม มีขน กาบข้อย่อย เนื้อบางถึงเนื้อคล้ายกระดาษ กาบข้อย่อยล่าง ปลายตัดหรือแฉก มี
ขน กาบข้อย่อยบน รูปคล้ายเรือ ปลายเป็นติ่งแหลมหรือเป็นรยางค์ ดอกล่าง มีเฉพาะกาบล่างที่มีเนื้อบางคล้ายเยื่อ
ดอกบน มี กาบล่าง คล้ายก้าน ปลายเรียบหรือ 2 แฉก มีรยางค์ รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว สีน้ำตาลดำและมีขน
ไม่มีกาบบน เกสรเพศผู้ 1-3 อัน

1. *Pseudopogonatherum contortum* (Brongn.) A. Camus, Ann. Soc. Linn. Lyon, n.s. 68: 205. 1921.

Pogonatherum contortum Brongn. in Duperrey, Voy. Monde, Phan. 2(2): 90. 1831.

หญ้าปีเดียว สูง 50.5-91.5 ซม. เป็นกอเล็ก ลำตรงไม่แตกแขนง ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 5.5-9.6
ซม. ไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ฐานตรง ปลายเรียวแหลม ยาว 14.5-39 ซม. กว้าง 2-3.5 มม. หลังใบมีขนสีขาว
กระจาย ขอบใบเรียบหรือมีขน เส้นใบ เป็นแถบขน ขนยาว 0.4-0.6 มม. ข้อดอก ประกอบด้วยข้อกระจะจำนวน 3-7 ข้อ
ข้อกระจะยาว 4.2-5 ซม. ก้านข้อดอกไม่มีขน แกนข้อกระจะมีขนสีขาว ข้อดอกย่อย สมบูรณ์เพศ ยาว (ไม่รวม
รยางค์) 2.2-2.3 มม. กว้าง 0.4-0.5 มม. แคลลัสมีขน ก้านข้อดอกย่อย ยาว 1-1.3 มม. และมีขน กาบข้อย่อยล่าง รูป
เรียว ปลายเป็นแฉกแหลม ยาว 1.9-2 มม. กว้างประมาณ 0.7 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ สีน้ำตาล มีขนสีขาว เส้น
ภายใน 2 เส้น กาบข้อย่อยบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 2-2.1 มม. กว้างประมาณ 0.8 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ สีน้ำตาล
ด้านหลังตรงกลางมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน ปลายยื่นออกไปเป็นรยางค์ ยาว 5.2-7.7 มม. มีขนสั้น รยางค์ไม่บิด
ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายมนหรือแหลม ยาว 0.7-0.8 มม. กว้าง 0.4-0.5 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกบน มี

กาบล้าง เป็นแผ่นแบนปลายเป็นรยางค์ ยาว (รวมรยางค์) ยาว 2.85-3.4 ซม. กว้างประมาณ 0.2 มม. สีนํ้าตาลอ่อน รยางค์มีขน รยางค์ส่วนล่างปิดสีนํ้าตาลเข้ม **อับเรณู** ยาว 0.5-0.6 มม. ผล รูปรี ยาว 1-1.4 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. (ภาพที่ 23 จ.-ข. และ 46 ข.)

การกระจายพันธุ์..... จีน อินเดีย เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม ออสเตรเลีย หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณที่โล่งพื้นดินทรายชายป่าเต็งรัง ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-กันยายน

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา. — P. Irat & M. Norsangsi 6 (KKU); C. Jaroenchai 235 (KKU); A.F.G. Kerr 1559 (K), 8031 (K) & 8223 (K); S. Laegaard & M. Norsangsi 21882 (K); E. Lindhard 24 (K); J.F. Maxwell 87-1506 (CMU) & 90-1350 (CMU); S. Noonanang 54 (CMU); M. Norsangsi 599 (QBG); Put 4295 (K); T. Smitinand 3627 (K), 3995 (K) & 4885 (BKF, K); T. Smitinand & E.C. Abbe 6179 (K); C.F. van Beusekom et al. 3819 (K)

5. SACCHARUM L., Sp. Pl.: 54. 1753.

หญ้าหลายปี มีเหง้าหรือเป็นกอ ลำแข็ง แผ่นใบ ออกตลอดลำ รูปแถบถึงรูปขอบขนาน เส้นกลางใบกว้างสีขาว **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นแบน **ข้อดอก** ออกที่ปลายกิ่ง แบบข้อแยกแขนงขนาดใหญ่ มีขน แขนงข้อดอกประกอบด้วยข้อกระจะจำนวนมาก แกนข้อกระจะหักง่าย ปล้องที่แกนข้อกระจะและก้านข้อดอกย่อยรูปเส้นด้ายและปลายรูปด้าย ปล้องยาวมากกว่าก้านข้อดอกย่อย กู้ข้อดอกย่อยมีลักษณะเหมือนกัน สมบูรณ์เพศ **ข้อดอกย่อย** มีขนาดเล็กแบนทางด้านบนล่าง รูปหอก แคสลับสั้น ปลายมน มีขนยาวโดยอยู่รอบข้อดอกย่อย **กาบข้อย่อย**ล่าง เนื้อคล้ายกระดาษ มีสันที่ขอบ **กาบข้อย่อยบน** รูปรี **ดอก**ล่าง มีเฉพาะกาบล้างที่มีเนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกบน สมบูรณ์เพศ **กาบล้าง** ปลายเรียวหรือเป็นแฉก มีหรือไม่มีรยางค์ **เกสรเพศผู้** 2-3 อัน

รูปวิธานระบุชนิด

1. กาบล้างของดอกบนมีรยางค์สั้นขนาดเล็ก ไม่โผล่พ้นกาบข้อย่อย รยางค์ยาวน้อยกว่า 3 มม. ข้อไม่มีขน แผ่นใบขนาดใหญ่ ยาว 100-150 ซม. **1. S. arundinaceum**
1. กาบล้างของดอกบนมีรยางค์ยาวขนาดใหญ่ โผล่พ้นกาบข้อย่อย เห็นชัดเจน รยางค์ยาว 1.6-1.7 ซม. ข้อมีขนสีทอง แผ่นใบ ยาว 35-50 ซม. **2. S. longisetosum**

1. *Saccharum arundinaceum* Retz., Observ. Bot. 4: 14. 1786.

หญ้าหลายปี สูง 3-5 เมตร เป็นกอขนาดใหญ่ ลำต้นแข็ง ไม่กลวง ภายในลำต้นเป็นเนื้อเยื่ออ่อนนุ่มสีขาว กาบใบ ยาว 25-55 ซม. เนื้อหนา ไม่มีขน ขอบด้านหนึ่งที่ส่วนบนมีขนสีเหลืองอ่อน ขนยาว 0.2-0.5 มม. แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานใบสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว 100-150 ซม. กว้าง 1.5-4 ซม. เส้นกลางใบด้านหลังใบมีขนาด

ใหญ่สีขาวเห็นชัดเจน ขอบเส้นกลางใบมีขนสั้นเข้ามาบริเวณกลางใบ ขนยาว 3-6 มม. ขอบใบมีขนแข็งแหลมสั้นสีเหลืองอ่อน เรียงเป็นแถบ สากมือ **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นคล้ายตัวอักษรวี ยาว 2-3 มม. **ช่อดอก** สีขาวหรือสีเทา ยาว 79-105.5 ซม. แขนงล่างสุดยาว 17.5-37 ซม. สีขาวหรือสีเทา แกนช่อดอกไม่มีขน ปล้องที่แกนแขนงช่อดอกมีขนสั้นมากและมีขนยาวเรียง 2 แถวที่ปล้องส่วนบน **ช่อดอกย่อยไร้ก้าน** รูปรียาว ยาว 3-3.2 มม. กว้างประมาณ 0.6 มม. แคลลัสมีขนสีขาวคล้ายไหม กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3-3.2 มม. กว้าง 0.8-0.9 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนสีขาวคล้ายไหม ขนยาว 4-9 มม. เส้นภายใน 2 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.8-3.2 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อบาง ส่วนบนเป็นสัน สันมีขนสั้นแข็ง ขอบส่วนบนมีขนเล็กน้อย เส้นภายใน 1 เส้น ดอกล่างไม่มีเพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.2-3 มม. กว้างประมาณ 0.7 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบที่ปลายมีขน เส้นภายใน 1 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ยาว (รวมรยางค์) 2.5-3 มม. ขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 1 เส้น กาบบน ยาวประมาณ 1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ปลายมีขนเล็กน้อย ไม่มีเส้นภายใน **เกสรเพศผู้** 3 อัน อับเรณู ยาว 1-1.9 มม. รังไข่ ยาว 0.5-0.6 มม. **ช่อดอกย่อยมีก้าน** รูปรียาว ยาว 3.1-4 มม. กว้าง 0.5-0.6 มม. แคลลัสมีขนสีขาวคล้ายไหม **ก้านช่อดอกย่อย** ยาว 2.5-7 มม. มีขนคล้ายไหมเรียง 2 แถว ขนยาวถึง 6 มม. กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3-4 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนสีขาวคล้ายไหม ขนยาว 1.1-7.5 มม. ขอบที่ปลายมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.9-4 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนสีขาวคล้ายไหม ขอบส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น ดอกล่างไม่มีเพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.2-3.2 มม. กว้าง 0.7-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบที่ปลายมีขน เส้นภายใน 1 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายเป็นรยางค์แหลม ยาว 2.2-3 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 1 เส้น กาบบน รูปคล้ายสามเหลี่ยม ยาว 0.9-1.4 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ปลายมีขนเล็กน้อย **เกสรเพศผู้** 3 อัน อับเรณูยาว 1.9-2 มม. รังไข่ ยาวประมาณ 0.7 มม. (ภาพที่ 47 ก.-ข.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ศรีลังกา ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย ลาว เวียดนาม ไต้หวัน

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งทั่วไปหรือชายป่าเต็งรัง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— แขนม (ทั่วไป); ตะโป (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); แดรง (เขมร-สุรินทร์); ปง (ภาคเหนือ)

ชื่อสามัญ.— Hardy sugar cane, Reed-like sugarcane

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 2432 (QBG); C. Jaroenchai 246 (KKU), 275 (KKU), 283 (KKU) & 285 (KKU); F. Konta & C. Phengkklai 3937 (BKF); J.F. Maxwell 87-85 (CMU) & 89-71 (CMU); M. Norsangsri 920 (QBG) & s.n. (QBG)

2. *Saccharum longisetosum* (Andersson) V. Naray. ex Bor, Fl. Assam 5: 461. 1940.

Erianthus longesetosus Andersson, Öfvers. Förh. Kongl. Svenska Vetensk.-Akad. 12: 163. 1855.

หญ้าหลายปี สูง 2-3 ม. เป็นกอ ลำต้นแข็ง แตกกิ่ง ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนสีทองไม่รอบข้อ ขนยาว 1-1.3 มม. กาบใบ โอบลำแน่น ยาว 18.5-20.5 ซม. ไม่มีขน แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานใบลู่ ปลายเรียว ยาว 36-50 ซม. กว้าง 2.5-2.7 ซม. ขอบมีขนแข็งสั้นสีขาว ฐานสากมือ **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นแบน ยาว 3-4 มม. **ช่อดอก** ยาว (ไม่รวมรยางค์) 30-

49 ซม. แขนงล่างสุด ยาว 16.4-25 ซม. แกนช่อดอกบริเวณที่มีแขนงช่อดอกมีขนสีขาว แขนงช่อดอกมีขนสีทอง
ช่อดอกย่อยไร้ก้าน รูปรี ปลายแหลม ยาว (ไม่รวมรยางค์) 5-5.5 มม. กว้างประมาณ 1 มม. แคลลัสมีขนสีทอง ขน
ยาว 3-9.5 มม. กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปรี ปลายเรียวแหลมหรือสองแฉกแหลม 4.9-5.3 มม. กว้าง 1.1-1.5 มม. เนื้อหยาบ
คล้ายกระดาษ ขอบส่วนปลายมีขน เส้นภายใน 3 หรือ 5 เส้น เห็นชัดเจน 2 เส้นขอบส่วนปลายเป็นสัน สันมีขนสั้น
สีขาว กาบช่อดอกย่อยบน รูปรี ปลายเรียวแหลม ยาว 4.5-5.8 มม. กว้าง 1.2-1.5 มม. เนื้อหยาบ ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อ
ขอบส่วนปลายมีขนสีขาว เส้นภายใน 3-4 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย ดอกกลาง มี กาบล่าง รูปรี ปลายแหลม ยาว
3.9-4.5 มม. กว้าง 0.7-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบส่วนปลายมีขนสีขาว ดอกบน มี กาบล่าง ปลายสองแฉกแหลม
ยาว 3.2-4 มม. กว้าง 0.6-0.7 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ปลายตรงกลางเป็นรยางค์ เส้นภายใน 1 เส้น ยาวออกไปเป็น
รยางค์สีทอง รยางค์ยาว (วัดจากปลายแฉก) 1.6-1.72 ซม. กาบบน ปลายแหลม ยาว 1.7-2.4 มม. กว้าง 0.4-0.5 มม.
เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบมีขน กลีบเกล็ด รูปกรวย ยาว 0.6-0.7 มม. กว้าง 0.3-0.7 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาว
2.2-2.3 มม. รั้งไข่ รูปไข่กลับ ยาว 0.7-0.8 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. ผล รูปไข่กลับ ยาว 1.4-1.6 มม. กว้าง 0.6-
0.7 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน สมบูรณ์เพศ รูปรี ยาว (ไม่รวมรยางค์) 5-6 มม. กว้างประมาณ 1 มม. แคลลัสมีขนสีทอง
ขนยาว 7-8.7 มม. ก้านยาว 2.8-3.5 มม. มีขนสีขาว ขนยาว 5.1-6 มม. กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปรี ปลายแหลมหรือสอง
แฉกแหลม ยาว 4.6-6.3 มม. กว้าง 1.1-1.7 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 หรือ 7 เส้น 2 เส้นขอบเป็น
สันที่ส่วนบน สันมีขนสั้นสีขาว กาบช่อดอกย่อยบน รูปรี ปลายแหลมต่อออกไปเป็นรยางค์สั้น ยาว 4.8-6.5 มม. กว้าง
1.1-1.9 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบส่วนปลายเนื้อบางคล้ายเยื่อ และมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 หรือ 5 เส้น
เส้นกลางยาวถึงปลาย เส้นกลางส่วนบนเป็นสัน ดอกกลาง มี กาบล่าง รูปรี ปลายเรียวแหลม ยาว 4-4.5 มม. เนื้อบาง
คล้ายเยื่อ ขอบด้านบนมีขนสีขาว กลีบเกล็ด รูปกรวย ยาว 0.4-1 มม. กว้าง 0.2-0.5 มม. เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 2 อัน
อับเรณูยาว 2-3 มม. รั้งไข่ รูปไข่กลับ ยาว 0.7-1.4 มม. กว้าง 0.2-0.7 มม. ผล รูปไข่กลับ ยาว 1.4-1.5 มม. กว้าง
ประมาณ 0.7 มม. ดอกบน มี กาบล่าง ปลายแหลมหรือสองแฉกแหลม ยาว 2-4.2 มม. กว้าง 0.8-1 มม. เนื้อบาง
คล้ายเยื่อ เส้นภายใน 1 เส้น ยาวออกไปเป็นรยางค์สีทอง รยางค์ยาว (วัดจากปลายกาบล่าง) 1.7-1.88 ซม. กาบบน
รูปรี ปลายตัด ยาว 2-2.7 มม. กว้าง 0.4-0.5 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน (ภาพที่ 24 ก.-ข.
และ 47 ก.-ง.)

การกระจายพันธุ์.— อินเดียตอนเหนือ จีน ภูฏาน พม่า ไทย

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณที่ร่มชายป่าดงดิบ ช่วงมีดอกเดือนพฤศจิกายน-มกราคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *B. Hansen & T. Smitinand* 12732 (K); *B. Hansen et al.* 11062 (K); *E. Hennipman* 3565 (K); *C. Jaroenchai* 288 (KKU); *A.F.G. Kerr* 20147 (K); *K. Larsen* 982 (K) & 1074 (K); *Th. Sørensen et al.* 982 (K), 1074 (K) & 6821 (K)

เผ่าย่อย 9 Sorghinae

Bluff, Nees & Schauer, Comp. Fl. German. (ed. 2) 1: 46. 1836.

ช่อดอก ออกที่ปลายหรือพบน้อยที่ออกที่ข้อ แบบช่อกระจ่เดี่ยวหรือช่อกระจ่จะประกอบคล้ายนิ้วมือ

หรือคล้ายข้อแยกแขนงที่ข้อกระจะออกเป็นวง แกนข้อกระจะหักง่าย ปล้องที่แกนข้อกระจะเรียว ข้อดอกย่อย ออกคู่ ออกสามหรือออกเดี่ยว อาจมีข้อดอกย่อยคู่เหมือน ข้อดอกย่อยไว้ก้านและข้อดอกย่อยมีก้านมีลักษณะไม่เหมือนกัน อาจมีขน ข้อดอกย่อยไว้ก้าน สมบูรณ์เพศ มักจะแบนทางด้านบนล่าง แคลลัสมนหรือรูปถ้วยหรือตัดตรงหรือเฉียง กาบข้อย่อยล่าง ด้านหลังโค้งมนหรือไม่โค้งมน ดอกล่าง มีเฉพาะกาบล่าง ดอกบน มี กาบล่าง รูปแถบถึงรูปขอบขนาน ปลายเรียวหรือ 2 แฉกแหลม มักมีรยางค์ที่ไม่มีขน ข้อดอกย่อยมีก้าน เพศผู้หรือ ไม่มีเพศ หรืออาจไม่พัฒนา

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. แกนข้อกระจะและก้านข้อดอกย่อยไม่มีร่องยาวตรงกลาง
2. ข้อดอกมีข้อดอกย่อยคู่เหมือนที่ส่วนล่างข้อกระจะ 4. *Dichanthium*
2. ข้อดอกไม่มีข้อดอกย่อยคู่เหมือน
3. ข้อดอกย่อยออกคู่ ประกอบด้วยข้อดอกย่อยไว้ก้านและข้อดอกย่อยมีก้าน อาจพบข้อดอกย่อยไว้ก้าน 1 อัน และข้อดอกย่อยมีก้าน 2 อันที่ส่วนปลาย แต่ละข้อกระจะมี 1-4 คู่ข้อดอกย่อย 5. *Sorghum*
3. ข้อดอกย่อยออกสาม ประกอบด้วยข้อดอกย่อยไว้ก้าน 1 อัน และข้อดอกย่อยมีก้าน 2 อัน แต่ละข้อกระจะมี ข้อดอกย่อย 3 อัน 3. *Chrysopogon*
1. แกนข้อกระจะและก้านข้อดอกย่อยมีแถบเป็นร่องยาวตรงกลาง
4. ข้อดอกแบบข้อแยกแขนงที่เกิดจากข้อกระจะประกอบเรียงบนแกนข้อดอกขนาดเล็กยาว 2. *Capillipedium*
4. ข้อดอกแบบข้อกระจะประกอบ เรียงบนแกนข้อดอกสั้น อาจคล้ายนิ้วมือ 1. *Bothriochloa*

1. *BOTHRIOCHLOA* Kuntze, Revis. Gen. Pl. 2: 762. 1891.

หญ้าหลายปี แผ่นใบ รูปแถบ เส้นใบ เนื้อบาง ปลายมีขน ข้อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบข้อกระจะประกอบด้วย คล้ายนิ้วมือหรือคล้ายข้อแยกแขนง ไม่มีข้อดอกย่อยคู่เหมือน ปล้องที่แกนข้อกระจะและก้านข้อดอกย่อยเรียว มี แถบตามยาวตรงกลางเนื้อบาง ขอบเนื้อหนา ข้อดอกย่อยไว้ก้าน แบนทางด้านบนล่าง แคลลัส สั้น ปลายมน มีขน กาบข้อย่อยล่าง เนื้อหยาบ ด้านหลังโค้งมน ขอบพับเข้า อาจมีรอยบุ๋มกลม กาบข้อย่อยบน รูปเรือ มีสันตรงกลาง ดอกล่าง มีเฉพาะกาบล่างที่มีเนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกล่าง มี กาบล่าง คล้ายก้าน ปลายเรียว มีรยางค์ รยางค์ส่วนล่าง บิดเป็นเกลียวและไม่มีขน

1. *Bothriochloa pertusa* (L.) A. Camus, Ann. Soc. Linn. Lyon, n.s. 76: 164. 1931.

Holcus pertusus L., Mant. Pl.: 301. 1771.

หญ้าหลายปี สูง 35-60 ซม. เป็นกอ ลำต้นแผ่ออกในแนวรัศมีแล้วตั้งขึ้น ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 2-4 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 6.5-11.5 ซม. กว้าง 2.5-3 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ หลังใบส่วนล่างมีขนสีขาวเล็กน้อย เส้นใบ เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 0.7-1 มม. ปลายเป็นริ้ว

ช่อดอก ประกอบด้วยช่อกระจะจำนวน 5-8 ช่อ ช่อกระจะยาว 3.5-4.5 ซม. แกนช่อดอกและแกนช่อกระจะมีร่อง แกนช่อกระจะมีขนสีขาว ฐานมีขนสีขาว **ช่อดอกย่อยไร้ก้าน** สมบูรณ์เพศ มีรยางค์ แคลลัสมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายตัด ยาว 3-3.5 มม. กว้างประมาณ 1.2 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ส่วนบนตรงกลางมีรอยปุ่มเป็นรูปกลม ส่วนล่างมีขนสีขาว ขอบพับเข้า ขอบพับส่วนบนมีขนเรียงเป็นแถบ เส้นภายใน 9-10 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3.2-3.5 มม. กว้าง 1.1-1.2 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบพับเข้า ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 3 เส้น ฐานที่ด้านหลังคล้ายสัน **ดอกล่าง** มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.5-2.7 มม. กว้าง 0.8-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน **ดอกบน** มี กาบล่าง ยาว 1.36-1.67 ซม. เป็นรยางค์สีน้ำตาลอ่อน รยางค์มีขนสั้น ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว กาบบน ปลายแหลม ยาว 0.3-0.4 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน **กลีบเกล็ด** รูปสี่เหลี่ยม ปลายเว้า ยาว 0.3-0.4 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.2-1.5 มม. รังไข่ รูปรี ยาว 0.5-0.6 มม. ผล รูปรี ยาว 1.1-1.3 มม. กว้าง 0.3-0.5 มม. **ช่อดอกย่อยมีก้าน** เพศผู้ รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3-3.5 มม. กว้าง 0.7-0.9 มม. ก้านแบน มีร่องตามยาวตรงกลางและมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3-3.5 มม. กว้าง (เมื่อพับ) 0.8-1 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ตรงกลางส่วนบนมีขนเรียงเป็นแถบจนถึงปลาย ขอบพับเข้า ขอบพับมีขนเรียงเป็นแถบ เส้นภายใน 9-11 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.8-3.2 มม. กว้าง 1-1.2 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบพับเข้า ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น กาบล่าง รูปรี ปลาย 2 พู ยาว 1.2-2.1 มม. กว้าง 0.7-0.8 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน กาบบน ปลายแฉกยาวประมาณ 0.3 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน **กลีบเกล็ด** รูปกรวย ปลายหยัก ยาวประมาณ 0.3 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาว 1.5-1.6 มม. (ภาพที่ 26)

การกระจายพันธุ์.— ปากีสถาน จีน อินเดีย เนปาล อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม

นิเวศวิทยา.— พบกระจายในที่โล่งข้างทาง ช่วงมีดอกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าคดเลือด, หญ้าหอม (กรุงเทพมหานคร); หญ้าหางหมา (นครราชสีมา)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *P. Boonchalee* 15 (KKU); *P. Chantaranothai et al.* s.n. (KKU); *Dee* s.n. (K); *C. Jaroenchai* 227 (KKU) & 266 (KKU); *A.F.G. Kerr* 3858 (K) & 13422 (K); *K. Larsen et al.* 1112 (K); *M. Lazarides* 7434 (K); *A. Marcan* 2230 (K); *G. Murata et al.* T-16575 (BKF); *M. Norsangsri* 804 (QBG); *A. Prajaksood* 002 (KKU); *S. Saensouk* s.n. (KKU)

2. *CAPILLIPEDIUM* Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 169. 1917.

หญ้าหลายปีหรือปีเดียว ลำตรงหรือแตกกิ่งเป็นพุ่ม แผ่นใบ รูปแถบถึงรูปขอบขนาน เส้นใบ เนื้อบาง ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อแยกแขนงที่ประกอบด้วยช่อกระจะ ช่อกระจะ ประกอบด้วยช่อดอกย่อยจำนวน 1 ถึงหลายคู่ ปลายช่อกระจะมีช่อดอกย่อย 3 อัน ประกอบด้วยช่อดอกย่อยไร้ก้าน 1 อัน และช่อดอกย่อยมีก้าน 2 อัน ไม่มีช่อดอกย่อยคู่เหมือน ปล้องที่แกนช่อกระจะและก้านช่อดอกย่อยเรียว มีแถบตามยาวตรงกลางเนื้อบาง ขอบเหนียว **ช่อดอกย่อยไร้ก้าน** แบนทางด้านบนล่าง แคลลัส สั้น ปลายมน มีขน กาบช่อดอกย่อยล่าง เนื้อหยาบ ขอบพับเข้า ปลายมนถึงปลายแหลม กาบช่อดอกย่อยบน รูปรี ดอกล่าง มีเฉพาะก้านล่างที่มีเนื้อบาง ดอกบน มี กาบล่าง คล้าย

ก้าน ปลายเป็นรยางค์ รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว รยางค์มีขนหรือไม่มีขน ช่อดอกย่อยมีก้าน เพศผู้หรือไม่มีเพศ

รูปพรรณาณชนิด

1. ช่อกระจะประกอบด้วยช่อดอกย่อยไร้ก้านและช่อดอกย่อยมีก้าน 2-3 คู่ ลำสูง 75-85 ซม. ช่อดอกย่อยไร้ก้านยาว 2-2.2 มม.

1. *C. assimile*

1. ช่อกระจะประกอบด้วยช่อดอกย่อยไร้ก้าน 1 อันและช่อดอกย่อยมีก้าน 2 อัน ลำสูง 120-130 ซม. ช่อดอกย่อยไร้ก้านยาว 2.8-3.3 มม.

2. *C. parviflorum*

1. *Capillipedium assimile* (Steud.) A. Camus in Lecomte, Fl. Indo-Chine 7: 314. 1922.

Andropogon assimilis Steud., Syn. Pl. Glumac. 1: 397. 1854.

หญ้าหลายปี สูง 75-85 ซม. เป็นต้นเดี่ยว แตกกิ่งที่ส่วนบนเป็นพุ่ม ลำกลมแข็ง ไม่มีขน ข้อมีขนสีขาว กาบใบ ยาว 2.5-6 ซม. เนื้อคล้ายกระดาษ ส่วนบนมีขนสั้น ขอบไม่มีหรือมีขนยาวสีขาว แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานสอบ ปลายแหลม ยาว 9.5-13.5 ซม. กว้าง 3.5-8 มม. เนื้อใบบาง มีขนสั้นกระจาย ลูกสาวมือ ขอบลูกสาวมือ หลังใบส่วนฐานไม่มีหรือมีขนยาวสีขาว เส้นใบ เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 0.5-0.8 มม. ช่อดอก ยาว 3.7-6.5 ซม. ช่อกระจะล่างสุด ยาว 2.2-3.5 ซม. ฐานมีขนยาวสีขาว ช่อกระจะประกอบด้วยช่อดอกย่อย 2-3 คู่ ช่อดอกย่อยไร้ก้าน เพศเมีย แคลลัสมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปหอก ปลายตัด ยาว 1.8-2 มม. กว้าง 0.8-1 มม. เนื้อหยาบเหนียว ขอบพับเข้าเล็กน้อย ขอบพับส่วนบนมีขนยาวสีขาวเรียงเป็นแถบ เส้นภายในสีเขียว 4 หรือ 6 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2-2.2 มม. กว้าง 0.7-0.8 มม. เนื้อบางเหนียว เส้นภายใน 3 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง ปลายเป็นแฉก ยาว 0.9-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกบน มี กาบล่าง ยาว 7.3-8.5 มม. เป็นรยางค์สีน้ำตาลอ่อน มีขนสั้น รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียวเล็กน้อย กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายตัดหรือหัก ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. รางไข่ รูปไข่หรือรี ยาว 0.4-0.6 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน เพศผู้ รูปกระสวย ปลายแหลม ยาว 2.9-3.4 มม. ก้านแบนและมีขนยาวสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.8-3.2 มม. กว้าง 1-1.3 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ ส่วนบนมีขนสีขาวเล็กน้อย ขอบมีขน เส้นภายใน 9-10 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.5-3 มม. กว้าง 0.9-1.1 มม. เนื้อบาง ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น กาบล่าง รูปรี ปลายตัดและเป็นริ้ว ยาว 1.6-2.3 มม. กว้าง 1.1-1.3 มม. เนื้อโปร่งบางคล้ายเยื่อ ด้านหลังโค้งคล้ายท้องเรือ ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายหัก ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน สีเหลือง ยาว 1.5-1.6 มม. (ภาพที่ 25)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย เนปาล บังกลาเทศ ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ไต้หวัน ญี่ปุ่น

นิเวศวิทยา.— พบในที่รุ่มป่าดงดิบแล้ง ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้ายุ้ง (เชียงใหม่)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *P. Chantaranonthai et al.* 90/594 (K); *K. Iwatsuki et al.* T-9434 (K); *C. Jaroenchai* 108 (KKU) & 248 (KKU); *A.F.G. Kerr* 1982 (K), 2803 (K); *Ploenchit* 83 (K); *Put* 4435 (K); *B.*

Sangkhachand 48 (K); *T. Shimizu et al.* T-10471 (K); *T. Smitinand* 2029 (K), 2099 (K), 3942 (K) & 9545 (K); *T. Smitinand & E.C. Abbe* 6181 (K); *Th. Sørensen et al.* 5331 (K); *C.F. van Beusekom et al.* 3653 (BKF, K)

2. *Capillipedium parviflorum* (R.Br.) Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 169. 1917.

Holcus parviflorus R.Br., Prodr.: 199. 1810.

หญ้าหลายปี สูง 125-130 ซม. เป็นกอ ลำไม่ตรง ลำต้นมีขนเล็กน้อย ข้อมีขนสีขาว กาบใบ โอบลำแน่น ยาว 7-9 ซม. มีขนสีขาว แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 19-25.5 ซม. กว้าง 6-8 มม. มีขนสีขาว ขอบใบดูบ સાကမီဝ် လိပ်း เป็นแผ่นแบน ยาว 0.5-0.7 มม. ช่อดอก ยาว 18.5-23 ซม. แกนช่อดอกกลม ไม่มีขน ช่อกระจะ ประกอบด้วยช่อดอกย่อยมีก้าน 2 อัน และช่อดอกย่อยไร้ก้าน 1 อัน ออกมาจากจุดเดียวกัน ก้านช่อกระจะกลม ไม่มีขน ฐานมีขนสีขาว ช่อดอกย่อยไร้ก้าน สมบูรณ์เพศ แคลลัสมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2.4-3 มม. กว้าง 1-1.3 มม. เนื้อหยาบเหนียว มีขนสั้นสีขาว ขอบมีขนเล็กน้อย เส้นภายใน 5-6 เส้น ไม่ชัดเจน กาบช่อดอกย่อยบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.8-3.3 มม. กว้าง 0.9-1.1 มม. เนื้อหยาบค่อนข้างหนา คล้ายกระดาษ ผิวขรุขระตามยาว ขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 9 เส้น ดอกกลาง มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลมหรือมน ยาว 1.2-1.5 มม. กว้าง 0.5-0.6 มม. เนื้อบางสีม่วง ขอบส่วนปลายมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน ดอกบน มี กาบล่าง ยาว 1.43-1.80 ซม. เป็นรยางค์แข็งสีน้ำตาลอ่อน รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว รยางค์มีขนสั้นสีขาว กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายหักหรือเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.1-0.3 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.5-1.8 มม. รังไข่ ยาว 0.2-0.4 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน เพศผู้ ก้านมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2.1-2.8 มม. กว้าง 0.8-1.1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนสั้นสีขาว เส้นภายใน 7-9 หรือ 11 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2-2.6 มม. กว้าง 0.9-1 มม. เนื้อบาง ขอบมีขนสีขาว เส้นภายในสีเขียว 3 เส้น ชัดเจน กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 1.9-2.4 มม. กว้าง 0.9-1 มม. เนื้อบางสีม่วง ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด รูปสี่เหลี่ยมหรือกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.2-1.5 มม. (ภาพที่ 24 ค.-จ. และ 48 ก.)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ปากีสถาน จีน อินเดีย เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ได้หวัน ญี่ปุ่น นิวกินี

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณที่โล่งชายป่าสน ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้ายุ้ง (เชียงใหม่)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *R. Geesink et al.* 8037 (K); *B. Hansen & T. Smitinand* 12855 (K); *C. Jaroenchai* 182 (KKU); *M. Lazarides* 7421 (K); *J.F. Maxwell* 94-311 (BKF); *Put* 4537 (K); *T. Smitinand* 3959 (K); *T. Smitinand & E.C. Abbe* 6184 (K) & 6264 (K); *C.F. van Beusekom et al.* 3585 (K)

3. *CHRYSOPOGON* Trin., Fund. Agrost.: 187. 1820, *nom. cons.*

หญ้าหลายปี เป็นกอหรือมีเหง้า แผ่นใบ ออกที่โคน รูปแถบ ล้วนใบ เป็นแผ่นแบนสั้นมีขนหรือเป็นแถบ

ขน ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อแยกแขนงที่ประกอบด้วยช่อกระจังเรียงบนแกนช่อดอก ช่อกระจังประกอบด้วยช่อดอกย่อยหลายคู่หรือช่อดอกย่อยออกสามที่ประกอบด้วยช่อดอกย่อยไว้ก้านสมบูรณ์เพศ 1 อัน อยู่ระหว่างช่อดอกย่อยเพศผู้หรือไม่มีเพศ 2 อัน ปล้องที่แกนช่อกระจังและก้านช่อดอกเรียว ช่อดอกย่อยไว้ก้าน แบบทางด้านข้าง แคลลัสยาว ปลายแหลม มีขน กาบช่อดอกย่อยล่าง เนื้อหยาบ มักมีขนสั้นคล้ายหนาม กาบช่อดอกย่อยบน รูปรีหรือมีรียาคี่สั้น ดอกล่าง มีเฉพาะก้างล่างที่มีเนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกบน มี ก้างล่าง ปลายเรียวหรือ 2 แฉก มีรียาคี่รียาคี่มีขนหรือไม่มีขน ช่อดอกย่อยมีก้าน แบบทางด้านบนล่าง พัฒนาดีหรือไม่พัฒนา

1. *Chrysopogon aciculatus* (Retz.) Trin., Fund. Agrost.: 188. 1820.

Andropogon aciculatus Retz., Observ. Bot. 5: 22. 1789.

หญ้าหลายปี สูง 45-70 ซม. ลำต้นทอดนอนกับพื้น (ข้อถี่) แล้วตั้งตรง ข้อติดพื้นมีราก และแตกกิ่งตั้งขึ้น ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 2-2.7 ซม. เนื้อหยาบ ไม่มีขน ขอบด้านบนนอกมีขน กาบใบที่โคนด้านเรียงซ้อนกัน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายแหลม ยาว 5.5-9.5 ซม. กว้าง 3.5-7.5 มม. เนื้อบาง ไม่มีขน ขอบมีขนสั้นเรียงห่างๆ เส้นใบ เป็นแผ่นแบนมีขน ยาวประมาณ 0.2 มม. ช่อดอก สีม่วง ยาว 7.5-10 ซม. ช่อกระจังเรียงวนรอบแกนช่อดอก แขนงช่อดอกส่วนปลายมีขนสีทอง ช่อดอกย่อย ออกสาม ประกอบด้วยช่อดอกย่อยไว้ก้าน 1 อัน อยู่ระหว่างช่อดอกย่อยมีก้าน 2 อัน ช่อดอกย่อยไว้ก้าน สมบูรณ์เพศ ยาว (ไม่รวมรียาคี่) 4.1-4.7 มม. กว้างประมาณ 0.6 มม. แคลลัสมีขนสีทอง กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลมหรือแฉก ยาว 3.5-4 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบพับเข้า เป็นสัน สันมีขนสั้นคล้ายหนามเรียงเป็นแถบ เส้นภายใน 2 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลมเป็นรียาคี่ ยาว 4-4.7 มม. กว้าง 1.2-1.4 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบเนื้อบาง เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางต่อออกไปเป็นรียาคี่ รียาคี่มีขนสั้น ดอกล่าง มี ก้างล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.8-3 มม. เนื้อโปร่งบาง ขอบส่วนบนมีขนสีขาว ดอกบน สมบูรณ์เพศ ก้างล่าง รูปขอบขนาน ยาว 7.5-9.3 มม. เนื้อโปร่งบาง ปลายเป็นรียาคี่ รียาคี่มีขนสั้น เส้นภายใน 1 เส้น กาบบน รูปขอบขนาน ปลายมน ยาว 1.7-2 มม. เนื้อบาง ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด รูปสี่เหลี่ยม ปลายตัดหรือแหลม ยาวประมาณ 0.5 มม. กว้าง 0.2-0.5 มม. เนื้อบาง รังไข่ ยาว 0.5-0.6 มม. ผล รูปรี ยาว 2.2-2.5 มม. กว้างประมาณ 0.6 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน ยาว 4.4-5.9 มม. ก้านส่วนปลายมีขนสั้น กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 4.2-5.7 มม. กว้าง 1.1-1.3 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น เส้นกลางด้านหลังมีขนสั้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 3.7-5 มม. กว้าง 1.1-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขน เส้นภายใน 3 เส้น ดอกล่าง มี ก้างล่าง รูปขอบขนานหรือกระสวย ยาว 3-3.8 มม. กว้าง 0.9-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบมีขนและพับเข้า ดอกบน เพศผู้ ก้างล่าง รูปขอบขนานหรือกระสวย ปลายแหลม ยาว 3-3.5 มม. กว้างประมาณ 0.9 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบมีขน ไม่มีเส้นภายใน กาบบน รูปขอบขนาน ปลายมนหรือแหลม ยาว 1.7-2.5 มม. กว้าง 0.2-0.4 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบส่วนบนมีขน ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด 2 อัน รูปกรวย ปลายเว้าเล็กน้อย ยาว 0.3-0.5 มม. กว้าง 0.2-0.5 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.8-2.6 มม. (ภาพที่ 48 ง.)

การกระจายพันธุ์.— อัฟกานิสถาน ปากีสถาน จีน อินเดีย ศรีลังกา เนปาล บังกลาเทศ ภูฏาน พม่า อินเดีย-

โคเนเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา สิงคโปร์ ออสเตรเลีย ฟิlippินส์ ใต้หวัน หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งทั่วไปหรือบริเวณข้างทาง ช่วงมีดอกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้ากล่อน, หญ้าซี่ครอก, หญ้าเจ้าชู้, หญ้านกคุ้ม (ภาคกลาง); หญ้าก๋อน (ภาคเหนือ);
หญ้ากะเตรย, หญ้าซี่เตรย (ภาคใต้); หญ้าน้ำลึก (ตราด)

ชื่อสามัญ.— Golden beardgrass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *G. den Hoed* 249 (K); *F. Floto* 7311 (K); *C.W. Heckman* 107 (K) & 108 (K); *K. Iwatsuki* T-263 (BKF); *C. Jaroenchai* 190 (KKU); *A.F.G. Kerr* 842 (K) & 3787 (K); *G. Murata et al.* T-16441 (K); *C. Niyomdham & D. Sriboonma* 1630 (K); *E. Smith* 932 (K); *Th. Sørensen et al.* 3700 (K)

4. *DICHANTHIUM* Willemet, Ann. Bot. (Usteri) 18: 11. 1796.

หญ้าหลายปี แผ่นใบ รูปแถบ ลีนใบ เนื้อบาง ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่งหรือข้อ แบบช่อกระจุกเดี่ยวหรือช่อกระจุกประกอบคล้ายนิ้วมือ มีช่อดอกย่อยอยู่เหมือนที่ส่วนล่างช่อกระจุก ช่อดอกย่อยออกซ้อนกัน ปล้องที่แกนช่อกระจุกและแกนช่อดอกย่อยเรียว ปลายตัดหรือเฉียง มีขน แกนช่อกระจุกเหนียว ช่อดอกย่อยไว้ก้าน แบนทางด้านบนล่าง แคลลิสต์มัน ปลายมน กาบช่อย่อยล่าง ปลายมน เนื้อคล้ายกระดาษถึงเนื้อหยาบ ด้านหลังโค้งมนหรือโค้งเว้าเล็กน้อย อาจมีรอยบุ๋มกลม ขอบพับเข้าและคล้ายสันที่ด้านบน กาบช่อย่อยบน รูปรี ไม่มีรยางค์ เป็นสันดอกล่าง มีเฉพาะก้างที่โคนเนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกบน มี ก้างล่าง คล้ายก้าน ปลายเป็นรยางค์ รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว รยางค์มีขนหรือไม่มีขน เกสรเพศผู้ 2-3 อัน ช่อดอกย่อยมีก้าน เพศผู้หรือไม่มีเพศ ไม่มีรยางค์

รูปวิธานระบุนิคม

1. ช่อดอกแบบช่อกระจุกเดี่ยว	2. <i>D. caricosum</i>
1. ช่อดอกแบบช่อกระจุกคล้ายช่อแยกแขนง	
2. ลีนใบ ยาว 0.7-1.2 มม. ช่อดอกไม่มีขนสีชมพูอ่อน	1. <i>D. annulatum</i>
2. ลีนใบ ยาว 3.7-6 มม. ช่อดอกมีขนสีชมพูอ่อน	3. <i>D. sp.</i>

1. *Dichanthium annulatum* (Forssk.) Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 178. 1917.

Andropogon annulatus Forssk., Fl. Aegypt.-Arab.: 173. 1775.

หญ้าหลายปี สูง 50-60 ซม. เป็นกอ ลำแตงออกในแนวรัศมีแล้วตั้งขึ้น ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนสีขาวหนาแน่น กาบใบ ยาว 2.2-3.6 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 6.5-12 ซม. กว้าง 3-3.7 มม. หลังใบมีขนสีขาว ฐานใบด้านในมีขนสีขาว ลีนใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.7-1.2 มม. ปลายเป็นรี ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อกระจุกประกอบจำนวน 5-7 ช่อ ออกจากแกนช่อดอกในบริเวณใกล้เคียงกันคล้ายนิ้วมือ แกนช่อดอกและก้านช่อกระจุกไม่มีขน ฐานช่อกระจุกและแกนช่อกระจุกมีขนสีขาว ช่อกระจุกยาว (ไม่รวมรยางค์ รวมก้านช่อกระจุก) 5-5.5 ซม. ช่อดอกย่อยอยู่เหมือน ประกอบด้วยช่อดอกย่อยไว้ก้านและช่อดอก

ยอมน้ำที่มียาลักษณะและขนาดคล้ายกัน **ช่อดอกยอมน้ำ** กาบช่อย่อยล่าง รูปไข่กลับหรือขอบขนาน (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาวประมาณ 3.3 มม. กว้าง (เมื่อพับ) 0.8-1 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบพับเข้า ขอบพับมีขนเรียงเป็นแถบ เส้นภายใน 11 เส้น กาบช่อย่อยบน ปลายตัด ยาว 2.6-3.1 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบพับเข้า ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น กาบล่าง รูปรี ปลาย 2 พู ยาวประมาณ 2 มม. กว้างประมาณ 0.8 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้า ขอบส่วนบนมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน **ช่อดอกยอมน้ำ** มี **ช่อดอกยอมน้ำ** มี รยางค์ แคลลัสมีขนสีขาว กาบช่อย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายตัด ยาว 3-3.3 มม. กว้าง 1-1.2 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ มีขนสีขาว ขอบพับเข้า ขอบพับส่วนบนมีขนเรียงเป็นแถบ เส้นภายใน 6 หรือ 7 หรือ 9 เส้น ไม่ชัดเจน กาบช่อย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3.1-3.3 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบพับเข้า ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น ฐานที่ด้านหลังคล้ายสัน ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายตัดหรือแหลม ยาว 2.3-2.5 มม. กว้าง 0.4-0.5 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน ดอกบนสมบูรณ์เพศ กาบล่าง เป็นรยางค์สีน้ำตาลอ่อน ยาว 1.50-1.87 ซม. รยางค์มีขนสั้น ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว กาบบน ปลายตัดหรือปลายแหลม ยาว 0.2-0.4 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน **กลีบเกล็ด** รูปกรวย ปลายเว้าหรือ ปลายตัด ยาว 0.3-0.4 มม. กว้าง 0.2-0.4 มม. **เกสรเพศผู้** 3 อัน อับเรณู ยาวประมาณ 1.7 มม. **รังไข่** รูปทรงกระบอก ยาวประมาณ 0.5 มม. ผล รูปรี ยาวประมาณ 1.3 มม. กว้างประมาณ 0.5 มม. **ช่อดอกยอมน้ำ** ยาว 3.4-3.6 มม. ก้านมีขนสีขาว กาบช่อย่อยล่าง รูปรี ปลายแหลม ยาว 3.2-3.5 มม. กว้าง (เมื่อพับ) 1-1.1 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ มีขนเล็กน้อย ขอบพับเข้า ขอบพับมีขนเรียงเป็นแถบ เส้นภายใน 9-10 เส้น กาบช่อย่อยบน รูปรี ปลายตัด ยาว 2.8-3.1 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบพับเข้า ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อและมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น กาบล่าง รูปรี ปลายตัด ยาว 2.6-3 มม. กว้าง 0.8-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้า ขอบส่วนบนมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน **กลีบเกล็ด** รูปสี่เหลี่ยม ปลายเว้า ยาวประมาณ 0.2 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. **เกสรเพศผู้** 2 อัน (ภาพที่ 27 ก.-ข.)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา ปากีสถาน จีน อินเดีย เนปาล พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ได้หวั่น หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก นำเข้าอเมริกาและออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C.W. Heckman* 133 (K); *C. Jaroenchai* 140 (KKU); *J.F. Maxwell* 86-950 (PSU)

2. *Dichanthium caricosum* (L.) A. Camus, Bull. Mus. Natl. Hist. Nat. 27: 549. 1921.

Andropogon caricosum L., Sp. Pl.: 1480. 1763.

หญ้าหลายปี สูง 36-56 ซม. เป็นกอ มีไหลทอดนอนไปตามพื้น แตกกิ่งแล้วตั้งขึ้น ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 1.7-3.6 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 9-14 ซม. กว้าง 2.3-4 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขน ฐานใบด้านในมีขนยาวสีขาวหรือไม่มีขน เส้นใบ เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 0.5-0.6 มม. ปลายเป็นริ้ว **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกเดี่ยว รูปทรงกระบอก ยาว (ไม่รวมรยางค์) 4.3-5.5 ซม. กว้าง

2.5-3.5 มม. **ช่อดอกย่อยอยู่เหมือน** จำนวน 3-4 คู่ มีลักษณะและขนาดคล้ายกับช่อดอกย่อยมีก้านของช่อดอกย่อยคู่ต่าง ไม่มีรยางค์ **ช่อดอกย่อยอยู่ต่าง** มีรยางค์ **ช่อดอกย่อยไร้ก้าน** ฐานมีขนยาวสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปไข่ ปลายตัดหรือแหลม ยาว 4-4.5 มม. กว้าง 1.8-2.4 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบส่วนบนพับเข้าเล็กน้อย ขอบพับมีขนเรียงเป็นแถบ ขอบมีขนเล็กน้อย เส้นภายใน 10 หรือ 12 หรือ 16 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปรี ปลายตัด ยาว 4.2-4.7 มม. กว้าง 1.5-1.9 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ด้านล่างนูน ขอบพับเข้าเล็กน้อย ขอบพับมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ ขอบมีขนยาวสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น และคล้ายกันที่ด้านหลัง ดอกกลาง มี กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 3.5-4 มม. กว้าง 1-1.6 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง เป็นรยางค์สีน้ำตาลอ่อน ยาว 1.8-2.4 ซม. มีขนสั้น รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว กาบบน ปลายแหลม ยาวประมาณ 0.3 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด รูปกรวยหรือสี่เหลี่ยม ปลายเว้า ยาว 0.5-0.6 มม. กว้าง 0.2-0.5 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาว 2.6-2.8 มม. รังไข่ รูปรี ยาว 0.5-0.6 **ช่อดอกย่อยมีก้าน** เพศผู้ รูปรี ไม่มีรยางค์ ยาว 4.5-5 มม. ก้านช่อดอกย่อยมีขนยาวสีขาว แคลสติกกลม ไม่มีขน กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปรี ปลายมนหรือตัด ยาว 4.5-4.8 มม. กว้าง 1.8-2 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบส่วนบนพับเข้าเล็กน้อย ขอบพับมีขนเรียงเป็นแถบ ขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 17 หรือ 18 หรือ 20 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปรีหรือหอก ปลายตัด ยาว 4.4-5 มม. กว้าง 1.4-1.8 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบพับเข้า ขอบพับส่วนบนมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ ขอบส่วนบนมีขนยาวสีขาว เส้นภายใน สีเขียว 3-4 เส้น ดอกกลาง มี กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 3.8-4.5 มม. กว้าง 1.2-1.9 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน ดอกบน เพศผู้ กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 3.2-3.9 มม. กว้าง 0.5-0.8 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบส่วนบนมีขนสั้นเล็กน้อย ไม่มีเส้นภายใน กาบบน ปลายเป็นแฉกหรือแหลม ยาว 0.3-0.5 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด 2 อัน รูปกรวยหรือสี่เหลี่ยม ปลายเว้า ยาว 0.4-0.5 มม. กว้าง 0.1-0.5 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาวประมาณ 3 มม. (ภาพที่ 27 ค.-ง.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย มาเลเซีย นำเข้าพื้นที่อื่น

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนสิงหาคม-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าหนวดเจ้าหัว (นครราชสีมา); หญ้าเหวน (ชัยนาท)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *BGO Staff* 6574 (QBG); *C. Jaroenchai* 265 (KKU); *A.F.G. Kerr* 2614 (K), 3894 (K), 6712 (K), 7947 (K), 7952 (K), 7988 (K), 9361 (K), 9744 (K), 10052 (K), 10092 (K), 11096 (K) & s.n. (K); *Khuntachai* 720 (K); *T. Koyama et al.* 15444 (BKF); *S. Laeguard & M. Norsangsri* 21872 (K); *E. Lindhard* s.n. (K); *J.F. Maxwell* 88-608 (BKF); *Put* 2146 (K) & 2536 (K); *P. Siriruga* 767 (PSU); *Th. Sorensen et al.* 2159 (K)

3. *Dichanthium* sp.

หญ้าหลายปี สูง 65-105 ซม. ลำต้นทอดนอนตามพื้น แตกกิ่ง ตั้งขึ้น ลำต้นไม่มีขน ขั้วไม่มีขนหรือมีขนสีขาวเล็กน้อย กาบใบ ยาว 8-13 ซม. เนื้อหยาบ ส่วนบนมีขน แผ่นใบ รูปแถบ ฐานใบสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว 16-40 ซม. กว้าง 5.5-10 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ หลังใบและท้องใบส่วนล่างมีขนเล็กน้อย ขอบใบมีขนสั้น

เรียงเป็นแถบ รูปสามมือ ลีนใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 3.5-6 มม. ช่อดอก แบบช่อกระจุกจะประกอบด้วยช่อแยกแขนง ยาว (ไม่รวมรยางค์) 9.5-15 ซม. ช่อกระจุกจะออกคู่ มีก้านและไม่มีก้าน ช่อกระจุกยาว (ไม่รวมรยางค์) 2.5-5 ซม. เกสรช่อกระจุกจะมีขน ฐานช่อกระจุกและฐานช่อแยกแขนงมีขนสีชมพูอ่อน ช่อดอกย่อยคู่เหมือน จำนวน 1 คู่ ช่อดอกย่อยไร้ก้าน มีเฉพาะกาบช่อย่อย กาบช่อย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 3-3.6 มม. กว้าง 1-1.2 มม. เนื้อหยาบเหนียว ขอบส่วนปลายพับเข้าเป็นสัน สันมีขนสีขาว เส้นภายใน 7 เส้น กาบช่อย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.4-3.5 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบเนื้อบางพับเข้าเล็กน้อยและมีขน ตรงกลางส่วนปลายเป็นสันและมีขนสั้น ช่อดอกย่อยมีก้าน มีลักษณะและขนาดคล้ายช่อดอกย่อยไร้ก้าน ก้านมีขนสีขาว ช่อดอกย่อยคู่ต่าง มี ช่อดอกย่อยไร้ก้าน สมบูรณ์เพศ รูปขอบขนานหรือรูปหอก ยาว (ไม่รวมรยางค์) 4-4.7 มม. กว้าง 1-1.2 มม. แคลลัสมีขนสีม่วงอ่อน กาบช่อย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายตัด ยาว 3.9-4.5 มม. กว้าง 1.5-1.7 มม. เนื้อหยาบเหนียวคล้ายกระดาษ ขอบส่วนบนพับเล็กน้อย ขอบพับมีขนสีขาว เส้นภายใน 9-10 เส้น กาบช่อย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 4-4.5 มม. กว้าง 1.5-1.7 มม. เนื้อบางเหนียว ขอบเนื้อบาง ขอบส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 7 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ส่วนบนสอบ ปลายตัด ยาว 3.5-4.1 มม. กว้าง 1-1.3 มม. เนื้อโปร่งบาง ขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 2 เส้น ไม่ชัดเจน ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง โคนเป็นแผ่น ปลาย 2 แฉก ยาว (รวมรยางค์) 1.4-2.1 ซม. ยาว 2.5-2.8 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบที่ปลายมีขน ตรงกลางเป็นรยางค์ รยางค์สีน้ำตาลอ่อน รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว รยางค์ส่วนบนมีขนสั้น กาบบน รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.8-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ส่วนปลายมีขน ไม่มีเส้นภายใน กลีบเกล็ด รูปสี่เหลี่ยมหรือรูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.3-0.5 มม. กว้าง 0.2-0.4 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.5-1.7 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาว 0.5-0.6 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน เพศผู้ รูปขอบขนาน ยาว 3.3-4.3 มม. กว้าง 0.7-1 มม. แคลลัสมีขนสั้นเล็กน้อย ก้านแบน สันมีขน ยาว กาบช่อย่อยล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 3.9-4 มม. กว้าง 1-1.2 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบส่วนบนพับเล็กน้อย ขอบพับมีขนสีขาว เส้นภายใน 8-10 เส้น กาบช่อย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 3.9-4.2 มม. กว้าง 1.3-1.4 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ แถบกลางส่วนบนและขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 6-9 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายมน ยาว 2.8-3.3 มม. กว้าง 0.5-1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 2 เส้น ดอกบน เพศผู้ กาบล่าง รูปหอก ปลายตัดหรือแหลมหรือแฉก ยาว 2.2-2.4 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 1 เส้น ไม่ชัดเจน กาบบน ยาวประมาณ 0.5 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.4-1.5 มม. กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเว้า ยาวประมาณ 0.3 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. (ภาพที่ 48 ข.)

การกระจายพันธุ์.— ไทย

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณที่โล่งชายป่าเต็งรัง ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— C. Jaroenchai 233 (KKU)

5. *SORGHUM* Moench, *Methodus*: 207. 1794, *nom. cons.*

หญ้าหลายปีหรือปีเดียว ลำตรง แผ่นใบ รูปแถบถึงรูปแถบแกมรูปหอก ลีนใบ เป็นแผ่น ปลายมีขน ช่อ

ดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อแยกแขนงขนาดใหญ่ แขนงช่อดอกประกอบด้วยช่อกระจุกจำนวนมาก ช่อดอกย่อย ออกคู่ แกนช่อกระจุกหักง่าย ปล้องที่แกนช่อดอกและก้านช่อดอกย่อยเรียว มีขน ช่อดอกย่อยไร้ก้าน แขนทาง ด้านบนล่าง แคลลัสปลายมน มีขน กาบช่อย่อยล่าง เนื้อคล้ายหนัง มีขน ขอบพับเป็นสัน กาบช่อย่อยบน รูปรี ขอบส่วนบนเป็นสัน ดอกล่าง มีเฉพาะกาบล่างที่มีเนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกบน มี กาบล่าง ปลาย 2 แฉก ตรงกลาง เป็นรยางค์ รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว กลีบเกล็ด มีขน ช่อดอกย่อยมีก้าน พัฒนาคือหรือไม่พัฒนาที่มีเฉพาะกาบ ช่อย่อย

1. *Sorghum nitidum* (Vahl) Pers., Syn. Pl. 1: 101. 1805.

Holcus nitidus Vahl, Symb. Bot. 2: 102. 1791.

หญ้าหลายปี สูง 145-166 ซม. เป็นกอเล็ก ลำต้นไม่มีขนหรือมีขนเล็กน้อย ข้อมีขนสีขาวหนาแน่นเห็น ชัดเจน กาบใบ ยาว 11-13.5 ซม. ส่วนบนและขอบมีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 34.5-51 ซม. กว้าง 5.5-7 มม. มีขนกระจาย ขอบใบมีขนปลายแหลม แข็ง คล้ายหนามเรียงห่างๆ เส้นใบ เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 1.5-2.5 มม. ปลายเป็นริ้ว ช่อดอก คล้ายฉัตร ยาว 23-28 ซม. ช่อกระจุกออกจากข้อเดียวกัน แต่ละช่อกระจุกมี 1-4 คู่ช่อดอก ย่อย ก้านช่อกระจุกกลมและที่ฐานมีขนสีขาว แกนช่อกระจุกมีขนสีน้ำตาลอ่อน แคลลัสมีขนสีน้ำตาล ช่อดอกย่อย ไร้ก้าน สมบูรณ์เพศ กาบช่อย่อยล่าง รูปไข่ ปลายตัด ยาว 4.4-5 มม. กว้าง 1.6-2 มม. เนื้อหยาบเหนียว สีน้ำตาล ผิว มันว มีขนสีน้ำตาลกระจาย ขอบพับเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 6-7 เส้น ไม่ชัดเจน กาบช่อย่อยบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 4.6-5 มม. กว้าง 1.7-2 มม. เนื้อหยาบเหนียว สีน้ำตาล ผิวมัน ส่วนบนมีขนสีน้ำตาล ขอบพับเข้าเล็กน้อย เส้น ภายใน 7 เส้น ไม่ชัดเจน ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายตัด ยาว 3.8-4.4 มม. กว้าง 1.1-1.5 มม. เนื้อบาง ขอบเนื้อ บางคล้ายเยื่อพับเข้า ขอบมีขนสีขาว ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง ส่วนโคนเป็นแผ่น ปลายแฉก เนื้อบาง ขอบมี ขนสีขาว ปลายตรงกลางเป็นรยางค์แข็ง ยาว (รวมรยางค์) 2-2.5 ซม. รยางค์สีน้ำตาลอ่อน มีขนสั้นสีขาว ส่วนล่าง บิดเป็นเกลียว กาบบน รูปรี ยาวไม่แน่นอน ยาวประมาณ 0.5 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ กลีบเกล็ด รูป กรวยหรือรูปสี่เหลี่ยม ปลายเว้า ยาว 0.5-0.7 มม. กว้าง 0.2-0.5 มม. เนื้อหนา ปลายมีขนสีขาว เกสรเพศผู้ 3 อัน ยาว ประมาณ 0.2 มม. รังไข่ รูปรี ยาว 0.6-1.1 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน (ปลายช่อกระจุกมี 2 อัน) เพศผู้ แคลลัสมีขนสี น้ำตาล ก้านช่อดอกย่อยมีขนสีน้ำตาลอ่อน กาบช่อย่อยล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 3.8-4.7 มม. กว้าง 1.2-1.5 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ มีขนสีน้ำตาลอ่อนกระจาย ขอบพับเข้าเล็กน้อย เส้นภายในสีเขียว 6-7 เส้น กาบช่อย่อย บน รูปรี ปลายแหลม ยาว 4.1-4.7 มม. กว้าง 1.5-1.7 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ มีขนสีน้ำตาลอ่อนกระจาย ขอบ พับเข้าเล็กน้อย ขอบส่วนบนเนื้อบางและมีขนสีขาว เส้นภายใน 5-6 เส้น สีเขียว ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปรี ปลาย แหลม ยาว 4-4.5 มม. กว้าง 1.2-1.4 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบมีขนสีขาว ไม่มีเส้นภายใน ดอกบน สมบูรณ์ เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายสามแฉก ยาว 3-3.5 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบาง ขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 1 เส้น กาบ บน รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.3-0.7 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ กลีบเกล็ด ปลาย แฉก ยาว 0.2-0.5 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. ส่วนยอดมีขนสีขาว เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 2-3.1 มม. (ภาพที่ 28 และ 48 ค.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ศรีลังกา ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น นิวคินี หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งชายป่าสน ช่วงมีดอกเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าหางหมา (เพชรบุรี)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C. Jaroenchai* 89 (KKU) & 197 (KKU); *A.F.G. Kerr* 2813 (K), 3112 (K),
6656 (K), 6668 (K), 8944 (K) & 19851 (K); *S. Laegaard* 21703 (K); *A. Marcan* 2595 (K); *G. Murata et al.* T-
16579 (K); *W. Nanakorn et al.* 10673 (K), 10675 (K) & 10679 (K); *M. Norsangsri* 727 (QBG) & 806 (QBG); *J.*
Parnell et al. 95-245 (K); *Put* 2178 (K), 2469 (K) & 3993 (K); *S. Sasirat* 196 (QBG); *T. Shimizu et al.* T-10838
(K); *T. Smitinand* 1612 (K) & 2036 (K); *M. Tagawa et al.* T-9192 (K)

เผ่า 2 Arundinelleae

Stapf, Fl. Cap. 7: 314. 1898.

ลำใบ เป็นแถบขนหรือเป็นแผ่นเนื้อบาง ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ช่อดอกย่อย มีลักษณะเหมือนกัน
มักออกสาม ก้านช่อดอกย่อยอาจเชื่อมกัน รูปหอก แบนทางด้านข้างเล็กน้อย กาบช่อดอกย่น ติดทน กาบช่อดอกล่าง
ยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย เนื้อบางถึงเนื้อหยาบคล้ายหนัง พบน้อยที่มีรยางค์ กาบช่อดอกย่น ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย
ดอกล่าง เพศผู้หรือไม่มีเพศ กาบล่าง มีลักษณะเหมือนกับกาบช่อดอกย่น เส้นภายใน 3-5 เส้น กาบบน แคบ ดอก
บน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง ปลาย 2 แฉกหรือ 2 พู มีรยางค์ เนื้อบางคล้ายหนัง รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ช่อดอกย่อยมี 1 ดอกย่อย กาบช่อดอกล่างและกาบช่อดอกย่นยาวใกล้เคียงกัน และยาวเท่ากับช่อดอกย่อย

2. *Garnotia*

1. ช่อดอกย่อยมี 2 ดอกย่อย กาบช่อดอกล่างสั้นกว่ากาบช่อดอกย่น กาบช่อดอกย่นยาวเท่ากับช่อดอกย่อย

1. *Arundinella*

1. *ARUNDINELLA* Raddi, Agrostogr. Bras.: 36. 1823.

หญ้าหลายปีหรือหญ้าปีเดียว แผ่นใบ รูปแถบ ลำใบ เป็นแผ่นแบน สั้นมาก ฐานใบมีขน ช่อดอก แบบช่อ
แยกแขนงกว้างหรือแคบ ช่อดอกย่อย ออกคู่ ก้านช่อดอกย่อยยาวไม่เท่ากันและเชื่อมกันเล็กน้อย มี 2 ดอกย่อย
รูปหอกถึงรูปไข่ แคลลัสสั้น กาบช่อดอกย่น ปลายสอบ เรียวแหลม ยาวไม่เท่ากัน กาบช่อดอกล่าง ยาวน้อยกว่าช่อ
ดอกย่อย กาบช่อดอกย่น ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย ดอกล่าง เพศผู้ ไม่มีเพศหรือบางครั้งอาจสมบูรณ์เพศ กาบล่าง เนื้อ
คล้ายกระดาษ ผิวเรียบ ไม่มีรยางค์ กาบบน เนื้อบางคล้ายเยื่อ ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง ปลายเรียวหรือ 2 แฉก
แฉกอาจมีลักษณะคล้ายรยางค์ ปลายตรงกลางเป็นรยางค์ รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว

รูปวิธานระบุชนิด

1. กาบล่างของดอกบนที่ปลายมีแฉกคล้ายรางค์	2. <i>A. setosa</i>
1. กาบล่างของดอกบนที่ปลายไม่มีแฉกคล้ายรางค์	
2. กาบล่างของดอกบนที่ปลายเว้าเป็นพูตื้น ก้านช่อดอกย่อยมีขนยาวที่ปลาย	3. <i>A. sp.</i>
2. กาบล่างของดอกบนที่ปลายไม่เว้าเป็นพู ก้านช่อดอกย่อยไม่มีขน	1. <i>A. nepalensis</i>

1. *Arundinella nepalensis* Trin., Gram. Panic.: 62. 1826.

หญ้าหลายปี เป็นกอ สูง 159-220 ซม. ลำต้นแข็งแตกกิ่งก้าน ไม่มีขน ช่อดอกมีขนสั้นนุ่ม สีขาว กาบใบ โอบลำแน่น ยาว 6.5-10 ซม. เนื้อแข็ง ขอบด้านนอกมีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 26-42.5 ซม. กว้าง 8-13 มม. หลังใบมีขนเล็กน้อย ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ รูปสามเหลี่ยม ฐานใบทั้งสองด้านมีขนสีขาว เส้นใบ เป็นแผ่นแบนเนื้อแข็ง ยาว 0.3-0.5 มม. ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ยาว 16-33 ซม. แขนงล่างสุดยาว 6.2-13.5 ซม. แขนงช่อดอกและแกนช่อดอกมีขนสั้นแข็งเรียงเป็นแถบ ช่อดอกย่อยก้านสั้นและช่อดอกย่อยก้านยาวมีลักษณะและขนาดคล้ายกัน ช่อดอกย่อยก้านสั้น มี กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปหอก ปลายเรียวแหลม ยาว 2.3-2.6 มม. กว้าง 0.9-1.1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้นชัดเจน และคล้ายเส้นที่ด้านหลัง เส้นกลางยาวถึงปลาย ส่วนที่ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบช่อดอกย่อยบน รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลมหรือปลายตัด ยาว 3-3.6 มม. กว้าง 1-1.3 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น สีเขียวชัดเจน ดอกล่าง สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายห่อ ยาว 2.2-2.8 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 หรือ 5 เส้น ส่วนบนสีเขียวชัดเจน กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 1.7-2.3 มม. เนื้อบาง ขอบพับเข้า ขอบพับเป็นเส้นสีขาว 2 เส้น ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า กลีบเกล็ด 2 อัน รูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1-1.2 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาว 0.2-0.3 มม. ดอกบน สมบูรณ์เพศ แคลลัสมีขนสีขาว กาบล่าง รูปไข่ ปลายห่อ ยาว 1.4-1.8 มม. กว้าง 0.7-0.9 มม. เนื้อเหนียว ผิวมันสีขาว ปลายตรงกลางเป็นรางค์ เส้นภายใน 3 เส้น สีขาว ไม่ชัดเจน รางค์ยาว 3.6-4.5 มม. ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว สีนํ้าตาล ส่วนบนมีขนสั้นสีขาว กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 1.4-1.7 มม. เนื้อบาง ขอบพับเข้า ขอบพับเป็นเส้นสีขาว 2 เส้น ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.4 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาว 0.7-1.1 มม. รังไข่ รูปรี ยาวประมาณ 0.3 มม. (ภาพที่ 29 ก.-ข. และ 49 ค.)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา ปากีสถาน จีน อินเดีย เนปาล ภูฏาน พม่า ไทย เวียดนาม ออสเตรเลีย

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณป่าผสมผลัดใบ ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— C. Jaroenchai 91 (KKU) & 196 (KKU); A.F.G. Kerr 2238 (K); Th. Sorensen et al. 5732 (K)

2. *Arundinella setosa* Trin., Gram. Panic.: 63. 1826.

หญ้าหลายปี สูง 0.8-2 ม. เป็นกอ ลำตรง ลำต้นและข้อ ไม่มีขน กาบใบ ยาว 5.5-9.5 ซม. ไม่มีขนหรือมีขน

กระจาย ขอบด้านนอกมีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 26-51 ซม. กว้าง 3.8-10 มม. ไม่มีขนหรือมีขนเล็กน้อยหรือมีขนกระจาย ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบหรือมีขนยาวแทรกที่ขอบใบส่วนฐาน ฐานใบด้านในมีขนด้านนอกมีหรือไม่มีขน เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.4-0.8 มม. ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ยาว 11.4-42.5 ซม. แขนงล่างสุดยาว 6.5-21 ซม. แขนงช่อดอกมีขนสั้นสีขาวรูปสามเหลี่ยม ช่อดอกย่อย ก้านมีขนสั้นกระจายและมีขนยาวที่ส่วนปลาย กาบช่อดอกย่อย รูปคล้ายสามเหลี่ยมหรือรูปไข่ ปลายสอบแคบเป็นรางค์ ยาว (รวมรางค์) 3.9-5.5 มม. กว้าง 1.4-1.8 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ รางค์มีขนสั้น เส้นภายใน 3 เส้น และคู่คล้ายเส้นที่ด้านหลัง เส้นกลางต่อออกไปเป็นรางค์ สันมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบช่อดอกย่อย ส่วนล่างรูปไข่ ส่วนบนสอบแคบ ยาว 5.3-6.8 มม. กว้าง 1.7-2 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย กาบช่อดอกย่อยและกาบช่อดอกย่อยอยู่ห่างกัน ดอกกลาง สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลมหรือมน ยาว 1.8-4.4 มม. กว้าง 1.4-1.7 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ผิวค่อนข้างมัน ขอบเนื้องางคล้ายเอื่อ เส้นภายใน 5 เส้น เห็นชัดเจน 3 เส้น กาบบน เมื่อพับรูปขอบขนานหรือรูปหอก ปลายแหลม ยาว 2.5-3.6 มม. เนื้องาง ขอบพับเข้า ขอบมีขนสีขาว ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า ส่วนฐานด้านที่เป็นปีกมีขนสีขาวหรือไม่มีขน เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเรียว ยาวประมาณ 0.3 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.7-2 มม. รังไข่ ไม่พัฒนา ดอกบน สมบูรณ์เพศฐานมีเกล็ดเป็นขนสีขาว กาบล่าง รูปไข่ ปลายสอบแคบแหลมคล้ายรางค์ ยาว (ไม่รวมรางค์) 3.5-4.5 มม. กว้าง 1-1.4 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวไม่เรียบ แฉกยาว 1.5-1.8 มม. ตรงกลางเป็นรางค์ ยาว 6.5-9 มม. เส้นภายใน 5 เส้น ไม่ชัดเจน รางค์ส่วนล่างสีน้ำตาลดำและบิดเป็นเกลียว ส่วนบนมีขนสั้น กาบบน รูปขอบขนานหรือหอก (เมื่อพับ) ปลายตัด ยาว 2-2.7 มม. เนื้องางเหนียว ขอบเนื้องางพับเข้า ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น เป็นขอบพับ บริเวณระหว่างเส้นภายใน ผิวไม่เรียบ กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเรียว ยาว 0.3-0.4 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เกสรเพศผู้ 2 อัน อับเรณูยาวประมาณ 2 มม. รังไข่ ยาว 0.5-0.6 มม. (ภาพที่ 49 ก.-ข.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ศรีลังกา เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน นิวกินี

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งทั่วไปหรือในป่าเต็งรัง ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าคาหลวง

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 6 (QBG), 8 (QBG), 4375 (QBG), 5336 (QBG), 7681 (QBG) & s.n. (QBG); G. Congdon 1191 (PSU); F. Floto 7354 (K) & 7355 (K); C. Jaroenchai 81 (KKU), 94 (KKU), 164 (KKU), 172 (KKU), 177 (KKU), 211 (KKU) & 260 (KKU); A.F.G. Kerr 824 (K), 2230 (K), 3471 (K), 6642 (K), 6658 (K), 8043 (K) & 13509 (K); S. Laegaard & M. Norsangsri 21597 (K), 21620 (K), 21643 (K) & 21670 (K); K. Larsen 5415 (K) & 8107 (K); M. Lazarides 7419 (K); E. Lindhard s.n. (K); A. Marcan 7258 (K); J.F. Maxwell 87-1216 (BKF); M. Norsangsri 746 (QBG), 759 (QBG), 777 (QBG), 814 (QBG) & 974 (QBG); Put 2306 (K), 4257 (K) & 4296 (K); S. Sasirat 184 (QBG); T. Shimizu et al. T-10836 (K); T. Smitinand 1790 (K), 1895 (K) & 5843 (K); T. Smitinand & E.C. Abbe 6167 (K); T. Smitinand et al. 8693 (K); P. Suksathan 2037 (QBG); Th. Sørensen et al. 979 (K), 2308 (K), 4810 (K), 5415 (K), 5541 (K), 5592 (K) & 25558 (K); C.F. van Beusekom & C. Charoenpol 1832 (K)

3. *Arundinella* sp.

หญ้าหลายปี สูง 135-140 ซม. เป็นกอ ลำตรงไม่มีขน ข้อมีขนเล็กน้อยหรือไม่มีขน กาบใบ โอบลำแน่น และบิด ยาว 5.5-10.5 ซม. มีขนกระจาย ขอบมีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 19-36.5 ซม. กว้าง 3-6.5 มม. มีขนหนาแน่น ฐานใบทั้งสองด้านมีขน **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นแบน ยาว 0.2-0.4 มม. **ข้อดอก** ยาว 41-45 ซม. แบบข้อ แยกแขนง แขนงล่างสุดยาว 18.5-21.5 ซม. ก้านข้อดอกกลม ไม่มีขน แกนข้อดอกส่วนบนและแขนงข้อดอกมีขน สั้นสีขาว บริเวณข้อที่มีแขนงข้อดอกมีขนสั้นสีขาว **ข้อดอกย่อย** ก้านยาว ก้านข้อดอกย่อยมีขนสั้นกระจาย และที่ปลายมีขนยาว กาบข้อย่อยล่าง รูปหอก ปลายเรียวแหลมเป็นรยางค์สั้น ยาว (รวมรยางค์) 5.5-6.5 มม. กว้าง 1.3-1.5 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง ส่วนบนและส่วนปลายที่ยื่นออกไปคล้ายรยางค์มีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบข้อย่อยบน รูปหอก ปลายเรียวแหลม ยาว 6.2-7.2 มม. กว้าง 1.7-1.9 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง กาบข้อย่อยอยู่ห่างกัน **ดอก** มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายตัด ยาว 3-4 มม. กว้าง 1.3-1.5 มม. เนื้อเหนียวคล้ายกระดาษ ขอบและปลายเนื้อบาง เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย กาบบน รูปรี ยาว 1.4-2.4 มม. เนื้อบาง ปลายและขอบมีขน ขอบพับเข้า ขอบพับเป็นเส้นสีขาว 2 เส้น **ดอกบน** สมบูรณ์เพศ แคลสมีขนนุ่ม กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลมเล็กน้อย ยาว 1.6-2.9 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อเหนียว ผิวมัน สีขาว แฉกยาวประมาณ 0.1 มม. ปลายตรงกลางเป็นรยางค์ เส้นภายใน 3 เส้น สีขาวไม่ค่อยชัดเจน รยางค์ยาว 7.8-9 มม. ส่วนล่างบิดเป็นเกลียวสีน้ำตาล ส่วนบนมีขนสั้นสีขาว **กาบบน** รูปรี ปลายแหลม ยาว 1.7-2.2 มม. เนื้อบาง ขอบพับเข้า ขอบพับเป็นเส้นสีขาว 2 เส้น **เกสรเพศผู้** 3 อัน อับเรณูยาว 1-1.1 มม. รังไข่ ยาวประมาณ 0.2 มม. **ข้อดอกย่อย** ก้านสั้น ทั้งหมดไม่สมบูรณ์ กาบข้อย่อยล่าง รูปหอก ปลายเรียวแหลมเป็นรยางค์สั้น ยาวประมาณ 5.5 มม. กว้าง 1.3-1.4 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง ส่วนบนและส่วนปลายที่ยื่นออกไปคล้ายรยางค์มีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบข้อย่อยบน รูปหอก ปลายเรียวแหลม ยาว 6.3-6.4 มม. กว้างประมาณ 1.6 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง กาบข้อย่อยอยู่ห่างกัน **ดอก** มีเฉพาะกาบล่าง กาบล่าง รูปไข่ ปลายตัด ยาว 2.3-2.6 มม. เนื้อเหนียวคล้ายกระดาษ ขอบและปลายเนื้อบาง เส้นภายใน 3 เส้น **ดอกบน** มีเฉพาะกาบล่าง กาบล่าง ยาว 0.7-1.2 มม. รยางค์ยาวประมาณ 8 มม. ส่วนล่างบิดเป็นเกลียวเล็กน้อย ส่วนบนมีขนสั้นสีขาว (ภาพที่ 29 ค.-จ.)

การกระจายพันธุ์.— ไทย

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งชื้น ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— C. Jaroenchai 73 (KKU)

หมายเหตุ. — พืชชนิดนี้ข้อดอกย่อยส่วนใหญ่ไม่สมบูรณ์ และมีลักษณะใกล้เคียง *A. setosa* แต่พืชชนิดนี้มีกาบล่างของดอกบนปลายแหลมเล็กน้อย

2. *GARNOTIA* Brongn. in Duperrey, Voy. Monde, Phan. 2: 132. 1832.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี ลำตรง ไม่แตกกิ่งหรือเป็นข้อและแตกกิ่งก้าน ข้อมักมีขน แผ่นใบ รูปแถบถึง

รูปหอก ลีนใบ เนื้อบางหรือมีขน ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงกว้างหรือแคบ ช่อดอกย่อย ออกคู่ ก้านช่อดอกย่อยยาว ไม่เท่ากัน รูปแถบ แบนทางด้านบนล่าง มี 1 ดอกย่อย ช่อดอกย่อยเมื่อร่วงหักได้ช่อดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย ยาวไม่เท่ากัน ปลายแหลมหรือคล้ายรางค์ มีหรือไม่มีรยางค์ เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนหรือไม่มีขน เส้นภายใน 3 เส้น กาบล่าง เนื้อบาง ปลายแหลมหรือ 2 แฉก มีรยางค์ รยางค์ส่วนล่างบิดเป็นเกลียวหรือไม่บิดเป็นเกลียว เส้นภายใน 3 เส้น กาบบน ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีก

รูปวิธานระบุชนิด

1. หญ้าหลายปี สูงถึง 3 ม. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงกว้าง ฐานแขนงช่อดอกมีขนสั้นสีขาว 1. *G. patula*
1. หญ้าปีเดียว สูง 10-80 ซม. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงแคบ แขนงช่อดอกคู่แบบแกนช่อดอก ฐานแขนงช่อดอก ไม่มีขน 2. *G. tenella*

1. *Garnotia patula* (Munro) Benth., Fl. Hongk.: 416. 1861.

Berghausia patula Munro, Proc. Amer. Acad. Arts 4: 362. 1860.

หญ้าหลายปี สูง 70-295 ซม. เป็นกอ ลำตรง ลำต้นและข้อมีขนเล็กน้อย กาบใบ ยาว 8.4-17 ซม. ส่วนบน มีขนเล็กน้อย โกล้ขอบมีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 24-48 ซม. กว้าง 0.6-1.6 ซม. หลังใบมีขนเล็กน้อยโดยเฉพาะส่วนโคน ท้องใบมีขนกระจาย ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ ฐานใบมีขน ลีนใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.4-0.5 มม. ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงกว้าง ยาว 36-45.5 ซม. แขนงล่างสุดยาว (รวมรยางค์) 7-16 ซม. แกนช่อดอกส่วนบนและแขนงช่อดอกมีขนสั้นสีขาว บริเวณข้อที่มีแขนงช่อดอกมีขนสีขาว ช่อดอกย่อยก้านสั้น ก้านมีขนสั้นสีขาว ฐานมีแคลลัสเป็นขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายเรียวแหลมเป็นรางค์ ยาว 6-6.6 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น และดูลักษณะที่ด้านหลัง ต้นมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบช่อดอกย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 5.5-5.6 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้นชัดเจน และดูลักษณะที่ด้านหลัง ต้นมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบล่าง รูปรี ปลายเรียวแหลม ยาว 3.9-4 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อเหนียว คิวมัน สีขาว ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อ ปลายเป็นรางค์ยาว 12-12.3 มม. เส้นภายใน 3 เส้น รยางค์มีขนสั้นสีขาว กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาวประมาณ 3.5 มม. เนื้อบาง ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อพับเข้า ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า ขอบมีขนนุ่มเล็กน้อย กลีบเกล็ด 2 อัน ยาว 0.3-0.4 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาวประมาณ 1.5 มม. รังไข่ รูปขอบขนาน ยาวประมาณ 0.7 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. ช่อดอกย่อยก้านยาว ฐานมีแคลลัสเป็นขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายเรียวแหลมคล้ายรางค์ ยาว 6.5-8 มม. กว้าง 0.9-1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น และดูลักษณะที่ด้านหลัง ต้นมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบช่อดอกย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 5.5-5.8 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น ชัดเจน และดูลักษณะที่ด้านหลัง กาบล่าง รูปรี ปลายเรียวแหลม ยาว 3.8-4.6 มม. กว้าง 1.1-1.3 มม. เนื้อเหนียว คิวมัน ปลายตรงกลางเป็นรางค์ เส้นภายใน 3 เส้น รยางค์ยาว 11.5-16.5 มม. มีขนสั้นสีขาว กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 3.5-3.9 มม. เนื้อบาง ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อพับเข้า ขอบมีขนนุ่มเล็กน้อย ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเรียว ยาว 0.3-0.4 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. 2 อัน เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู

ยาว 1.3-1.8 มม. รั้งไข่ รูปขอบขนาน ยาว 0.5-0.6 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. ผล รูปรี ยาวประมาณ 2.2 มม. กว้างประมาณ 0.5 มม.

การกระจายพันธุ์. — จีน ไทย เวียดนาม

นิเวศวิทยา. — พบบริเวณโคดหินในที่ร่มริมลำธาร ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-พฤศจิกายน

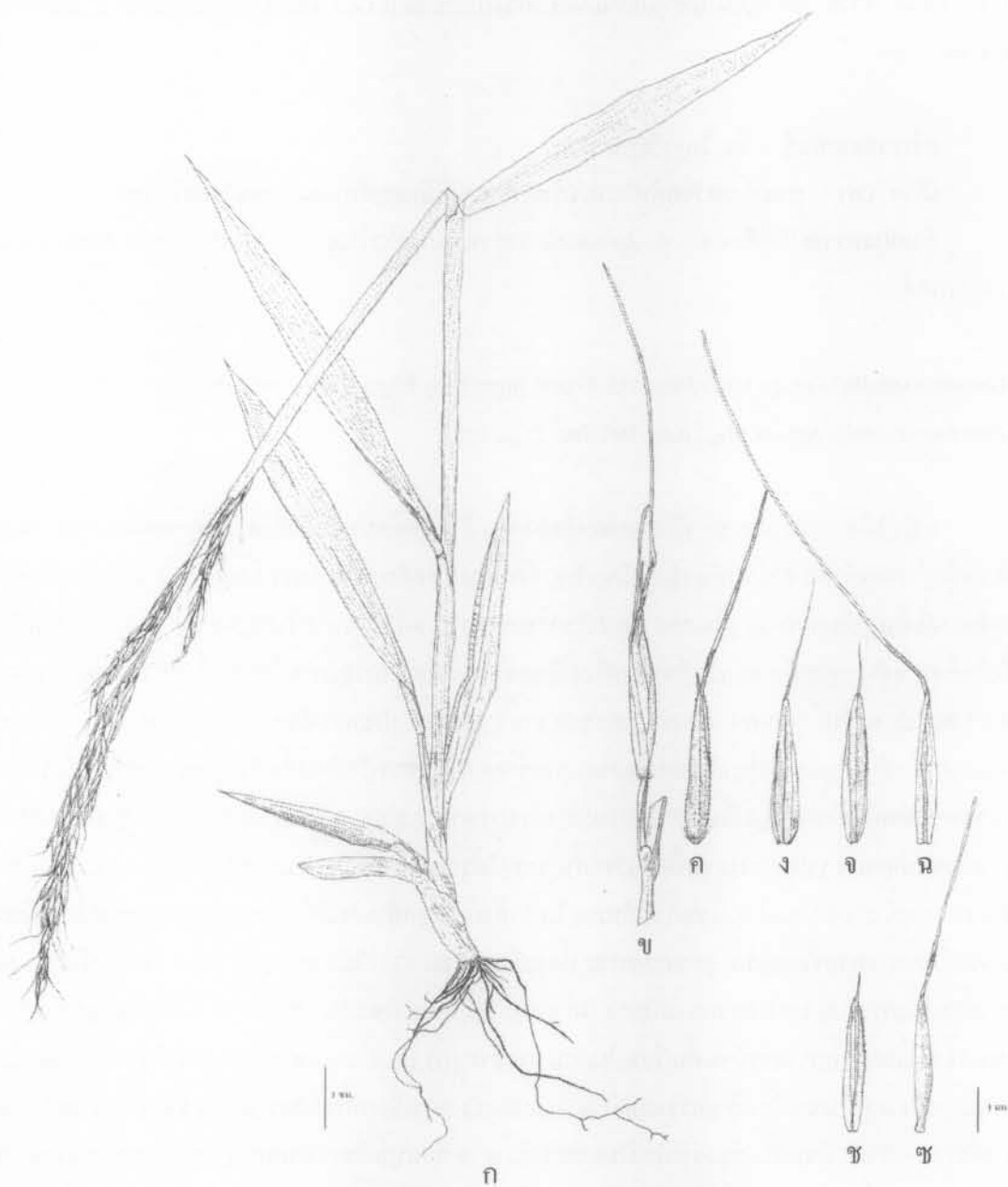
ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา. — C. Jaroenchai 118 (KKU), 132 (KKU) & 204 (KKU); M. Tagawa et al.

T-1575 (BKF)

2. *Garnotia tenella* (Arn. ex Miq.) Janowski, Repert. Spec. Nov. Regni Veg. 17: 86. 1921.

Berghausia tenella Arn. ex Miq., Anal. Bot. Ind. 2: 22. 1851.

หญ้าปีเดียว สูง 11-80 ซม. เป็นกอเล็กหรือลำเดี่ยว ลำต้นทอดนอนแล้วตั้งตรง ข้อที่ติดพื้นมีราก แตกกิ่งบริเวณข้อล่างของลำต้น ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนสีขาว กาบใบ โอบลำหลวมๆ ยาว 2.5-9.5 ซม. ไม่มีขนหรือมีขนเล็กน้อย แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว 2.9-15.5 ซม. กว้าง 2.5-9 มม. มีขนสีขาวเล็กน้อยหรือไม่มีขน หลังใบสากมือ ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ สากมือ ฐานใบมีขนเล็กน้อย เส้นใบ เป็นแผ่นบาง ยาว 0.4-0.5 มม. ปลายเป็นริ้ว ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ยาว 3.7-30 ซม. ประกอบด้วยแขนงช่อดอกจำนวน 1-7 แขนง ออกมาจากข้อเดียวกันและคู่ขนานกับแกนช่อดอก แกนช่อดอกไม่มีขนหรือมีขนสั้นสีขาว แขนงช่อดอกมีขนสั้นสีขาว ช่อดอกย่อยไร้ก้าน สมบูรณ์เพศ ยาว (รวมรยางค์) ประมาณ 3.5 มม. กว้างประมาณ 0.5 มม. ฐานมีแคลลัสสีขาว กาบช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายเป็นรยางค์สั้น ยาว (ไม่รวมรยางค์) 3-3.8 มม. กว้าง 0.6-0.8 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ รยางค์ ยาว 0.2-0.5 มม. มีขนสั้น เส้นภายใน 3 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง สันและขอบส่วนบนมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบช่อดอกย่อย รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว (ไม่รวมรยางค์) 2.6-3.3 มม. กว้าง 0.5-0.6 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ ปลายตรงกลางเป็นรยางค์ ยาว 0.2-0.4 มม. มีขนสั้น เส้นภายใน 3 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง สันและขอบส่วนบนมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบล่าง รูปรี ปลายแหลมหรือแฉก ยาว (ไม่รวมรยางค์) 2.3-2.8 มม. กว้าง 0.7-1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ ผิวมัน ปลายตรงกลางเป็นรยางค์สั้นหรือยาว ขอบเนือบางคล้ายเขื่อ รยางค์ยาว 2-9.5 มม. มีขนสั้น ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว สีน้ำตาล ส่วนบนสีขาว กาบบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2-2.3 มม. เนื้อบาง ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.6-0.7 มม. รั้งไข่ รูปขอบขนาน ยาวประมาณ 0.5 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. ผล รูปขอบขนาน ยาว 1.4-1.6 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. ช่อดอกย่อยมีก้าน สมบูรณ์เพศ ก้านยาว 1.1-1.4 มม. และมีขนสั้นสีขาว ฐานมีแคลลัสสีขาว กาบช่อดอกย่อย รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายเรียวแหลม ยาว (ไม่รวมรยางค์) 3-3.8 มม. กว้าง 0.5-0.7 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ ปลายตรงกลางเป็นรยางค์ ยาว 0.4-1.9 มม. มีขนสั้น เส้นภายใน 3 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง สันและใกล้ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ (ดูลายมีขนสั้นที่ด้านหลัง) กาบช่อดอกย่อย รูปขอบขนาน ปลายแหลมเป็นรยางค์สั้น ยาว (ไม่รวมรยางค์) 2.7-3.4 มม. กว้าง 0.5-0.6 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ รยางค์ยาว 0.2-2.5 มม. มีขนสั้น เส้นภายใน 3 เส้น และดูลายสันที่ด้านหลัง สันมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ (ดูลายมีขนสั้นที่ด้านหลัง) กาบล่าง รูปรี ปลายแฉก ยาว (ไม่รวมรยางค์) 3-3.1 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ ผิวมัน ปลายตรงกลางเป็นรยางค์ ยาว 8.6-11.3 มม. มี

ภาพที่ 16 *Garnotia tenella*

ก. ลำต้น

ข. ช่อดอกย่อยก้านยาว

ค. ช่อดอกย่อยก้านสั้น

ง.-ฉ. ช่อดอกย่อยก้านยาว

ง. กาบช่อดอกย่อย

จ. กาบช่อดอกย่อย

ฉ. กาบช่อดอก

ช.-ซ. ช่อดอกย่อยก้านสั้น

ช. กาบช่อดอกย่อย

ซ. กาบช่อดอก

ขนสั้น ส่วนล่างบิดเป็นเกลียว สีนํ้าตาล ส่วนบนสีขาว กาบขน รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 2.3-2.5 มม. เนื้อบาง ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีก โอบเข้า เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.5-0.7 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาวประมาณ 0.6 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. ผล รูปขอบขนาน ยาว 1.9-2.3 มม. กว้างประมาณ 0.4 มม. (ภาพที่ 16 และ 49 จ.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม

นิเวศวิทยา.— พบบนโขดหินที่ร่มชื้น ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-พฤศจิกายน

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— C. Charoenpol et al. 4732 (BKF); C. Jaroenchai 96 (KKU) & 189 (KKU)

เผ่า 3 Isachneae

Benth., J. Linn. Soc. Bot. 19: 30. 1881.

ลิ้นใบ เป็นแถบขน ข้อดอก แบบข้อแยกแขนง ข้อดอกย่อยมีลักษณะเหมือนกัน แขนงทางด้านบนล่าง มี 2 ดอกย่อย ไม่มีรยางค์ ข้อดอกย่อยเมื่อร่วงหักได้ดอกย่อย กาบข้อย่อย ยาวน้อยกว่าหรือเท่ากับข้อดอกย่อย เนื้อหยาบ ดอกล่างและดอกบน สมบูรณ์เพศ มีลักษณะเหมือนกัน กาบล่าง เนื้อหยาบ ด้านหลังโค้งมน ขอบโอบหุ้มกาบบน เส้นภายใน 5 เส้น

1. ISACHNE R.Br., Prodr. Fl. Nov. Holland.: 196. 1810.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี ลำตรงหรือท่อนอนแล้วตั้งขึ้นหรือเกาะเลื้อย แผ่นใบ รูปหอกแคบถึงรูปไข่ ลิ้นใบ เป็นแถบขน ข้อดอก แบบข้อแยกแขนงกว้างหรือแคบ ข้อดอกย่อย มี 2 ดอกย่อย และสมบูรณ์เพศ หรือดอกล่าง สมบูรณ์เพศหรือเพศผู้และดอกบนเพศผู้หรือเพศเมีย มีหรือ ไม่มีก้านระหว่างดอกย่อย กาบข้อย่อย ร่วงต่อจากดอกย่อย ยาวใกล้เคียงกันและยาวใกล้เคียงข้อดอกย่อย เส้นภายใน 5-7 เส้น กาบล่างของดอกล่างมีลักษณะเหมือนหรือไม่เหมือนกาบล่างของดอกบน ดอกบน มี กาบล่าง รูปกลมถึงรูปไข่ ปลายมน เนื้อคล้ายกระดาษถึงเนื้อคล้ายหนัง ไม่มีขนหรือมีขนสั้น เส้นภายใน 5-7 เส้น เกสรเพศผู้ 3 อัน ผล รูปรีหรือรูปเกือบกลม

1. *Isachne albens* Trin., Sp. Gram. 1(8): t. 85. 1828.

หญ้าหลายปี สูง 38.5-71.5 ซม. ลำต้นเอนแล้วตั้งขึ้น ข้อติดพื้นมีราก ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนสีขาว กาบใบ โอบลำแน่น ยาว 2.7-4 ซม. ไม่มีขน ขอบด้านบนอกมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 6-9.5 ซม. กว้าง 5-7.7 มม. เนื้อหยาบ ท้องใบมีขนเล็กน้อย ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ ลูกสาวมือ ลิ้นใบ เป็นแถบขน ขนยาว 1.8-2.2 มม. สีขาว ข้อดอก แบบข้อแยกแขนงกว้าง ยาว 8-13.5 ซม. แขนงล่างสุดยาว 4.7-8 ซม. ฐานแขนง ข้อดอกมีขนสีขาว ข้อดอกย่อย แขนงด้านบนล่าง ยาว 1.3-1.4 มม. ก้านข้อดอกย่อยกลม ไม่มีขน กาบข้อย่อยล่าง รูปไข่กลับ ปลายตัดหรือมน ยาว 1-1.4 มม. กว้าง 0.8-1.1 มม. เนื้อหยาบเหนียว ขอบพับเข้า ขอบพับมีขนสีขาว

เส้นภายใน 5 หรือ 7 เส้น กาบช่อย่อยบน รูปไข่กลับ ปลายมน ยาว 1-1.3 มม. กว้าง 0.9-1.2 มม. เนื้อหยาบเหนียว ขอบพับเข้า ขอบพับมีขนสีขาวเล็กน้อย เส้นภายใน 5 หรือ 7 เส้น ดอกกลาง สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายมน ยาว 1-1.3 มม. เนื้อหนาเหนียว ด้านหลังโค้งมีขนสั้นเล็กน้อย ขอบมีขน เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายมน ยาว 0.8-1.1 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมัน มีขนสั้นเล็กน้อย ขอบโอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด ยาวประมาณ 0.25 มม. กว้างประมาณ 0.25 มม. เนื้อโปร่งบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาวประมาณ 0.5 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาว 0.3-0.4 มม. มีก้านระหว่างดอกย่อย ก้านยาวประมาณ 0.2 มม. ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายมน ยาว 0.8-1 มม. เนื้อหนา เหนียว ด้านหลังโค้งมีขนสั้น ขอบมีขน เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายมน ยาว 0.7-1 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมัน มีขนสั้นเล็กน้อย ขอบเนือบางโอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด ยาวประมาณ 0.2 มม. รังไข่ ยาวประมาณ 0.2 มม. ผล รูปไข่ ยาว 0.6-0.7 มม. กว้างประมาณ 0.5 มม. (ภาพที่ 50 ก.)

การกระจายพันธุ์.— อินเดียตอนเหนือ จีน เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม ไต้หวัน

นิเวศวิทยา.— ที่ขึ้นริมลำธาร ช่วงมีดอกเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *J.A.R. Anderson & T. Smitinand* 7205 (K); *BGO Staff* 2443 (QBG) & 6584 (QBG); *P. Chantaranothai et al.* s.n. (KKU); *C. Jaroenchai* 123 (KKU) & 126 (KKU); *H. Koyama* T-61023 (BKF); *S. Laegaard & M. Norsangsri* 21601 (K) & 21671 (K); *K. Larsen et al.* 2929 (K); *M. Norsangri* 745 (QBG), 760 (QBG) & 1008 (QBG); *Th. Sørensen et al.* 5840 (K); *M. Tagawa et al.* T-1570 (BKF)

เผ่า 4 Paniceae

R.Br. in Flinders, Voy. Terra Austral. 2: 582. 1814.

ลั่นใบ เป็นแผ่นเนื้อบางหรือเป็นขน ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงกว้างหรือแคบหรือแบบช่อกระจุกประกอบหรือแบบช่อเชิงลด ช่อดอกย่อย มีลักษณะเหมือนกัน ส่วนใหญ่แบนด้านบนล่าง มี 2 ดอกย่อย เมื่อแก่ร่วงทั้งช่อดอกย่อย กาบช่อย่อย เนื้อบางหรือเนื้อหยาบคล้ายกระดาษหรือเนื้อหยาบคล้ายหนัง กาบช่อย่อยล่าง มักจะยาวน้อยกว่ากาบช่อย่อยบนหรืออาจไม่พัฒนา กาบช่อย่อยบน มักจะยาวเท่ากับช่อดอกย่อย ดอกกลาง เพศผู้หรือไม่มีเพศ กาบล่าง ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เนื้อบางหรือเนื้อหยาบคล้ายกระดาษ พบน้อยที่เนื้อแข็ง มีหรือไม่มีกาบบน ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่างและกาบบนเนื้อแข็ง

รูปวิธานจำแนกเผ่าย่อย

1. ช่อดอกย่อย แบนทางด้านข้าง	3. Melinidinae
1. ช่อดอกย่อย แบนทางด้านบน-ล่าง	
2. ช่อดอกย่อย มีวงกาบประดับเป็นขนหรือเป็นแผ่นแข็ง	1. Cenchrinae
2. ช่อดอกย่อย ไม่มีวงกาบประดับ	
3. ช่อดอกย่อย มีแถบขนระหว่างเส้นภายในที่กาบช่อย่อยบนและกาบล่างของดอกกลาง	2. Digitariinae

3. ช่อดอกย่อยไม่มีขนเป็นแถบ

4. *Setariinae*เผ่าย่อย 1 *Cenchrinae*

Dumort., Observ. Gramin. Belg.: 139. 1824.

ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง **ช่อดอกย่อย** แขนงทางด้านบนล่าง ออกเดี่ยวหรือกลุ่ม มีวงกาบประดับเป็นขนหรือเป็นแผ่นแข็งรองรับ กาบช่อดอกย่อย ยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย อาจไม่มีกาบช่อดอกย่อยล่าง **ดอกล่าง** มีเฉพาะกาบล่างยาวใกล้เคียงช่อดอกย่อย เนื้อบาง หรือพบน้อยที่เป็นเพศผู้และมีกาบบน **ดอกบน** มี กาบล่าง รูปหอก ปลายแหลม เนื้อหยาบคล้ายหนังถึงเนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบพับหุ้มกาบบน

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. วงกาบประดับเป็นแผ่นแข็ง เชื่อมกันคล้ายด้วย

1. *Cenchrus*

1. วงกาบประดับเป็นขนนุ่ม ไม่เชื่อมกัน

2. *Pennisetum*1. *CENCHRUS* L., Sp. Pl.: 1049. 1753.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี แตกกิ่งที่โคน **ลำใบ** เป็นแถบขน **ช่อดอก** แบบคล้ายช่อเชิงลด รูปทรงกระบอก ส่วนที่แกนช่อดอกมีแถบขนสั้นคล้ายหนาม **ช่อดอกย่อย** ออกเดี่ยวหรือหลายอัน หุ้มด้วยกาบเนื้อแข็งที่มีขนแข็งคล้ายหนามและขนยาวแบนแข็ง กาบและขนส่วนล่างเชื่อมกันคล้ายจานหรือด้วย ภายในกาบมีขน โดยอยู่รอบช่อดอกย่อย ช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายแหลม กาบช่อดอกย่อย ยาวไม่เท่ากันและยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย **ดอกล่าง** เพศผู้หรือไม่มีเพศ เนื้อบาง ไม่มีกลีบเกล็ด

1. *Cenchrus echinatus* L., Sp. Pl.: 1050. 1753.

หญ้าปีเดียว สูงประมาณ 28 ซม. เป็นกอ ลำต้นแผ่ออกในแนวรัศมีแล้วตั้งขึ้น ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 3.7-6 ซม. เนื้อหยาบ ไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ฐานใบมน ปลายเรียวแหลม ยาว 10.5-13 ซม. กว้าง 5-6 มม. เนื้อหยาบ หลังใบส่วนฐานมีขนเล็กน้อย **ลำใบ** เป็นแถบขน ยาว 0.6-0.9 มม. **ช่อดอก** แบบช่อกระจุก ยาวประมาณ 6 ซม. แกนช่อดอกเป็นเหลี่ยมและมีขนสั้น **ช่อดอกย่อย** ออกคู่ มีกาบคล้ายถ้วยรองรับ กาบเนื้อหนา แข็ง ปลายแฉกแหลม กาบด้านนอกมีขนสีขาว กาบด้านใน ส่วนบนมีขนสีขาว กาบด้านนอกส่วนล่างมีเส้นยาวคล้ายหนาม โดยรอบ เส้นมีขนสั้น ก้านช่อดอกย่อยมีขนสั้น กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.8-1.3 มม. กว้าง 0.4-1 มม. เนื้อบาง ไม่มีเส้นภายใน กาบช่อดอกย่อยบน รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายมน ยาว 3-3.8 มม. กว้าง 1.6-2.2 มม. เนื้อบาง เส้นภายใน 3-5 เส้น **ดอกล่าง** เพศผู้ กาบล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 3.5-4.5 มม. กว้าง 1.3-1.9 มม. เนื้อบาง เส้นภายใน 3-5 เส้น กาบบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาวประมาณ 4 มม. กว้างประมาณ 1.3 มม. เนื้อบาง เส้นภายใน 2 เส้น **เกสรเพศผู้** 3 อัน **ดอกบน** สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม

หรือขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 3.9-4.9 มม. กว้าง 2.2-2.9 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ผิวมัน ขอบใบเข้าเส้น ภายใน 5 เส้น กาบขน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 3.7-4.9 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ผิวมัน ขอบเนื้องาง ใบเข้าเส้นภายใน 2 เส้น ไม่มีก้านเกล็ด เกสรเพศผู้ 3 อัน ผล รูปรีหรือไข่กลับ ยาว 1.6-2.3 มม. กว้าง 0.9-1.5 มม. (ภาพที่ 50 ข.)

การกระจายพันธุ์.— พืชพื้นเมืองอเมริกา วัชพืชในเขตร้อนและเขตร้อน

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งหรือข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนพฤษภาคม-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าขี้ครอก (กรุงเทพมหานคร); หญ้าสอนกระจับ (ประจวบคีรีขันธ์)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— C. Jaroenchai 76 (KKU); S. Laegaard & M. Norsangsri 21791 (K); Th. Wonaprasert s.n. (BKF)

2. PENNISETUM Rich. in Pers., Syn. Pl. 1: 72. 1805.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี เป็นกอหรือมีเหง้า แผ่นใบ รูปแถบ ล้วนใบ เนื้องางและมีขน ช่อดอก แบบช่อ กระจะคล้ายช่อเชิงลด รูปทรงกระบอก แขนงช่อดอกกลดรูปเป็นช่อดอกย่อย 1 อันหรือหลายอันและมีวงกาบประดับเป็นรายครึ่งรอบรับ วงประดับร่วงพร้อมกับช่อดอกย่อย รยางค์ยาวไม่เท่ากัน รยางค์ด้านนอกยาวน้อยกว่า รยางค์ด้านใน มีขนสากหรือมีขนนุ่ม ช่อดอกย่อย แขนงด้านบนล่าง รูปหอก ปลายแหลม มี 2 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย เนื้องาง ดอกล่าง เพศผู้หรือไม่มีเพศ กาบล่าง ปลายแฉก เนื้องาง ดอกบน มี กาบล่าง เนื้อหยาบ ผิวมัน ขอบใบเข้า

รูปิธานะบุชนิด

1. ภายในวงกาบประดับมีช่อดอกย่อย 2-3 อัน

1. *P. pedicellatum*

1. ภายในวงกาบประดับมีช่อดอกย่อย 1 อัน

2. *P. polystachyon*

1. *Pennisetum pedicellatum* Trin., Mém. Acad. Imp. Sci. Saint-Petersbourg, Sér. 6, Sci. Math., Seconde Pt. Sci. Nat. 3: 184. 1834.

หญ้าปีเดียว สูง 1-2 ม. เป็นกอ ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 9.5-15.5 ซม. ไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 24-52 ซม. กว้าง 1-1.5 ซม. มีขนกระจ่าย ขอบใบมีขนแข็งสั้นสีขาวเรียงเป็นแถบ สากมือ ล้วนใบ เป็นแผ่นแบนบาง ยาวประมาณ 1 มม. ปลายมีขน ขนยาว 0.5-1.5 มม. ช่อดอก ทรงกระบอก ปลายเรียว สีม่วง ยาว 8.5-16 ซม. แขนงช่อดอกมีขนสั้นมากสีขาว ช่อดอกย่อย ส่วนบนสีม่วง ส่วนล่างสีขาว ข้อแก่สีจะจางลง แคลลัสมีวงกาบประดับเป็นรายครึ่งที่มีขนอ่อนนุ่มและที่ไม่มีขนอ่อนนุ่ม ที่ไม่มีขนอ่อนนุ่มอยู่ด้านนอก ยาว 0.8-4 มม. ที่มีขนอ่อนนุ่มอยู่ด้านใน ยาว 0.4-2.2 ซม. ซึ่งส่วนล่างมีขนอ่อนนุ่ม ส่วนบนมีขนสั้นแข็ง แต่ละวงของ แคลลัส มี 2-3 ช่อดอกย่อย ช่อดอกย่อยก้านสั้น ก้านยาวประมาณ 0.5 มม. มีขนอ่อนนุ่มสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง

ปลายแหลมหรือ 2 แฉก ยาว 0.9-1.9 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ กาบช่อย่อยบน รูปหอก ปลายหยัก ยาวประมาณ 4 มม. กว้างประมาณ 1.5 มม. ปลายตรงกลางขึ้นเป็นปลายแหลม เนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 6 เส้น ดอกล่าง เพศผู้ กาบล่าง รูปรี ปลาย 3 แฉกแหลม ยาว 3-3.1 มม. กว้างประมาณ 1.3 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรียาว (เมื่อพับ) ปลาย 3 แฉกแหลม ยาว 2.9-3 มม. เนื้อโปร่งบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้าจนชิดกัน เส้นภายใน 2 เส้น เป็นสัน สันมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1-1.1 มม. ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายเป็นริ้ว ยาว 1.9-2 มม. เนื้อหยาบ ผิวมัน ขอบโอบเข้า กาบบน รูปหอก ปลายเป็นริ้ว ยาว 2.1-2.2 มม. เนื้อหยาบ ผิวมัน เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.5-2 มม. รังไข่ รูปไข่ ยาว 0.6 มม. ช่อดอกย่อยก้านยาว ก้านยาว ประมาณ 1.9 มม. มีขนอ่อนนุ่มสีขาว กาบช่อย่อยล่าง ยาวประมาณ 0.9 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ กาบช่อย่อยบน รูปหอก ปลายแหลม ยาวประมาณ 4.9 มม. กว้างประมาณ 1.8 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง เพศผู้ กาบล่าง รูปไข่ ปลาย 3 แฉกแหลม ยาวประมาณ 3.5 มม. กว้างประมาณ 1.7 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรียาว (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาวประมาณ 3 มม. เนื้อโปร่งบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้าจนชิดกัน เส้นภายใน 2 เส้น ส่วนบนเป็นสัน สันมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.5-1.6 มม. ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายเป็นริ้ว ยาวประมาณ 2.3 มม. เนื้อหยาบ ผิวมัน ขอบโอบเข้า กาบบน รูปหอก ปลายเป็นริ้ว ยาวประมาณ 2.4 มม. เนื้อหยาบ ผิวมัน รังไข่ รูปไข่ ยาวประมาณ 0.9 มม. ผล รูปไข่ ยาวประมาณ 1.3 มม. (ภาพที่ 17)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา จีน อินเดีย อินโดจีน ออสเตรเลีย บราซิล

นิเวศวิทยา.— พบทั่วไปในที่โล่งหรือข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าजरบ, หญ้าजरบดอกใหญ่ (ภาคกลาง)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— C. Charoenpol et al. 4535 (BKF, K); C. Jaroenchai 243 (KKU); S. Laegaard 21763 (K); J.F. Maxwell 87-1218 (BKF); U. Patramanon 17 (KKU); C. Phengkklai 408 (BKF)

2. *Pennisetum polystachyon* (L.) Schult., Mant. 2: 146. 1824.

Panicum polystachion L., Syst. Nat., ed. 10. 2: 870. 1759.

หญ้าปีเดียว สูง 1-2 ม. เป็นกอ ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 9-27.5 ซม. ไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 25-75 ซม. กว้าง 0.6-1.6 ซม. มีขนกระจาย ขอบใบมีขนแข็งสั้นสีขาวเรียงเป็นแถบ สากมือ เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.8-1.2 มม. ปลายมีขน ขนยาว 0.5-2.8 มม. ช่อดอก ทรงกระบอก ปลายเรียว สีเหลือง ยาว 11-17.5 ซม. แกนช่อดอกหยักเป็นคลื่นลึก มีขนสั้นมากสีขาว ช่อดอกย่อย สีเหลือง เมื่อแก่สีเทา แคลลัสมีวง กาบประดับเป็นรยางค์ที่มีขนอ่อนนุ่มและที่ไม่มีขนอ่อนนุ่ม ที่ไม่มีขนอ่อนนุ่มอยู่ด้านนอก ยาว 1-4.3 มม. ที่มีขนอ่อนนุ่มอยู่ด้านใน ยาว 0.5-1.8 ซม. ซึ่งส่วนล่างมีขนอ่อนนุ่ม ส่วนบนมีขนสั้นแข็ง ไม่มีกาบช่อย่อยล่าง กาบช่อย่อยบน รูปหอก ปลายหยัก ยาวประมาณ 4 มม. กว้างประมาณ 1.3 มม. ปลายตรงกลางขึ้นเป็นปลายแหลม เนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง เพศผู้ กาบล่าง รูปไข่ ปลาย 3 แฉกแหลม ยาวประมาณ 3 มม. กว้างประมาณ 1.1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรียาว (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาวประมาณ 3

มม. เนื้อโปร่งบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 2 เส้น ส่วนบนเป็นสัน สันมีขนสั้นแข็งเรียงเป็นแถบ ขอบพับเข้าจนชิดกัน
 เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.1-1.2 มม. ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายเป็นริ้ว ยาวประมาณ 2 มม.
 เนื้อหยาบ ผิวมัน ขอบโอบเข้า กาบบน รูปหอก ปลายเป็นริ้ว ยาวประมาณ 2.1 มม. เนื้อหยาบ ผิวมัน รังไข่ ยาว
 ประมาณ 0.5 มม. รูปไข่ (ภาพที่ 50 ค.-ง.)

การกระจายพันธุ์.— จีน ได้หัววัน ตลอดจนถึงเขตร้อน

นิเวศวิทยา.— พบทั่วไปในที่โล่งหรือข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าขจรจบ, หญ้าขจรจบดอกเล็ก (ภาคกลาง)

ชื่อสามัญ.— Feather pennisetum, Feathery pennisetum, Mission grass, Thin napier grass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 15 (QBG), 26 (QBG), 76 (QBG) & 206 (QBG); P. Chantaranonthai et al. 826 (K, KKU) & 1545 (K); N. Jangkrajang s.n. (KKU); C. Jaroenchai 245 (KKU); F. Konta & C. Phengkklai 3936 (BKF); F. Konta et al. 4529 (BKF); W. Nanakorn et al. 10204 (QBG); M. Norsangsri 5 (QBG) & s.n. (QBG); P.J. O'Connor & C. Niyomdham 15724 (BKF); Y. Paisooksantivatana 81-492 (KKU); O. Petrmitr 400 (BKF); S. Saensouk s.n. (KKU); Sujitra et al. 1 (KKU); P. Suksathan 2221 (QBG); C.F. van Beusekom et al. 3788 (K); S. Watthana & P. Suksathan 1576 (QBG)

ภาพที่ 17 *Pennisetum pedicellatum* ก. วงกาบประดับ ข. ช่อดอกย่อย 3 อันภายในวงกาบประดับ

เผ่าย่อย 2 Digitariinae

Butzin, Willdenowia 6: 509. 1972.

ช่อดอก แบบช่อกระจะประกอบ **ช่อดอกย่อย** แขนงทางด้านบนล่าง **กาบช่อย่อยล่าง** ขนาดเล็กหรือไม่มี **กาบช่อย่อยบน** ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย **ดอกล่าง** มีเฉพาะกาบล่าง **กาบล่าง** ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เนื้อบาง **ดอกบน** มี **กาบล่าง** เนื้อคล้ายกระดาษถึงเนื้อหยาบคล้ายหนัง ขอบเนื้อบาง โอบหุ้มกาบบน

1. DIGITARIA Haller, Hist. Stirp. Helv. 2: 244. 1768, *nom. cons.*

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี ลำตรงหรือเอนแล้วตั้งขึ้น อาจมีไหล **แผ่นใบ** รูปแถบถึงรูปหอก **ลิ้นใบ** เนื้อบาง **ช่อดอก** แบบช่อกระจะประกอบคล้ายนิ้วมือ หรือเรียงบนแกนช่อดอกสั้น พบน้อยแบบช่อแยกแขนง **ช่อดอกย่อย** ออกเป็นกลุ่มจำนวน 2-4 อัน เรียงบนแกนซ้อนกันหรือไม่ซ้อนกัน ช่อดอกย่อยมีขน เรียงเป็นแถบระหว่างเส้นภายใน พบน้อยมากที่ไม่มีขน **กาบช่อย่อยล่าง** ไม่มีหรือลดรูปเป็นเกล็ดขนาดเล็ก อาจยาวถึง 1 ใน 4 ของช่อดอกย่อย **กาบช่อย่อยบน** มีหลายขนาด **ดอกล่าง** มี **กาบล่าง** ยาวใกล้เคียงกับช่อดอกย่อย **ดอกบน** สีชิดถึงสีดำ ปลายแหลม

รูปวิธานระบุชนิด

1. กาบใบแห้งฉีกเป็นริ้วที่โคนคั่น	1. <i>D. fibrosa</i>
1. กาบใบแห้งไม่ฉีกเป็นริ้ว	
2. ช่อดอกย่อยไม่มีกาบช่อย่อยล่าง	
3. แกนช่อกระจะภาคตัดขวางรูปสามเหลี่ยม ช่อดอกย่อยออกคู่ ก้านช่อดอกย่อยตรง	4. <i>D. setigera</i>
3. แกนช่อกระจะแบน ช่อดอกย่อยออกเดี่ยว ก้านช่อดอกย่อยโค้ง	6. <i>D. sp.</i>
2. ช่อดอกย่อยมีกาบช่อย่อยล่าง	
4. ช่อดอกประกอบด้วยช่อกระจะ 2-3 ช่อ ออกจากจุดเดียวกันคล้ายนิ้วมือ	2. <i>D. radicata</i>
4. ช่อดอกประกอบด้วยช่อกระจะ 2-8 ช่อ ออกจากจุดเดียวกันคล้ายนิ้วมือและเรียงสลับบนแกนช่อดอก	
5. ปลายก้านช่อดอกย่อยไม่แผ่ออกคล้ายจาน ช่อดอกย่อยยาว 3-3.6 มม.	3. <i>D. sanguinalis</i>
5. ปลายก้านช่อดอกย่อยแผ่ออกคล้ายจาน ช่อดอกย่อยยาว 1.9-2 มม.	5. <i>D. violascens</i>

1. *Digitaria fibrosa* (Hack.) Stapf, Bull. Misc. Inform., Kew 1912: 428. 1912.

Panicum fibrosum Hack., Oesterr. Bot. Z. 51: 330. 1901.

หญ้าหลายปี สูง 83.5-105 ซม. เป็นกอ ลำตรง ลำต้นและข้อมีขนเล็กน้อย **กาบใบ** ยาว 7-11.5 ซม. เนื้อหนา มีขนกระจาย **กาบใบ**แห้งฉีกเป็นริ้วที่โคนคั่น **กาบใบ**ที่โคนคั่นมีขนสีขาว **แผ่นใบ** รูปแถบ **ฐานใบ**ตรง ปลายเรียวแหลม ยาว 14.5-57.5 ซม. กว้าง 4-7 มม. เนื้อหยาบหนา **แผ่นใบ**มีขนกระจาย **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นแบน ปลายเป็น

รีวหรือปลายตัด ยาว 0.5-1.2 มม. ช่อดอก แบบช่อกระจุกประกอบจำนวน 3-5 ช่อ เรียงสลับบนแกนช่อดอก ยาว 8-14.5 ซม. ช่อดอกย่อยออกคู่ ที่ก้านยาวไม่เท่ากัน ปลายก้านช่อดอกย่อยแผ่ออก ก้านช่อดอก แกนช่อดอกและฐานช่อกระจุกมีขนหรือไม่มีขน แกนช่อกระจุกมีขนเล็กน้อยหรือไม่มีขน ช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายแหลม แบน ด้านบนล่าง ยาว 3-3.6 มม. กว้างประมาณ 1.1 มม. ก้านไม่มีขน กาบช่อดอกย่อย เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 0.2-0.4 มม. กาบช่อดอกบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.2-3.4 มม. กว้าง 0.8-1.3 มม. เนื้อบาง มีแถบขนนุ่มสีน้ำตาลอ่อน 4 แถบ เส้นภายใน 3-5 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปหอกหรือรี ปลายแหลม ยาว 3-3.3 มม. กว้าง 1.4-1.8 มม. เนื้อบาง มีแถบขนนุ่มสีน้ำตาลอ่อน 4-5 แถบ เส้นภายใน 7 เส้น กาบบน เป็นแผ่นแบนบาง ยาวประมาณ 0.3 มม. ดอกบน มี กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 3-3.4 มม. เนื้อหยาบแข็ง สีดำปนน้ำตาล ขอบเนื้อบางโอบเข้า เมื่อโอบปลายแหลม เส้นภายใน 3 เส้น สีขาว ชัดเจน กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.8-3.3 มม. เนื้อหยาบแข็ง สีดำปนน้ำตาล ขอบเนื้อบางโอบเข้า เส้นภายใน 3 เส้น สีขาว ชัดเจน กลีบเกสร รูปกรวย ปลายตัด หรือคล้ายพัด ปลายมน ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.2-0.5 มม. ผล รูปไข่กลับ ยาว 2-2.3 มม. กว้าง 0.7-1.1 มม. (ภาพที่ 51 ก.-ข.)

การกระจายพันธุ์.— จีน พม่า ไทย ลาว

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งชายป่าเต็งรัง ช่วงมีดอกเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C. Jaroenchai* 139 (KKU) & 145 (KKU); *A.F.G. Kerr* 2715 (K) & 20109 (K); *T. Smitinand* 2704 (K) & 11483 (K); *Th. Sørensen et al.* 2243 (K), 2360 (K), 3380 (K) & 7903 (K)

2. *Digitaria radicata* (J. Presl) Miq., Fl. Ned. Ind. 3: 437. 1857.

Panicum radicosum J. Presl, Reliq. Haenk. 1: 297. 1830.

หญ้าปีเดียว สูง 24.5-42.5 ซม. เป็นกอเล็ก อาจทอดนอนไปกับพื้นแล้วแตกกิ่งตั้งขึ้น ข้อติดพื้นมีราก ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 2.5-3 ซม. เนื้อบาง มีขนกระจาย แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานใบสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว 4-5.6 มม. กว้าง 3-4 มม. เนื้อบาง หลังใบมีขนเล็กน้อย ท้องใบมีขนเล็กน้อยหรือไม่มีขน ขอบใบส่วนล่างมีขนยาวเล็กน้อย เส้นใบ เป็นแผ่นเนื้อโปร่งบาง ยาว 0.8-1.5 มม. ช่อดอก แบบช่อกระจุกประกอบจำนวน 2-3 ช่อ ออกจากจุดเดียวกัน ช่อกระจุกยาว 4-10.5 ซม. แกนช่อกระจุกคาดคั่นขวางรูปสามเหลี่ยม ช่อดอกย่อยออกคู่ ประกอบด้วยช่อดอกย่อยก้านสั้นและช่อดอกย่อยก้านยาว แนบกับแกนช่อกระจุก ติดบนแกนคนละด้าน ฐานแกนช่อกระจุกมีขนนุ่ม แกนช่อกระจุกไม่มีขน ช่อดอกย่อย ยาว 2.5-3.1 มม. กว้าง 0.6-0.9 มม. รูปกระสวย ปลายแหลม แบนทางด้านบนล่าง ก้านช่อดอกย่อยไม่มีขน กาบช่อดอกย่อย รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เนื้อบาง กาบช่อดอกบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 0.9-1.5 มม. กว้าง 0.4-0.5 มม. เนื้อบาง มีขน ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปกระสวย หรือรูปหอก ยาว 2.3-3 มม. กว้าง 0.9-1.2 มม. เนื้อบาง มีแถบขน 4 แถบ เส้นภายใน 5 หรือ 7 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.2-2.6 มม. เนื้อบาง เหนียว ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อโอบเข้า เส้นภายใน 3 เส้น กาบบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2-2.5 มม. เนื้อบาง เหนียว ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อโอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น เกสรเพศผู้ 3 อัน อันเรณูยาว 0.7-0.8 มม. ผล รูปรี ยาว 1-1.5 มม. กว้าง 0.4-0.6 มม.

การกระจายพันธุ์.— หมู่เกาะในมหาสมุทรอินเดีย จีน อินเดีย เนปาล พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย
ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ใต้หวัน ญี่ปุ่น

นิเวศวิทยา.— พบที่โล่ง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

ชื่อสามัญ.— Timorese crabgrass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C. Jaroenchai* 135 (KKU); *A.F.G. Kerr* 847 (K), 3981 (K), 4482 (K),
6961 (K) & 20593 (K); *S. Laegaard* 21779 (K); *K. Larsen* 9619 (K); *T.B. Ryves* KS 95/031 (K)

3. *Digitaria sanguinalis* (L.) Scop., Fl. Carniol., ed. 2. 1: 52. 1771.

Panicum sanguinale L., Sp. Pl.: 57. 1753.

หญ้าปีเดียว สูง 26-77 ซม. เป็นกอ ตั้งตรง ลำต้นไม่มีขน ข้อไม่มีขนหรือมีขน โคนต้นอวบ กาบใบ ยาว
2.5-8 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขนหรือมีขน กาบใบที่โคนมีขนสีขาวหนาแน่น แผ่นใบ รูปขอบขนานหรือ
รูปแถบ ฐานใบสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว 8-21 ซม. กว้าง 6.4-12.5 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบมีขนสั้น
เรียงเป็นแถบ ฐานใบด้านในมีขนยาวสีขาว เส้นใบ เป็นแผ่นเนื้อโปร่งบาง ยาว 2.5-4.5 มม. ใกล้เคียง
ด้านล่างมีขน ข้อดอก แบบข้อกระจะประกอบจำนวน 2-8 ข้อ ออกจากจุดเดียวกันคล้ายนิ้วมือและเรียงสลับบน
แกน ข้อดอกยาว 3.5-15 ซม. ข้อกระจะล่างสุด ยาว 3.5-14 ซม. ฐานข้อกระจะอาจมีขนยาวสีขาว 1-2 เส้น แกนข้อ
กระจะภาคตัดขวางรูปสามเหลี่ยม สันมีขนสั้น (คล้ายหนาม) บริเวณที่มีก้านข้อดอกย่อยมีขนยาวสีขาว 1-3 เส้น
ข้อดอกย่อย ออกคู่ ประกอบด้วยข้อดอกย่อยก้านสั้นและข้อดอกย่อยก้านยาว แนบกับแกนข้อกระจะ ติดบนแกน
คนละด้าน รูปดอกหรือรูปกระสวย ปลายแหลม แบนทางด้านบนล่าง ยาว 3-3.6 มม. กว้าง 0.7-0.9 มม. ก้านมีขน
สั้นเล็กน้อย (คล้ายหนาม) กาบข้อย่อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.2-0.4 มม.
เป็นแผ่นแบน เนื้อบาง กาบข้อย่อยบน รูปขอบขนาน ปลายตัดหรือแหลมหรือมน ยาว 0.7-1 มม. กว้าง 0.4-0.5 มม.
เนื้อบาง มีขน เส้นภายใน 3 เส้น ดอกล่าง ไม่มีเพศ กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.8-3.4 มม. กว้าง 1-
1.4 มม. เนื้อบาง มีแถบขน 6 แถบ เส้นภายใน 7 เส้น กาบบน เป็นเกล็ดขนาดเล็ก ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูป
รี ปลายมนหรือแหลม ยาว 2.8-3 มม. เนื้อบางหนียว ขอบโอบเข้า เส้นภายใน 3 เส้น ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อ เมื่อ
โอบปลายแหลม กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.5-2.8 มม. เนื้อบางหนียว ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อโอบเข้า เส้น
ภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายมนหรือตัด ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ เกสร
เพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.9-1.3 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาว 0.4-0.5 มม.

การกระจายพันธุ์.— จีน ใต้หวัน เขตอบอุ่นและเขตกึ่งร้อน

นิเวศวิทยา.— พบที่โล่ง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าตีนกา (ภาคกลาง)

ชื่อสามัญ.— Large crab grass, Hairy finger grass, Hairy crab grass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C. Jaroenchai* 184 (KKU), 186 (KKU) & 274 (KKU)

4. *Digitaria setigera* Roth ex Roem. & Schult., Syst. Veg., ed. 15 bis 2: 474. 1817.

หญ่ปีเดียว สูง 42-107.5 ซม. เป็นกอเล็ก ลำต้นเอนหรือทอดนอนไปกับพื้นแล้วแตกกิ่งตั้งขึ้น ข้อติดพื้น มีราก ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขน กาบใบ ยาว 2.9-8.5 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ฐานใบสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว 7-21 ซม. กว้าง 5.5-10.5 มม. เนื้อบาง ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบดูใบสากมือ หลังใบส่วนฐาน มีขนยาวเล็กน้อย **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นเนื้อบาง ยาว 2-3.5 มม. โกล้ขอบด้านล่างมีขน **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกประกอบจำนวน 5-8 ช่อ ออกจากจุดเดียวกันคล้ายนิ้วมือและเรียงสลับบนแกน ช่อดอกยาว 8.4-18 ซม. ช่อกระจุกด้านล่างสุด ยาว 8-17 ซม. ฐานช่อกระจุกมีขนนุ่ม แกนช่อกระจุกภาคคั่นขวางรูปสามเหลี่ยม **ช่อดอกย่อย** ออกคู่ ประกอบด้วยช่อดอกย่อยก้านสั้นและช่อดอกย่อยก้านยาวแบบและติดบนแกนคนละด้าน ไม่มีกาบช่อย่อยล่าง **กาบช่อย่อยบน** รูปขอบขนาน ปลายมนหรือแหลมหรือแฉก ยาว 2.5-3.1 มม. กว้าง 0.3-0.5 มม. เนื้อบาง มีขนยาวเป็นแถบ **ดอก** ล่าง ไม่มีเพศ กาลัง รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.5-3 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขน 4-5 แถบ เส้นภายใน 7 เส้น **กาบบน** เป็นเกล็ดขนาดเล็ก ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาลัง รูปรี ปลายมน ยาว 2.4-2.7 มม. เนื้อบาง เหนียว ผิวมัน ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อใบเข้า เมื่อใบปลายแหลม เส้นภายในไม่ชัดเจน 3 เส้น **กาบบน** รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.3-2.5 มม. เนื้อบางเหนียว ผิวมัน ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อใบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น **กลีบเกล็ด** รูปกรวย ปลายตัด ยาวประมาณ 0.2 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาวประมาณ 1 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาวประมาณ 0.7 มม. ผล รูปรี ยาวประมาณ 1.5 มม. กว้างประมาณ 0.5 มม.

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกาตะวันออก มาดากัสการ์ หมู่เกาะในมหาสมุทรอินเดีย จีน อินเดีย เนปาล บังกลาเทศ ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ออสเตรเลีย ใต้หวัน ญี่ปุ่น หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบที่โล่ง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *S. Bloembergen* 11 (K); *G. den Hoed* 482 (K); *C.W. Heckman* 127 (K); *C. Jaroenchai* 97 (KKU), 134 (KKU), 254 (KKU) & 256 (KKU); *A.F.G. Kerr* 7076 (K), 10705 (K), 11242 (K), 12662 (K), 14865 (K) & 19533 (K); *K. Larsen* 3247 (K), 9076 (K), 9525 (K) & 10004 (K); *O. Petrmitt* 124 (BKF); *T.B. Ryves* KS95/045 (K); *T. Smitinand* 1610 (K) & 3136 (K); *Th. Sørensen et al.* 3247 (K); *A. Yiamudom* 20 (PSU)

5. *Digitaria violascens* Link, Hort. Berol. 1: 229. 1827.

หญ่หลายปี สูง 64.5-95 ซม. เป็นกอ มีเหง้า ลำตรง ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 5.2-8.5 ซม. เนื้อหยาบ ไม่มีขน กาบใบที่โคนมีขนเล็กน้อย แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 11.5-25.5 ซม. กว้าง 5-8.5 มม. เนื้อหยาบ ไม่มีขน หลังใบอาจมีขนเล็กน้อย ขอบใบส่วนฐานอาจมีขน **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นแบน ยาว 1-1.4 มม. **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกประกอบจำนวน 4-5 ช่อ เรียงสลับบนแกน ช่อดอกยาว 10-11 ซม. ช่อกระจุกด้านล่างสุดยาว 8.8-9.5 ซม. แกนช่อกระจุกแบน กว้าง 0.5-0.6 มม. **ช่อดอกย่อย** ออกคู่หรือสาม ประกอบด้วยช่อดอกย่อยก้านสั้นและช่อ

ดอกย่อยก้านยาว เรียงด้านเดียวบนแกนช่อกระจะ รูปหอก ปลายแหลม แบนด้านบนล่าง ยาว 1.9-2 มม. กว้าง 0.8-1 มม. ก้านไม่มีขน ปลายก้านแผ่ออกคล้ายจาน กาบช่อย่อยล่าง ปลายตัด ยาวประมาณ 0.2 มม. กว้างประมาณ 5 มม. เนื้อบาง โอบช่อดอกย่อย กาบช่อย่อยบน รูปหอกหรือรี ปลายแหลม ยาว 1.7-1.9 มม. กว้าง 0.9-1 มม. เนื้อบาง มีขนนุ่มสีขาว เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง ไม่มีเพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 1.7-1.8 มม. กว้าง 0.8-1 มม. เนื้อบาง มีขนนุ่มสีขาว เส้นภายใน 7 เส้น กาบบน เป็นเกล็ดขนาดเล็ก ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 1.8-1.9 มม. เนื้อบางเหนียว สีน้ำตาล ขอบเนื้อบางโอบเข้า เมื่อโอบปลายแหลม เส้นภายใน 3 เส้น กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 1.7-1.8 มม. เนื้อบางเหนียว สีน้ำตาล ขอบเนื้อบางโอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายตัด ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.7-1.1 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาว 0.2-0.3 มม. (ภาพที่ 51 ค.)

การกระจายพันธุ์.— อเมริกาใต้ ปากีสถาน จีน อินเดีย ศรีลังกา เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งดินปนทรายพื้นที่กสิกรรม ช่วงมีดอกเดือนพฤศจิกายน-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าปากควาย (เชียงใหม่)

ชื่อสามัญ.— Crab grass, Finger grass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *R. Geesink et al.* 5910 (K); *C. Jaroenchai* 279 (KKU); *A.F.G. Kerr* 7929 (K) & 21370 (K); *S. Laegaard & M. Norsangsri* 21598 (K); *K. Larsen* 10519 (K); *T. Smitinand* 5842 (K); *Th. Sørensen et al.* 2126 (K)

6. *Digitaria* sp.

หญ้าปีเดียว สูง 20-48.5 ซม. เป็นกอเล็ก ลำต้นเอนแล้วตั้งขึ้นหรือทอดนอนไปกับพื้นแล้วตั้งขึ้น ข้อติดพื้นมีราก ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขน กาบใบ ยาว 1.3-3 ซม. เนื้อหยาบค่อนข้างแข็ง ไม่มีขนหรือมีขนนุ่มสีขาว ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อ แผ่นใบ รูปขอบขนานหรือหอก ฐานใบมน ปลายเรียวแหลม ยาว 1.5-4.5 ซม. กว้าง 3.5-5 มม. เนื้อหยาบค่อนข้างแข็ง ขอบใบส่วนฐานมีขนสีขาว เส้นใบ เป็นแผ่นเนื้อบาง ยาว 0.6-1.1 มม. ช่อดอก แบบช่อกระจะประกอบจำนวน 2-3 ช่อ ออกจากจุดเดียวกันคล้ายนิ้วมือ ช่อกระจะยาว 3.3-6.8 ซม. ฐานช่อกระจะมีขนนุ่มสีขาว แกนช่อกระจะแบน กว้าง 0.5-0.7 มม. ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ ช่อดอกย่อย ออกเดี่ยว เรียงด้านเดียวแบบสลับ รูปรีหรือไข่ แบนทางด้านบนล่าง ยาว 1.2-1.3 มม. กว้าง 0.5-0.7 มม. ก้านโค้งงอ ไม่มีขน ปลายก้านแผ่ออกคล้ายถ้วย ไม่มีกาบช่อย่อยล่าง กาบช่อย่อยบน รูปไข่ ปลายมน ยาว 1.2-1.3 มม. กว้าง 0.7-0.8 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีแถบขน 4 แถบ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง ไม่มีเพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายมน ยาวประมาณ 1.2 มม. กว้าง 0.6-0.8 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีแถบขน เส้นภายใน 7 เส้น กาบบน เป็นเกล็ดขนาดเล็กมาก ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 1.1-1.3 มม. เนื้อบางเหนียว ผิวมัน ขอบโอบเข้า เมื่อโอบปลายแหลม กาบบน รูปรี ปลายมน ยาว 1-1.2 มม. เนื้อบางเหนียว ผิวมัน ขอบโอบเข้า เมื่อโอบปลายแหลม เส้นภายใน 2 เส้นไม่

ชัดเจน กลีบเกล็ด ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. รูปกรวย ปลายเว้า เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.4-0.5 มม. รังไข่ ยาว 0.2-0.3 มม. รูปรี ผล ยาว 0.8-0.9 มม. กว้าง 0.5-0.6 มม. รูปไข่

การกระจายพันธุ์.— ไทย

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งดินปนทรายพื้นที่กสิกรรม ช่วงมีดอกเดือนธันวาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— C. Jaroenchai 255 (KKU)

หมายเหตุ.— มีลักษณะคล้ายพืชสกุล *Paspalum*

เผ่าย่อย 3 Melinidinae

(Hitche.) Pilg., Nat. Pfl.-Fam. 2, 14c: 95. 1940.

ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง **ช่อดอกย่อย** แบนทางด้านข้าง **กาบช่อดอกย่อย** ขนาดเล็กหรือไม่มี **กาบช่อดอกย่อยบน** ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย **ดอกล่าง** เพศผู้หรือไม่มีเพศ **กาบล่าง** มีลักษณะเหมือนกาบช่อดอกย่อยบน **ดอกบน** มี **กาบล่าง** เนื้อแข็ง ผิวเรียบ ขอบพับหุ้มกาบบน

1. MELINIS P. Beauv., Ess. Agrostogr.: 54. 1812.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี เป็นกอ มักจะทอดนอนที่โคนแล้วตั้งขึ้น แผ่นใบ รูปแถบ เส้นใบ เป็นแถบขน **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง **ช่อดอกย่อย** รูปรีหรือรูปขอบขนาน แบนทางด้านข้าง มีขนหรือไม่มีขน ก้านช่อดอกย่อย เรียว ปลายไม่มีขนหรือมีขนยาวจำนวนเล็กน้อย **กาบช่อดอกย่อย** ขนาดเล็กหรือไม่มี **กาบช่อดอกย่อยบน** ปลายแหลมหรือเป็นหู ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย มีหรือไม่มีรยางค์ เนื้อบางถึงเนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5-9 เส้น **ดอกล่าง** เพศผู้หรือไม่มีเพศ **กาบล่าง** มีลักษณะเหมือนกับกาบช่อดอกย่อยบน เส้นภายใน 3-7 เส้น **กาบบน** สั้นมีขนหรือไม่มีขน **ดอกบน** แบนทางด้านข้าง เนื้อบางถึงเนื้อแข็ง

1. *Melinis repens* (Willd.) Zizka, Biblioth. Bot. 138: 55. 1988.

Saccharum repens Willd., Sp. Pl.: 322. 1797.

หญ้าปีเดียว สูง 50-165 ซม. เป็นกอ ลำต้นและข้อมีขน ซึ่งจะลดลงในส่วนที่อยู่สูงจากพื้นดินมากขึ้น **กาบใบ** โอบลำแน่น ยาว 6-8 ซม. มีขนกระจาย ขนยาวประมาณ 1.2 มม. **แผ่นใบ** รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 14-24 ซม. กว้าง 2.9-6 มม. หลังใบสากมือ **ฐานใบ** ด้านในมีขนสั้นกระจาย **เส้นใบ** เป็นแถบขน ขนยาวระดับเดียวกัน ยาว 0.5-1 มม. **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง **สีชมพู** เข้มถึงสีแดง ยาว 14-15.6 ซม. แขนงล่างสุด ยาว 5.5-8 ซม. **แกนช่อดอก** สากมือ **ช่อดอกย่อย** มี 2 ดอกย่อย ก้านช่อดอกย่อย โค้งงอ ยาว 0.5-6.5 มม. ปลายมีขน ขนยาว 0.8-4.5 มม. **ฐานมีขนสั้นๆ** **กาบช่อดอกย่อย** รูปขอบขนาน ปลายตัด ยาวประมาณ 0.8 มม. กว้างประมาณ 0.25 มม. เนื้อหยาบ มีขน ขนยาว 1-1.1 มม. ตรงปลายมีขนสั้นเป็นแถบ เส้นภายใน 1 เส้น **กาบช่อดอกย่อยบน** รูปหอก ปลายเป็นรยางค์แบน

ทางด้านข้าง ยาว 2.9-3.8 มม. กว้าง 1.4-1.5 มม. เนื้อหยาบ มีขนกระจาย ขนยาว 0.4-6 มม. รยางค์ยาว 0.3-0.8 มม. มีขนสั้น เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง เพศผู้ กาล้าง คล้ายกาบช่อย่อยบน กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.6-3 มม. เนื้อบาง ขอบพับเข้าเป็นสัน สันมีขนเรียงเป็นแถบ ขนยาว 0.1-0.4 มม. เส้นภายใน 2 เส้น เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.5-2 มม. ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาล้าง รูปไข่ ปลายเว้าลึก ยาวประมาณ 2 มม. เนื้อแข็ง ปลายเนื้อบาง คล้ายเยื่อ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรี ปลายเว้า ยาว 1.8-1.9 มม. เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.1-1.5 มม. รังไข่ ยาว 0.7-0.8 มม. ผล ยาวประมาณ 1.2 มม. (ภาพที่ 51 จ.)

การกระจายพันธุ์--- พืชพื้นเมืองแอฟริกา จีน ได้หวัน

นิเวศวิทยา--- พบกระจายในที่โล่งหรือข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง--- หญ้าดอกแดง, หญ้าดอกชมพู (ภาคกลาง)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา. -- *P. Boonchalee* 16 (KKU); *P. Chantaranothai & J. Parnell* 90/787 (K); *C. Jaroenchai* 240 (KKU); *J.F. Maxwell* 88-719 (CMU); *W. Nanakorn et al.* 4450 (QBG); *M. Norsangsi* 802 (QBG); *J. Parnell et al.* 95-507 (K); *C. Phengklai et al.* 12542 (BKF); *B. Rogers* 32 (KKU); *S. Saensouk* s.n. (KKU); *T. Smitinand* 6403 (K); *P. Srisanga* 2506 (QBG); *J. Supapol* 298 (CMU); *C.F. van Beusekom & C. Phengklai* 1168 (BKF)

เผ่าย่อย 4 *Setariinae*

Dumort., *Observ. Gramin. Belg.*: 137. 1824.

ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงหรือช่อกระจุกประกอบ ช่อดอกย่อย มักแบนทางด้านบนล่าง กาบช่อย่อยล่าง มีหลายแบบ กาบช่อย่อยบน ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย ดอกล่าง เพศผู้หรือไม่มีเพศ กาล้าง ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย มักไม่มีกาบบน ดอกบน มี กาล้าง เนื้อหยาบคล้ายหนังหรือเนื้อแข็ง พบน้อยที่เนื้อบาง ขอบโอบหุ้มกาบบน เล็กน้อยหรืออาจพันหุ้มกาบบน

รูปวิธานจำแนกสกุล

1. ก้านช่อดอกย่อยมีรยางค์ยาวแข็งแรงรองรับช่อดอก รยางค์ติดอยู่หลังช่อดอกย่อยร่วง	13. <i>Setaria</i>
1. ก้านช่อดอกย่อยไม่มีรยางค์	
2. กาบช่อย่อยล่าง หรือกาล้างของดอกบน ปลายเป็นรยางค์ยาว ชัดเจน	
3. กาบช่อย่อยบนปลายแหลมไม่มีรยางค์ กาล้างของดอกบนปลายเป็นรยางค์	2. <i>Alloteropsis</i>
3. กาบช่อย่อยบนปลายเป็นรยางค์ กาล้างของดอกบนปลายแหลมไม่มีรยางค์	7. <i>Oplismenus</i>
2. กาบช่อย่อยล่างและกาล้างของดอกบนไม่มีรยางค์	
4. กาบช่อย่อยบนมีขนสีทองคล้ายตะขอ	11. <i>Pseudechinolaena</i>
4. กาบช่อย่อยบนผิวเรียบ ไม่มีขนสีทอง	
5. ช่อดอกแบบช่อกระจุกเดี่ยว ทรงกระบอก	12. <i>Sacciolepis</i>

5. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง หรือช่อกระจุกประกอบ เรียงสลับบนแกนช่อดอกหรือออกจากจุดเดียวกัน
6. กาบช่อย่อยไม่มี หรือเป็นเกล็ดขนาดเล็กนอบบาง
 7. ช่อดอกย่อยติดด้านบนแกนช่อกระจุก แกนช่อกระจุกภาคตัดขวางรูปสามเหลี่ยม 3. *Axonopus*
 7. ช่อดอกย่อยติดด้านล่างแกนช่อกระจุก แกนช่อกระจุกแบน กว้างมากกว่า 0.8 มม. 10. *Paspalum*
6. กาบช่อย่อยล่างพัฒนา และมีขนาดเล็กกว่ากาบช่อย่อยบน
 8. กาบช่อย่อยล่างและกาบช่อย่อยบนยาวน้อยกว่ากาบล่างของดอกล่างชัดเจน ช่อดอกย่อยแบนด้านล่างชัดเจน 8. *Ottochloa*
 8. กาบช่อย่อยบนยาวเท่ากับหรือใกล้เคียงกาบล่างของดอกล่าง
 9. กาบล่างของดอกบนมีแคลลัสที่ส่วนฐาน 2 ข้าง 6. *Ichnanthus*
 9. กาบล่างของดอกบนไม่มีแคลลัส
 10. ช่อดอกแบบช่อกระจุกประกอบ เรียงบนแกนช่อดอกแบบสลับ แกนช่อกระจุกแบนหรือภาคตัดขวางรูปสามเหลี่ยม
 11. ช่อดอกย่อยติดด้านล่างแกนช่อกระจุก 14. *Urochloa*
 11. ช่อดอกย่อยติดด้านบนแกนช่อกระจุก 4. *Brachiaria*
 10. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง หรือแบบช่อกระจุกเรียงบนแกนคล้ายช่อแยกแขนง
 12. ช่อดอกย่อยไม่สมมาตร แบนทางด้านข้าง 5. *Cyrtococcum*
 12. ช่อดอกย่อยสมมาตร
 13. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงกว้างหรือแคบ 9. *Panicum*
 13. ช่อดอกแบบช่อกระจุกเรียงบนแกนคล้ายช่อแยกแขนง 1. *Acroceras*

1. *ACROCERAS* Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 621. 1920.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี ลำต้นทอดนอนแล้วตั้งขึ้น ช่อดอกพื้นมีราก แผ่นใบ รูปหอก ลีนใบ เป็นแผ่นแบน ช่อดอก แบบช่อกระจุกเรียงสลับบนแกน อาจคล้ายช่อแยกแขนง ช่อดอกย่อย ออกคู่หรือเดี่ยว แบนทางด้านบน ล่างหรือแบนทางด้านข้างเล็กน้อย รูปหอกถึงรูปขอบขนาน ไม่มีขน มี 2 ดอกย่อย กาบช่อย่อย ยาวใกล้เคียงกัน เนื้อคล้ายกระดาษ กาบช่อย่อยบนและกาบล่างของดอกล่าง ปลายเนื้อหนาคล้ายงอย ดอกบน มี กาบล่าง แบนทางด้านบนล่าง ปลายเรียบเป็นงอย ผิวเรียบหรือเป็นคลื่นละเอียด

1. *Acroceras tonkinense* (Balansa) Henrard, Blumea 3 (3): 451. 1940.

Panicum tonkinense Balansa, J. Bot. 4(7): 140. 1890. Type: Vietnam, Tonkin, Balansa 442 (K!)

หญ้าหลายปี สูง 50-70 ซม. ลำต้นทอดยาวไปกับพื้นแล้วชูขึ้น ช่อดอกอยู่ติดพื้นมีราก ไม่มีขน ช่อดอกมีขนสีขาว กาบใบ ยาว 4-5 ซม. ไม่มีขน ขอบมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปหอก ปลายเรียวแหลม ยาว 12-18 ซม. กว้าง 0.9-1.7 ซม. เส้นกลางใบด้านท้องใบสีขาวชัดเจน เส้นภายในขนาดใหญ่ 6-10 เส้น และมีเส้นภายในขนาดเล็กอยู่ระหว่าง

เส้นภายในขนาดใหญ่ ขอบมีขนแข็งสั้นสีขาวเรียงเป็นแถบสากมือ ขอบส่วนฐานมีขน **สั้นใบ** เป็นแผ่นแบน ยาวประมาณ 1 มม. ปลายมีขนสั้น **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกเรียงสลับห่างบนแกนช่อดอก คล้ายช่อแยกแขนง ยาว 20-25 ซม. แกนช่อดอกและแขนงช่อดอกเป็นสัน มีขนสั้นสีขาวดูสากมือ **ช่อดอกย่อย** รูปไข่หรือรูปรี ปลายแหลม ยาว 4-5 มม. กว้าง 1.5-2 มม. ก้านช่อดอกย่อย ยาว 0.2-1.3 ซม. เป็นสัน มีขนสั้นสีขาว **กาบช่อดอกย่อย** รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 3.7-3.9 มม. กว้าง 2.4-2.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย **กาบช่อดอกย่อยบน** รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 4.1-4.3 มม. กว้าง 2.6-2.7 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบที่ปลายมีขนสั้น เส้นภายใน 5 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย **ดอกล่าง** ไม่มีเพศ **กาบล่าง** รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 4-4.2 มม. กว้าง 2.4-2.5 มม. ขอบที่ปลายมีขนสั้น **กาบบน** รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.4-2.6 มม. กว้าง (เมื่อพับ) ประมาณ 0.5 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้า **ดอกบน** สมบูรณ์เพศ **กาบล่าง** รูปไข่ ปลายเป็นจงอยแหลม ยาว 3.9-4.1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ **กาบบน** รูปไข่กลับหรือรูปรี (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาว 3.3-3.5 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ ขอบพับเข้า

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย ลาว เวียดนาม

นิเวศวิทยา.— พบในที่ร่มป่าดงดิบเขาและป่าดงดิบแล้ง ช่วงมีดอกเดือนมิถุนายน-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้ากาบไผ่ (ประจวบคีรีขันธ์)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO. Staff 3122 (QBG) & s.n. (QBG); P. Chantaranothai et al. 90/289 (K, KGU) & 415 (KKU); D.J. Collins 847 (K); F. Floto 7721 (K); S. Indhamsika 100 (QBG); C. Jaroenchai 148 (KKU); A.F.G. Kerr 4813 (K), 7317 (K), 9187 (K), 9557 (K), 11298 (K), 15857 (K), 19840 (K) & 21492 (K); Kiah 24328 (K); K. Larsen 10028 (K) & 10217 (K); K. Larsen et al. 156 (K), 1738 (K), 3123 (K), 43434 (QBG) & 45791 (QBG); M. Lazarides 7484 (K); A. Marcan 2546 (K); J.F. Maxwell 86-908 (PSU) & 86-1090 (CMU); W. Nanakorn et al. 17 (QBG), 3827 (QBG) & s.n. (QBG); M. Norsangsri 650 (QBG) & s.n. (QBG); C. Phengklai et al. 6763 (K); Ploenchit 839 (K); S. Sasirat 72 (QBG); T. Smitinand 1841 (K), 2836 (K), 3017 (K) & 6051 (K); C.F. van Beusekom et al. 3297 (BKF, K)

2. ALLOTEROPSIS J. Presl, Reliq. Haenk. 1(4): 343. 1830.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี ลำตรงหรือท่อนอนแล้วตั้งขึ้น **แผ่นใบ** รูปแถบหรือรูปหอก **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกประกอบคล้ายนิ้วมือหรือออกเป็นวงบนแกนสั้น **ช่อดอกย่อย** ออกคู่หรือออกเป็นกลุ่ม รูปไข่ถึงรูปรี แบนทางด้านบนล่าง มี 2 ดอกย่อย **กาบช่อดอกย่อย** ยาวไม่เท่ากัน ปลายแหลมถึงเป็นรยางค์สั้น **กาบช่อดอกย่อยล่าง** ยาวครึ่งหนึ่งของช่อดอกย่อย เนื้อบาง เส้นภายใน 3 เส้น **กาบช่อดอกย่อยบน** ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เนื้อคล้ายกระดาษ ขอบมีขน เส้นภายใน 5-7 เส้น **ดอกล่าง** เพศผู้ **กาบล่าง** เนื้อคล้ายกระดาษ **กาบบน** ปลายเป็นแฉก **ดอกบน** สมบูรณ์เพศ **กาบล่าง** ปลายมีรยางค์สั้น ผล รูปรี

1. *Alloteropsis semialata* (R.Br.) Hitchc., Contr. U. S. Natl. Herb. 12: 210. 1909.

Panicum semialatum R.Br., Prodr.: 192. 1810.

หญ้าหลายปี สูง 78-116 ซม. เป็นกอแน่น ลำตรง มีขน ข้อมีขนสีขาวหนาแน่น ใบออกเฉพาะส่วนโคน ต้น กาบใบ ยาว 6.5-12 ซม. มีขนสีขาวหนาแน่น กาบใบที่โคนมีขนสีขาวหนาแน่น แผ่นใบ รูปแถบ ฐานสอบ ปลายแหลม ยาว 10-23.5 ซม. กว้าง 4.3-8 มม. เนื้อหนา มีขนสีขาวหนาแน่น ขอบมีขน เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.3-0.7 มม. ปลายเป็นขนสั้น ช่อดอก แบบช่อกระจุกประกอบ จำนวน 2-5 ช่อย่อย ออกมาจากจุดเดียวกัน ช่อกระจุกยาว 7-14.5 ซม. ก้านช่อดอกและแกนช่อกระจุกมีขนสีขาว ช่อดอกย่อย ออกคู่หรือสาม ก้านช่อดอกย่อยมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อย รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว (รวมรยางค์) 2.8-4.5 มม. กว้าง 2.2-2.9 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ปลายไม่จรดกันต่อออกไปเป็นรยางค์สั้นและมีขน ขอบส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น กาบช่อดอกย่อย รูปหอกหรือไข่ ปลายแหลม ยาว 5-6 มม. กว้าง 2.3-3.8 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบแผ่เป็นปีก และมีขนยาวสีขาว เส้นภายใน 5 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย 2 เส้นเป็นเส้นขอบ ดอกล่าง เพศผู้ กาบล่าง รูปไข่ ปลายตัด ยาว 5-6 มม. กว้าง 2.4-3.3 มม. เนื้อเหนียวคล้ายกระดาษ ขอบมีขนเข้า ขอบส่วนบนและปลายมีขนสีขาว เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน ปลายหลายแฉก ยาว 1.4-2.3 มม. เนื้อโปร่งบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายเป็นรยางค์ ยาว (ไม่รวมรยางค์) 4-5 มม. กว้าง 2.7-3.2 มม. เนื้อเหนียวคล้ายกระดาษ บริเวณใกล้ขอบส่วนล่างมีขน ขอบมีขนสีขาว รยางค์ยาว 2.7-3.7 มม. มีขนสั้น เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายตัด ยาว 4.2-5 มม. เนื้อเหนียวคล้ายกระดาษ ขอบพับเข้าเล็กน้อย ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกพับเข้า เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด ปลายเว้า ยาว 0.2-0.5 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เนื้อหนา รังไข่ รูปรี ยาว 0.3-0.4 มม. ผล รูปรี ยาว 1.7-3 มม. กว้าง 1-1.5 มม. (ภาพที่ 52 ก.-ข.)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา จีน อินเดีย ไทย มาเลเซีย ใต้หวัน หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบในที่โล่งป่าเต็งรังแควะ ช่วงมีดอกเดือนมีนาคม-กันยายน

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *L.B. Abbe et al.* 9467 (K); *C. Jaroenchai* 138 (KKU), 141 (KKU), 146 (KKU) & 147 (KKU); *A.F.G. Kerr* 1151 (K), 8681 (K), 12827 (K), 20077 (K) & 20451 (K); *R.M. King* 5435 (K) & 5451 (K); *K. Larsen* 10026 (K) & 10604 (K); *K. Larsen et al.* 2025 (K); *A. Marcan* 2159 (K); *J.F. Maxwell* 88-568 (CMU), 88-681 (CMU) & 90-618 (CMU); *T. Smitinand* 1799 (K), 2467 (K) & 5744 (K); *T. Smitinand & H. St. John* 6795 (K); *Th. Sørensen et al.* 2241 (K) & 2924 (K); *Wichian* 334 (K)

3. *AXONOPUS* P. Beauv., Ess. Agrostogr.: 12. 1812.

หญ้าหลายปี พบน้อยแบบหญ้าปีเดียว เป็นกอหรือมีไหล เส้นใบ สั้นมาก เป็นแผ่นหรือมีขน ช่อดอก แบบช่อกระจุกประกอบคล้ายนิ้วมือ ช่อดอกย่อย ออกเดี่ยว เรียงสลับสองแถวด้านเดียวบนแกนภาคตัดขวางรูปสามเหลี่ยม รูปหอกถึงรูปขอบขนาน มี 2 ดอกย่อย ไม่มีกาบช่อดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เนื้อบาง เส้นภายใน 4 เส้น ดอกล่าง ไม่มีเพศ มีเฉพาะกาบล่างที่มีลักษณะเหมือนกาบช่อดอกย่อย ดอกบน เนื้อเหนียว กาบล่าง ปลายมน

1. *Axonopus compressus* (Sw.) P. Beauv., Ess. Agrostogr.: 12. 1812.

Milium compressum Sw., Prodr.: 24. 1788.

หญ้าหลายปี สูง 29-54.5 ซม. เป็นกอเล็ก มีไหล แตกกิ่งตั้งตรง ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนเล็กน้อย กาบใบ
พับกลาง ยาว 4-7.5 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขนหรือมีขนเล็กน้อยที่ขอบส่วนปลาย แผ่นใบ รูปแถบหรือ
ขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 6.5-15 ซม. กว้าง 6-12 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบเรียบสาบมือ ขอบส่วนบนมีขน
เล็กน้อย ขอบใบส่วนโคนมีขนสีขาว เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.3-0.5 มม. ปลายเป็นขน ขนยาวน้อยกว่า 0.1 มม.
ช่อดอก แบบช่อกระจุกหรือ 3 ออกจากจุดเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน คล้ายตัวอักษรวี ช่อกระจุกยาว 5.3-11 ซม.
แกนช่อกระจุกจะหักคดขวางรูปสามเหลี่ยม ไม่มีขน ช่อดอกย่อย ออกเดี่ยว ติดบนแกนคนละด้านแนบกับแกนช่อ
กระจุก รูปขอบขนานหรือกระสวย ปลายแหลม แบนทางด้านบนล่าง ยาว 2.2-2.4 มม. กว้าง 0.7-0.9 มม. ไม่มีกาบ
ช่อย่อยล่าง กาบช่อย่อยบน รูปขอบขนานหรือรี ปลายแหลมหรือตัด ยาว 2.1-2.4 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบาง มี
แถบขนนุ่ม 4 แถบ เส้นภายใน 4 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.1-2.3 มม. กว้าง 1-1.3
มม. เนื้อบาง มีแถบขนนุ่ม 4 แถบ เส้นภายใน 4 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 1.8-1.9 มม.
กว้าง 1-1.2 มม. เนื้อบางเหนียว ผิวมัน ปลายมีขน เส้นภายใน 4 เส้น กาบบน รูปรี ปลายมน ยาว 1.6-1.8 มม. เนื้อ
บางเหนียว ผิวมัน เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกสรตัวผู้ รูปกรวย ปลายหยัก ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. เกสร
ตัวผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.5-0.7 มม. รังไข่ รูปรี ยาวประมาณ 0.6 มม. ผล รูปไข่กลับ ยาว 1.2-1.5 มม. กว้าง 0.6-0.8
มม. (ภาพที่ 53 ก.)

การกระจายพันธุ์.— พืชพื้นเมืองอเมริกาเขตร้อน จีน ไต้หวัน นำเข้าทุกพื้นที่

นิเวศวิทยา.— พืชปลูก พบบริเวณข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนพฤษภาคม-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าปากควาย (ภาคใต้); หญ้ามาเลเชีย (ภาคกลาง)

ชื่อสามัญ.— Savanna grass, Carpet grass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 11 (QBG); C. Jaroenchai 237 (KKU); K. Larsen 9873 (K); C.

Niyomdham & D. Sriboonma 1629 (K); A. Yiamudom 9 (PSU)

4. BRACHIARIA (Trin.) Griseb., Fl. Ross. 4: 469. 1853.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี แผ่นใบ รูปแถบถึงรูปหอก ขอบใบมักมีแถบขนสั้น ช่อดอก แบบช่อกระจุก
ประกอบเรียงบนแกน แกนช่อกระจุกจะหักคดขวางรูปสามเหลี่ยมหรือแบน ช่อดอกย่อย ติดด้านบนแกนช่อกระจุก
ออกเดี่ยวหรือคู่ มีก้านหรือไม่มีก้าน มี 2 ดอกย่อย รูปรี กาบช่อย่อยล่าง ติดด้านบนแกน ส่วนฐานหุ้มช่อดอกย่อย
กาบช่อย่อยบนและกาบล่างของดอกล่าง มีลักษณะเหมือนกันและยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เนื้อบางหรือเนื้อหยาบ
ดอกบน มี กาบล่าง ปลายมนถึงปลายแหลม เนื้อหนาแข็ง ผิวเรียบถึงผิวมัน ขอบใบเข้า ดอกบน มี กาบบน ปลาย
มีกาบล่างหุ้ม

1. *Brachiaria subquadrifera* (Trin.) Hitchc., Lingnan Sci. J. 7: 214. 1931.

Panicum subquadruparum Trin., Gram. Panic.: 145. 1826.

หญ้าปีเดียว สูง 18-30 ซม. เป็นกอเล็ก ลำต้นทอดนอนไปกับพื้นแล้วแตกกิ่งชูขึ้น ข้อที่ติดพื้นมีราก ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนสีขาว กาบใบ ยาว 1.4-2.5 ซม. มีหรือไม่มีขน ขอบกาบใบมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปขอบขนานฐานใบมน ปลายเรียวแหลม ยาว 2.4-4 ซม. กว้าง 0.3-0.8 ซม. มีขนเล็กน้อย ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบคล้ายฟันเลื่อย เส้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.5-0.8 มม. ปลายเป็นแถบขนสีขาว ช่อดอก แบบช่อกระจุกจะประกอบ จำนวน 3-5 ช่อ ออกสลับบนแกนช่อดอก ช่อกระจุกยาว 1.1-3 ซม. มีขนสีขาวกระจาย ขนยาว 1.8-2.8 มม. แกนช่อกระจุกภาคตัดขวางรูปสามเหลี่ยม สันมีขนสั้นแข็งเรียงเป็นแถบ ช่อดอกย่อย ยาว 2.5-2.7 มม. กาบช่อดอกย่อย รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.9-1 มม. กว้าง 1.3-1.7 มม. เนื้อบางเหนียวคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย เมื่อหุ้มช่อดอกย่อยขอบทับกัน กาบช่อดอกย่อยบน รูปไข่ ปลายแหลมแข็ง ยาว 2-2.3 มม. กว้าง 1.2-1.5 มม. เนื้อบางเหนียว คล้ายกระดาษ เส้นภายใน 7 เส้น สีเขียวยาวถึงปลาย กาบช่อดอกย่อยอยู่ห่างกัน ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลมแข็ง ยาว 1.9-2.3 มม. กว้าง 1.1-1.5 มม. เนื้อบางเหนียว คล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น สีเขียว ยาวถึงปลาย กาบบน รูปขอบขนาน (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาว 1.1-2 มม. เนื้อบาง ขอบพับเข้า เส้นภายใน 2 เส้น อยู่ใกล้ขอบพับ ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายมน แข็ง ยาว 1.3-1.6 มม. กว้าง 0.7-1.4 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวไม่เรียบ เป็นปุ่มเล็ก ขอบและปลายโค้งเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น ไม่ชัดเจน กาบบน รูปไข่ (เมื่อพับ) ปลายมน ยาว 1.2-1.5 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมันเรียบ ขอบเนื้อบาง เส้นภายใน 2 เส้น ด้านหลังบริเวณระหว่างเส้นภายในยุบลงและผิวไม่เรียบเป็นปุ่มเล็ก กลีบเกล็ด 2 อัน รูปสี่เหลี่ยม ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.5-0.9 มม. รังไข่ ยาว 0.3-0.5 มม. รูปขอบขนาน (ภาพที่ 53 ข.)

การกระจายพันธุ์.— จีน เอเชียตะวันออก ไต้หวัน หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนมิถุนายน-กุมภาพันธ์

ชื่อสามัญ.— Armgrass millet, Cori grass, Green summer grass, Thurston grass, Tropical signalgrass, Two-finger grass.

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff s.n. (QBG); C.W. Heckman 120 (K), 121 (K) & 126 (K); C. Jaroenchai 232 (KKU); A.F.G. Kerr 1922 (K), 3808 (K), 4462 (K), 12939 (K) & 15658 (K); H. Koyama T-61280 (BKF); S. Laegaard 21612 (K) & 21746 (K); S. Laegaard & M. Norsangsri 21699 (K); K. Larsen 8004 (K) & 9622 (K); K. Larsen et al. 1290 (K); M. Lazarides 7401 (K); Put 2625 (K); Th. Sørensen et al. 1997 (K), 3692 (K) & 4489 (K)

5. CYRTOCOCCUM Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 745. 1920.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี ลำต้นทอดนอนแล้วตั้งขึ้น ข้อติดพื้นมีราก แผ่นใบ รูปหอกถึงรูปไข่ เส้นใบ เนื้อบาง ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงกว้างหรือแคบ ช่อดอกย่อย ไม่สมมาตร แบนทางด้านข้าง รูปไข่กลับ มี 2 ดอกย่อย ดอกล่าง ไม่มีเพศ ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบช่อดอกย่อย ยาวไม่เท่ากันและยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย เนื้อบางถึงเนื้อ

คล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น กาบห้อยย้อยล่าง รูปไข่ ปลายแหลม กาบห้อยย้อยบน รูปรี ปลายมน ดอกล่าง มี กาบล่าง ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน ขนาดเล็กหรือไม่มี ดอกบน มี กาบล่าง แบนทางด้านข้าง ปลายเป็นจอย ด้านหลังโค้งคล้ายครึ่งวงกลม เนื้อหยาบถึงเหนียว ผิวเรียบหรือเป็นจุดขนาดเล็ก ดอกบน ด้านหลังโค้งเล็กน้อย

รูปวิธานระบุชนิด

1. ก้านช่อดอกย่อยยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย ช่อดอกยาว 3.5-5.9 ซม. ช่อดอกย่อยอยู่ใกล้กัน **1. *C. oxyphyllum***

1. ก้านช่อดอกย่อยยาวมากกว่าช่อดอกย่อย ช่อดอกแบบช่อแยกแขนงกว้าง ยาว 16-30 ซม. ช่อดอกย่อยอยู่ห่างกัน

2. *C. patens* var. *latifolium*

1. *Cyrtococcum oxyphyllum* (Hochst. ex Steud.) Stapf, Hooker's. Icon. Pl. 31 (4): 3096. 1922.

Panicum oxyphyllum Hochst. ex Steud., Syn. Pl. Glumac. 1: 65. 1854.

หญ้าปีเดียว ลำต้นสูง 33-42 ซม. ลำต้นทอดนอนตามพื้นแล้วแตกกิ่งตั้งขึ้น ข้อใกล้พื้นหรือคอดพื้นมีราก ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 2.8-4.5 ซม. ขอบด้านบนนอกมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานใบมนไม่สมมาตร ปลายเรียวแหลม ยาว 7.5-16 ซม. กว้าง 7.6-12 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ไม่มีขน ขอบลูกปากมีมือ เส้นใบ เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 1-1.5 มม. ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ยาว 3.5-6 ซม. แขนงล่างสุดยาว 1.3-2.5 ซม. ฐานมี ขนสีขาว ช่อดอกย่อยอยู่ใกล้กัน ช่อดอกย่อย แบนทางด้านข้าง ไม่สมมาตร ยาว 1.9-2.3 มม. ก้านช่อดอกย่อยสั้น ปลายมีขนสีขาวเล็กน้อย กาบห้อยย้อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 1.2-1.7 มม. กว้าง 1-1.3 มม. เนื้อ บาง เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลายและดูลักษณะที่ด้านหลัง กาบห้อยย้อยบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 1.7-2 มม. เนื้อบาง ด้านหลังโค้งคล้ายครึ่งวงกลม เส้นภายใน 3 เส้น และดูลักษณะที่ด้านหลัง เส้นกลางยาวถึงปลาย ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปไข่กลับ ปลายเป็นจุดแหลม ยาว 1.7-2 มม. เนื้อบาง เส้นภายใน 5 เส้น พับตรงกลาง ดอก บน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปคล้ายครึ่งวงกลม (เมื่อพับ) ปลายเป็นจอย ยาว 1.5-1.8 มม. เนื้อหยาบหนาเหนียว ผิว มันวับตรงกลาง ด้านหลังตรงกลางส่วนปลายคล้ายขีด เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายเป็นจอย ยาว 1.4-1.5 มม. เนื้อหยาบ หนาเหนียว ผิวมัน ขอบเนื้อบาง พับตรงกลาง เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกสรตัวผู้ รูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน รังไข่ รูปไข่กลับ ยาวประมาณ 0.3 มม. (ภาพที่ 52 ก.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ศรีลังกา ภูฏาน พม่า ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์

นิเวศวิทยา.— พบในที่ร่มป่าดงดิบแล้ง ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— Bunnak 546 (K); P. Chantaranothai et al. 90/195 (K, KKU), 1162 (K, KKU) & 1435 (K); C. Charoenpol et al. 3557 (K); R. Geesink et al. 7692 (K) & 8285 (K); B. Hansen et al. 11251 (K); C. Jaroenchai 84 (KKU) & 128 (KKU); A.F.G. Kerr 624 (K), 3103 (K), 11501 (K), 17646 (K), 18338 (K) & 18820 (K); C.B. Kloss 6765 (K); K. Larsen et al. 1631 (K), 3190 (K) & 41754 (K); A. Marcan

2541 (K); *G. Murata et al.* T-41644 (BKF); *C. Niyomdham & W. Ueachirakan* 1754 (K); *C. Phengklai* 603 (K); *S. Phengnaren & C. Hambananda* 521 (K); *Put* 962 (K) & 2680 (K); *Rabil* 326 (K); *B. Sangkhachand* 1549 (K); *J. Schmidt* 630 (K); *T. Smitinand* 1181 (K), 2037 (K) & 2173 (K); *Snan* 290 (K); *P. Suvarnakoses* 2220 (K); *Th. Sørensen et al.* 1045 (K) & 4681 (K); *M. Tagawa et al.* T-1204 (K); *C.F. van Beusekom & C. Phengklai* 54 (K); *C.F. van Beusekom et al.* 3728 (K) & 4162 (K)

2. *Cyrtococcum patens* (L.) A. Camus var. *latifolium* (Honda) Ohwi, Acta Phytotax. Geobot. 11: 47. 1942.

Panicum patens L.f. var. *latifolium* Honda, Bot. Mag. (Tokyo) 37: 25. 1923.

หญ้าปีเดียว ลำต้นยาว 50-86.5 ซม. ลำต้นท่อนอนตามพื้นแล้วแตกกิ่งตั้งขึ้น ข้อใกล้พื้นหรือติดพื้นมีราก ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 1.2-5 ซม. มีขนสีขาวกระจาย ขอบด้านบนอกมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปขอบขนานหรือรูปหอก ฐานใบมนไม่สมมาตร ปลายเรียวแหลม ยาว 3-13.5 ซม. กว้าง 0.7-1.7 ซม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขนสีขาวเล็กน้อย ขอบด้านบนมือ ขอบใบส่วนฐานมีขนสีขาว **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 0.8-1.3 มม. **ข้อดอก** แบบข้อแยกแขนงกว้าง ยาว 16-29.5 ซม. แขนงล่างสุดยาว 10-16.5 ซม. **ข้อดอกย่อย** แบนทางด้านข้าง ไม่สมมาตร ยาว 1.4-1.5 มม. กว้าง 0.7-0.9 มม. กาบข้อย่อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.7-1 มม. กว้าง (ทางด้านข้าง) 0.7-0.8 มม. เนื้อบาง เส้นภายใน 3 เส้นและดูลักษณะที่ด้านหลัง เส้นกลางยาวถึงปลาย สันตรงกลางมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ กาบข้อย่อยบน รูปไข่กลับ ปลายมน ยาว 1-1.2 มม. เนื้อบาง ด้านหลังโค้งคล้ายครึ่งวงกลม ส่วนบนมีขนสีขาวเล็กน้อย ขอบส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย ดอกล่าง มีกบล้าง รูปไข่ ปลายมน ยาว 1.2-1.4 มม. เนื้อบาง ด้านหลังโค้งคล้ายท้องเรือ มีขนสีขาว ขอบส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 5 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กบล้าง รูปคล้ายครึ่งวงกลม (เมื่อพับ) ปลายเป็นจุดแข็ง ยาว 1.1-1.3 มม. เนื้อหยาบหนาเหนียว ผิวมัน พับตรงกลาง ด้านหลังตรงกลางส่วนปลายคล้ายขีดสีดำ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายเป็นจุดแข็ง ยาว 1-1.1 มม. เนื้อหยาบหนาเหนียว ขอบเนื้อบาง ผิวมัน พับตรงกลาง เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกสรตัวผู้ รูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.6-0.8 มม. รังไข่ รูปรี ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. ผล รูปไข่ ไม่สมมาตรหรือสมมาตร ยาว 0.6-0.8 มม. (ภาพที่ 52 ง.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ไต้หวัน ญี่ปุ่น

นิเวศวิทยา.— พบในที่ร่มขึ้น พบบริเวณชายป่าสนหรือป่าผสมผลัดใบ ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าจาด (ตราด); หญ้าจาด (สตูล)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *P. Chantaranothai et al.* 90/54 (K, KKU); *C. Charoenpol et al.* 3785 (K); *K. Iwatsuki et al.* T-10932 (BKF, K); *C. Jaroenchai* 95 (KKU), 106 (KKU) & 198 (KKU); *A.F.G. Kerr* 3424 (K), 3897 (K), 4522 (K), 9313 (K), 11540 (K), 12735 (K), 12737 (K), 13794 (K), 15714 (K) 19093 (K) & 20592 (K); *C.B. Kloss* s.n. (K); *M. Lazarides* 7410 (K); *E. Lindhard* 35 (K); *J.F. Maxwell* 86-654 (PSU); *Put* 2608 (K) & 4356 (K); *T. Smitinand* 7029 (K), 12733 (K) & 15503 (K); *Th. Sørensen et al.* 4743 (K); *M.*

Tagawa et al. T-323 (K); C.F. van Beusekom & C. Charoenpol 1903 (K); C.F. van Beusekom et al. 3307 (K) & 3499 (K)

6. ICHNANTHUS P. Beauv., Ess. Agrostogr.: 56. 1812.

หญ้าหลายปี ลำสูงหรือท่อนอนแล้วตั้งขึ้น แผ่นใบ รูปแถบถึงรูปไข่ ฐานใบไม่สมมาตร ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ช่อดอกย่อย รูปหอก แบนทางด้านข้าง มี 2 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย ปลายแหลม มีสัน เส้นภายใน 3-5 เส้น กาบช่อดอกย่อยล่าง ยาวมากกว่าครึ่งหนึ่งของช่อดอกย่อย กาบช่อดอกย่อยบน ยาวเท่ากับหรือมากกว่ากาบช่อดอกย่อยล่าง ดอกบน มีแคลลัสติดที่ฐานกาบล่าง กาบบน แบนทางด้านบนล่าง ผิวมัน ขอบใบเข้าหรือไม่เข้า

1. *Ichnanthus pallens* (Sw.) Munro ex Benth. var. *majus* (Nees) Stieber, Syst. Bot. 12(2): 207. 1987.

Panicum pallens Sw. var. *majus* Nees, Fl. Bras. Enum. Pl. 2: 137. 1829.

หญ้าหลายปี สูง 18-45 ซม. ลำต้นท่อนอนไปกับพื้น แตกกิ่งแล้วตั้งขึ้น ช่อดอกมีราก ลำต้นมีขน ช่อดอกเล็กน้อย กาบใบ ยาว 1.2-1.8 ซม. เนื้อหยาบ ขอบมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปหอก ฐานใบไม่สมมาตร ปลายเรียวแหลม ยาว 5.5-9 ซม. กว้าง 1.1-2 ซม. เนื้อบาง ไม่มีขน หลังใบและขอบใบเรียบ มีขนเล็กน้อย เส้นใบ เป็นแผ่นเนื้อบาง ยาว (ไม่รวมขน) 0.5-0.8 มม. ปลายเป็นขน ขนยาว 0.5-0.8 มม. ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่งหรือข้อ แบบช่อแยกแขนง ยาว 5-10 ซม. แขนงล่างสุดยาว 2.2-5.6 ซม. ช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายแหลม ยาว 4.3-5 มม. กว้างประมาณ 1.1 มม. ก้านมีขนสั้น กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปสามเหลี่ยมหรือหอก ปลายแหลมเป็นรยางค์สั้น ยาว 2.7-3.5 มม. กว้าง 1-1.5 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางต่อออกไปเป็นรยางค์ และที่ด้านหลังส่วนบนคล้ายสัน สันมีขนสั้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปหอกหรือขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 3.9-4.8 มม. กว้าง 1.4-1.7 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกกลาง ไม่มีเพศ กาบกลาง รูปขอบขนาน ปลายตัด ยาว 3.4-3.9 มม. กว้าง 1.6-1.9 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ปลายมีขน เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปขอบขนาน ปลายแหลม ยาว 2.2-2.5 มม. กว้าง (นับจากขอบพับ) 0.7-0.8 มม. เนื้อบางเหนียว ปลายมีขน เส้นภายใน 2 เส้น เป็นขอบพับ คล้ายสัน สันมีขนสั้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายมน ยาว 2.2-2.4 มม. เนื้อหยาบแข็ง ผิวมัน ขอบใบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น ฐานทั้ง 2 ข้างของกาบล่างมีแคลลัสโต กาบบน รูปไข่ ปลายมน ยาว 2-2.2 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมัน ขอบใบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายเว้า ยาว 0.2-0.4 มม. กว้าง 0.1-0.2 มม. รังไข่ ยาวประมาณ 0.5 มม. ผล รูปรี ยาว 1.5-1.6 มม. กว้างประมาณ 0.8 มม. (ภาพที่ 54 ก.)

การกระจายพันธุ์.— อเมริกาใต้ แอฟริกาตะวันตก จีน อินเดีย ศรีลังกา พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบในพื้นที่ชื้นในป่าดงดิบ ช่วงมีดอกเดือนมิถุนายน-พฤศจิกายน

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 20 (QBG); C. Jaroenchai 119 (KKU), 206 (KKU) & 216

(KKU); A.F.G. Kerr 6559 (K), 7789 (K), 9497 (K), 9667 (K), 11522 (K), 16508 (K), 18044 (K) & 19203 (K); K. Larsen et al. 328 (K); T. Smitinand 4957 (K); C.F. van Beusekom et al. 3276 (K); S. Watthana et al. 464 (QBG)

7. **OPLISMENUS** P. Beauv., Fl. Oware. 2: 14. 1810, *nom cons.*

หญ้าหลายปีหรือหญ้าปีเดียว ลำต้นทอดนอนแล้วตั้งขึ้น แผ่นใบ รูปไข่หรือรูปหอก ลีนใบ เนื้อบางและมีขน ช่อดอก แบบช่อกระจุกประกอบเรียงสลับบนแกนช่อดอก ช่อดอกย่อย มักออกคู่และมีก้านสั้น รูปหอกถึงรูปขอบขนาน แบนทางด้านบนหรือแบนทางข้างเล็กน้อย มี 2 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย ยาวไม่เท่ากันและขายน้อยกว่าช่อดอกย่อย มีขน อาจมีรยางค์เหนียวที่ปลาย ดอกล่าง มี กาบล่าง ขยายเท่ากับช่อดอกย่อย ปลายแหลมถึงเป็นรยางค์สั้น มีหรือไม่มีกาบบน ดอกบน มี กาบล่าง ปลายแหลม เนื้อบางถึงเนื้อคล้ายแผ่นหนัง อาจผิวมัน

1. **Oplismenus compositus** (L.) P. Beauv., Ess. Agrostogr.: 54. 1812.

Panicum compositus L., Sp. Pl.: 57. 1753.

หญ้าหลายปี สูง 40-80 ซม. ลำต้นทอดเลื้อยไปกับพื้น แตกกิ่งตั้งขึ้น ข้อติดพื้นมีราก ลำต้นและข้อมีขนเล็กน้อยหรือไม่มีขน กาบใบ ยาว 2-4.5 ซม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ส่วนบนมีขนเล็กน้อย ขอบมีขน แผ่นใบ รูปหอก ฐานใบไม่สมมาตร ปลายเรียวแหลม ยาว 5.5-12.5 ซม. กว้าง 1.8-2.6 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ มีขน ขอบส่วนล่างมีขนยาว ขอบส่วนบนมีขนสั้นเรียงเป็นแถบรูปสามเหลี่ยม ฐานใบมีขน ลีนใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 1-1.5 มม. ปลายเป็นแถบขน ขนยาว 1-3 มม. ช่อดอก ยาว 26.4-32 ซม. ช่อดอกย่อย ยาว (ไม่รวมรยางค์) 6-8.8 ซม. แกนช่อดอกและแกนช่อกระจุกมีขนยาวสีขาว ช่อดอกย่อย ออกคู่ รูปหอก ปลายแหลม สีเขียว ยาว (ไม่รวมรยางค์) 3.5-3.6 มม. กว้างประมาณ 1 มม. ก้านมีขนยาวสีขาว กาบช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายแหลมต่อเป็นรยางค์ตรง ยาว (ไม่รวมรยางค์) 2.4-2.7 มม. กว้าง 1-1.2 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ด้านหลังและขอบมีขนสั้นสีขาว รยางค์ยาว 5.9-8.6 มม. ไม่มีขน เส้นภายใน 5 เส้น กาบช่อดอกบน รูปหอก ปลายแหลมต่อเป็นรยางค์ตรง ยาว (ไม่รวมรยางค์) 2-2.3 มม. กว้าง 1.4-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ด้านหลังและขอบมีขนสั้นสีขาว รยางค์ยาว 0.5-0.7 มม. ไม่มีขน เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปรี ปลายแหลม ยาว 3-3.2 มม. กว้าง 2-2.2 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ด้านหลังและขอบมีขนสีขาว เส้นภายใน 7-9 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายแหลม ยาวประมาณ 2.5 มม. เนื้อหนาเหนียว ผิวมัน ขอบขอบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรี ปลายแหลม ยาว 2.3-2.4 มม. เนื้อหนาเหนียว ผิวมัน ขอบขอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด ยาวประมาณ 0.3 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาวประมาณ 1.5 มม. รังไข่ รูปรี ยาวประมาณ 0.4 มม. (ภาพที่ 54 ข.)

การกระจายพันธุ์.— จีน ออสเตรเลีย ใต้หวัน เขตร้อนของเอเชียไปจนถึงแอฟริกาตะวันออก หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบในบริเวณที่รุ่มป่าดงดิบแล้งหรือป่าดงดิบเขา ช่วงมีดอกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้ากระดูกไก่ (นครสวรรค์); หญ้าไข่มองดา (เลย); หญ้าคอ (สุราษฎร์ธานี); หญ้าเหนียว
หมา (ระยอง)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *BGO Staff* 17 (QBG), 2440 (QBG), 2442 (QBG), 4731 (QBG) & s.n. (QBG); *K. Bunchuai* 1003 (K); *D. Bunpheng & R.N. Chatterji* 457 (K); *P. Chantaranothai & J. Parnell* 90/748 (K, KKU); *D.J. Collins* 1921 (K); *R. Geesink et al.* 7721 (K); *C.C. Hosseus* 305 (K); *C. Jaroenchai* 201 (KKU); *A.F.G. Kerr* 867 (K), 3973 (K), 4511 (K), 10384 (K), 10484 (K), 11171 (K), 11482 (K), 11798 (K), 13805 (K), 14083 (K), 17985 (K) & 19819 (K); *S. Laegaard* 21782 (K); *S. Laegaard & M. Norsangsri* 21645 (K); *K. Larsen & S. Larsen* 34388 (K); *M. Lazarides* 7411 (K); *J.F. Maxwell* 86-52 (CMU), 87-1650 (CMU) & 89-228 (CMU); *W. Nanakorn et al.* 8257 (QBG) & 10676 (QBG); *M. Norsangsri* 563 (QBG), 649 (QBG), 695 (QBG), 757 (QBG), 807 (QBG), 823 (QBG) & 908 (QBG); *C. Phengkklai* 590 (K) & 659 (K); *S. Phusomsaeng* 7 (K); *Ploenchit* 403 (K) & 903 (K); *Put* 441 (K), 1186 (K), 2117 (K), 2665 (K), 3191 (K), 4306 (K), 4367 (K) & 4514 (K); *B. Sangkhachand* 548 (K) & 1455 (K); *T. Shimizu et al.* T-18818 (BKF); *T. Smitinand* 1850 (K); *Th. Sorensen et al.* 5278 (K) & 5283 (K); *M. Tagawa et al.* T-325 (K); *P. Tepnarin* 354 (CMU); *C.F. van Beusekom & C. Charoenpol* 1923 (K); *C.F. van Beusekom et al.* 3296 (K), 3506 (K), 3610 (K), 3712 (K) & 4424 (K); *S. Watthana* 1457 (QBG); *S. Watthana & P. Srisanga* 18 (QBG); *S. Watthana et al.* 863 (QBG)

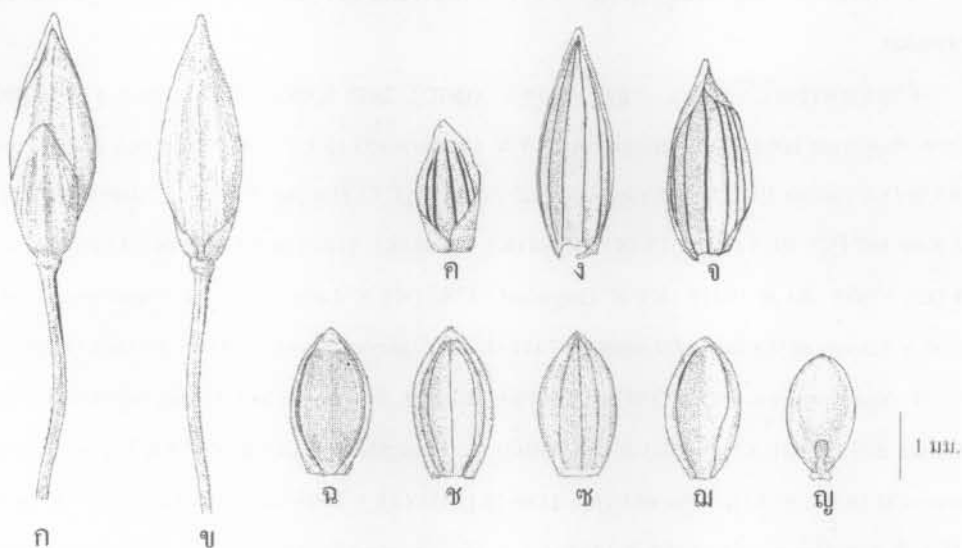
8. OTTOCHLOA Dandy, J. Bot. 69: 54. 1931.

หญ้าหลายปี เป็นกอหรือเอนแล้วตั้งขึ้น แผ่นใบ รูปหอก ลีนใบ เป็นแผ่นเนื้อบาง ปลายตัดและมีขน ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงกว้าง ช่อดอกย่อย แบนทางด้านบนล่าง มี 2 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย มีลักษณะเหมือนกัน ขนาดใกล้เคียงกันคือยาวครึ่งหนึ่งถึง 2 ใน 3 ของช่อดอกย่อย เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3-9 เส้น ดอกล่าง ไม่มีเพศหรือเพศผู้ เนื้อบางคล้ายกระดาษ กาบล่าง ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เส้นภายใน 7-9 เส้น ดอกบน มี กาบล่าง ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เนื้อหยาบเหนียว ด้านหลังแบน ผิวเรียบหรือผิวขรุขระเล็กน้อย ขอบเนื้อบาง

1. *Ottochloa nodosa* (Kunth) Dandy, J. Bot. 69: 55. 1931.

Panicum nodosum Kunth, Enum. Pl. 1: 97. 1833.

หญ้าหลายปี สูง 74.5-200 ซม. ลำต้นเอนแล้วตั้งขึ้น แตกกิ่งก้าน ช่อดอกพื้นมีราก ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ โอบลำแน่น ยาว 3.5-6 ซม. เนื้อหยาบ มีขนกระจาย แผ่นใบ รูปขอบขนานหรือหอก ฐานใบมน ปลายเรียวแหลม ยาว 11-16 ซม. กว้าง 0.9-1.5 ซม. เนื้อบาง มีขนกระจาย ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบรูปสามมือ ขอบส่วนฐานมีขนยาว ลีนใบ เป็นแผ่นเนื้อบาง ยาว 0.5-0.6 มม. ปลายเป็นริ้ว ช่อดอก ยาว 23-29.5 ซม. แขนงล่างสุดยาว 12-16.5 ซม. ฐานมีขนสีขาว ช่อดอกย่อย รูปรี แบนคล้ายเหรียญ ยาว 3.3-3.6 มม. กว้างประมาณ 1 มม. ก้านมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อย รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายมน ยาว 1.5-1.9 มม. กว้าง 0.6-0.9 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ปลายมีขนสีขาว เส้นภายใน 3 หรือ 5 หรือ 7 เส้น ไม่ชัดเจน กาบช่อดอกย่อยบน รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายมน ยาว 1.8-2.2

ภาพที่ 18 *Ottochloa nodosa* ก.-ข. ช่อดอกย่อย ก. ด้านหน้า ข. ด้านหลัง
ค. กาบช่อย่อยล่าง ง. กาบช่อย่อยบน จ. กาบล่างของดอกล่าง ฉ. ดอกบนด้านใน
ช. กาบล่างด้านใน ซ. กาบล่างด้านนอก ฅ. กาบบนด้านใน ญ. ผล

มม. กว้าง 0.8-1.1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ปลายมีขนสีขาว เส้นภายใน 5 หรือ 8 หรือ 9 เส้น ไม่เชื่อมกัน ดอก
ล่าง มี กาบล่าง รูปขอบขนาน ปลายมน ยาว 3-3.3 มม. กว้าง 1.2-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ปลายมีขนสีขาว
เส้นภายใน 7 หรือ 9 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 3-3.2 มม. เนื้อหยาบเหนียว ขอบ
โอบเข้ามีขนสีขาว เส้นภายใน 3 หรือ 5 เส้น กาบบน รูปรี ปลายมน ยาว 2.7-2.9 มม. เนื้อหยาบเหนียว ขอบโอบ
เข้ามีขนสีขาว เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด ปลายตัด ยาวประมาณ 0.3 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. อับเรณู ยาวประมาณ
1.24 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาว 0.5-0.6 มม. ผล รูปไข่กลับ ยาวประมาณ 1.9 มม. กว้างประมาณ 0.9 มม. (ภาพ
ที่ 18 และ 54 ค.-ง.)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา จีน อินเดีย ศรีลังกา พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือของออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน นิวกีนิ หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบบริเวณชายป่าดงดิบแล้งหรือป่าผสมผลัดใบ ช่วงมีดอกเดือนพฤษภาคม-กันยายน

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าขูขู่ไผ่ขน (กาญจนบุรี); หญ้าละมาน (กรุงเทพมหานคร)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 115 (QBG), 193 (QBG), 6511 (QBG), 6585 (QBG), 6700
(QBG), 7010 (QBG) & 7053 (QBG); Boonark 228 (K); C. Charoenpol et al. 4164 (K); G. den Hoed 216 (K) &
463 (K); R. Geesink et al. 6815 (K); C. Jaroenchai 71 (KKU) & 291 (KKU); A.F.G. Kerr 4411 (K), 4427 (K),
4464 (K), 4466 (K), 14660 (K), 19659 (K) & 21469 (K); K. Larsen 9793 (BKF, K), 9865 (K), 10216 (K),
10412 (BKF, K) & 10640 (K); K. Larsen et al. 309 (K), 467 (K), 2288 (K), 31768 (K) & 45506 (QBG); J.F.

Maxwell 86-815 (CMU), 87-917 (CMU), 89-561 (CMU) & 90-695 (CMU); *G. Murata et al.* T-16671 (K); *W. Nanakorn et al.* 3758 (QBG), 3762 (QBG), 3819 (QBG) & 4120 (QBG); *M. Norsangsi* 711 (QBG), 714 (QBG) & 780 (QBG); *Put* 1824 (K) & 2564 (K); *T. Shimizu et al.* T-7728 (BKF); *T. Smitinand* 1607 (K), 1842 (K), 1859 (K), 3009 (K), 5876 (K) & 6085 (K); *Th. Sørensen et al.* 3575 (K)

9. PANICUM L., Sp. Pl.: 55. 1753.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี ลำตรงหรือเป็นข้อหรือท่อนอนแล้วตั้งขึ้น แผ่นใบ ออกที่โคนหรือออกทั้งลำต้น รูปแถบถึงรูปหอก ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อแยกแขนงกว้าง พบน้อยแบบช่อแยกแขนงแคบ ช่อดอกย่อย แบบสมมาตร แขนงทางด้านบนล่าง มี 2 ดอกย่อย เมื่อร่วงหักได้กาบช่อดอก กาบช่อดอกย่อย รูปไข่ถึงรูปขอบขนาน ปลายมนถึงปลายแหลม เนื้อคล้ายกระดาษถึงเหนียว กาบช่อดอกย่อย ยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย ยาวเท่ากับช่อดอกย่อยหรือสั้นกว่าเล็กน้อย ดอกล่าง เพศผู้หรือไม่มีเพศ กาบล่าง มีลักษณะเหมือนกาบช่อดอกย่อยบน มีหรือไม่มีกาบบน ดอกบน สมบูรณ์เพศ เนื้อหยาบเหนียวถึงเนื้อแข็ง กาบล่าง ปลายมนถึงปลายแหลม ขอบ โอบเข้า

รูปวิธานระบุชนิด

1. กาบล่างของดอกบนมีผิวขรุขระเป็นคลื่น	4. <i>P. maximum</i>
1. กาบล่างของดอกบนผิวเรียบ ไม่หยักเป็นคลื่น	
2. แผ่นใบรูปแถบ ช่อแยกแขนงมีแขนงช่อดอกแบบแกนช่อดอก ลำไม่แข็ง	1. <i>P. auritum</i>
2. แผ่นใบรูปหอกหรือรูปขอบขนาน แขนงช่อดอกกาง ลำแข็ง	
3. แผ่นใบรูปหอก สันใบยาวประมาณ 0.2 มม.	5. <i>P. notatum</i>
3. แผ่นใบรูปขอบขนาน สันใบยาว 0.5-1 มม.	
4. แขนงช่อดอกและก้านช่อดอกย่อยพันกัน เรียงไม่เป็นระเบียบ ช่อดอกย่อยอยู่ใกล้กัน ยาว 1.9-2.1 มม. กว้าง 1 มม.	3. <i>P. incomtum</i>
4. แขนงช่อดอกและก้านช่อดอกย่อยเรียงเป็นระเบียบ ช่อดอกย่อยอยู่ห่างกัน ยาว 1.8-2.3 มม. กว้าง 0.6-0.9 มม.	2. <i>P. humidorum</i>

1. *Panicum auritum* J. Presl ex Nees, Fl. Bras. Enum. Pl.: 176. 1829.

หญ้าหลายปี สูง 57.5-103.5 ซม. เป็นกอ ลำตรงหรือเอนแล้วตั้งขึ้น ข้อติดพื้นมีราก ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 6-8.5 ซม. เนื้อหยาบ ขอบด้านนอกส่วนบนมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปแถบ ฐานใบมน ปลายเรียวแหลม ยาว 20-27.5 ซม. กว้าง 0.9-1.6 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ไม่มีขน ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบ ปลายมือ หลังใบส่วนฐานมีขนสีขาว สันใบ เป็นแผ่นเหนียว ปลายมีขนสั้น ยาว (รวมขน) 0.5-0.8 มม. ช่อดอก ยาว 23-39 ซม. แขนงล่างสุดยาว 9-12.5 ซม. แขนงช่อดอกส่วนบนแบบแกนช่อดอก ช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายแหลม แขน

ด้านบนล่าง ยาว 2.6-2.9 มม. กว้าง 0.7-0.9 มม. ก้านช่อดอกย่อยมีขนสั้น กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 1.2-1.6 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น ปลายเชื่อม กาบช่อดอกบน รูปหอก ปลายตัด ยาว 2.5-2.7 มม. กว้าง 1.2-1.3 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกกลาง ไม่มีเพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายตัด ยาว 2.4-2.6 มม. กว้าง 1.2-1.3 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปขอบขนาน ปลายมน ยาว 1-1.5 มม. กว้าง (วัดจากขอบพับ) ประมาณ 0.3 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้า เส้นภายใน 2 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2.2-2.5 มม. เนื้อหยาบเหนียว เส้นภายใน 5 เส้น ไม่ชัดเจน กาบบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2-2.2 มม. เนื้อหยาบเหนียว เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายหัก ยาว 0.2-0.3 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เนื้อบาง รั้งไข่ รูปทรงกระบอก ยาวประมาณ 0.5 มม. ผล ยาวประมาณ 1 มม. กว้างประมาณ 0.5 มม. (ภาพที่ 30 ก.-ค. และ 55 ก.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ศรีลังกา ภูฏาน อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ นิวกินี

นิเวศวิทยา.— พบในพื้นที่ชื้นหรือมีน้ำขัง ช่วงมีดอกเดือนมิถุนายน-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าก้องแซน (ตรัง); หญ้าปล้อง, หญ้าปล้องอ้อ (กาญจนบุรี)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *Dee* s.n. (K); *C. Jaroenchai* 263 (KKU); *A.F.G. Kerr* 3962 (K), 3972 (K), 4304 (K), 4393 (K), 4509 (K), 4523 (K), 4524 (K), 6952 (K), 6988 (K), 7064 (K), 11616 (K) & 14721 (K); *K. Larsen* 8845 (K), 9991 (K) & 10238 (K); *K. Larsen et al.* 68 (K); *J.F. Maxwell* 86-909 (BKF); *J. Parnell et al.* 95-696 (K); *Put* 99 (K) & 2057 (K); *Rabil* 280 (K) & 337 (K); *B. Sangkhachand & B. Nimanong* 1350 (BKF)

2. *Panicum humidorum* Buch.-Ham. ex Hook.f., Fl. Brit. Ind. 7: 53. 1896.

หญ้าปี่เดียว สูง 55-80 ซม. ลำต้นทอคอนไปตามพื้น แตกกิ่งตั้งขึ้น ข้อติดพื้นมีราก ลำต้นแตกกิ่งก้าน ลำต้นและข้อ ไม่มีขน กาบใบ โอบถนัดแน่น ยาว 3.2-7.6 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบด้านนอกมีขนสีขาวหรือไม่มีขน แผ่นใบ รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 7-15.5 ซม. กว้าง 0.6-1.6 ซม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นใบ เนื้อบาง ยาว 0.7-1 มม. ปลายมีขนเล็กน้อย ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อแยกแขนงคล้ายเจดีย์ ยาว 18.5-27 ซม. แขนงล่างสุดยาว 6-12 ซม. ช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายแหลม สีเขียวเข้ม แขนงทางด้านบนล่าง ยาว 1.8-2.3 มม. กว้าง 0.6-0.9 มม. ปลายก้านช่อดอกย่อยแผ่คล้ายจาน กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปสามเหลี่ยมหรือรูปหอก ปลายแหลม ยาว 1-1.6 มม. กว้าง 0.9-1.1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย ขอบส่วนล่างโอบช่อดอกย่อย กาบช่อดอกบน รูปรี ปลายมน ยาว 1.7-2 มม. กว้าง 1.1-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ด้านหลังโค้งคล้ายท้องเรือ ส่วนบนมีขนเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น ดอกกลาง มี กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 1.7-2 มม. กว้าง 1.1-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ด้านหลังโค้งคล้ายท้องเรือ ส่วนบนมีขนเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปรี ปลายมน ยาว 1.4-1.6 มม. เนื้อหยาบแข็ง ผิวมัน ขอบโอบเข้าเล็กน้อย กาบบน รูปรี ปลายมน ยาว 1.2-1.5 มม. เนื้อหยาบแข็ง ผิวมัน ขอบโอบเข้าเล็กน้อย กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลาย 2 พู ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.6-0.8 มม. รั้งไข่ รูปรี ยาว 0.2-0.4 มม. ผล รูปรี ยาว 1-1.1 มม. กว้าง 0.5-0.6 มม. (ภาพที่ 30 ง.-จ. และ 55 ข.)

การกระจายพันธุ์.— อินเดีย อินโดจีน มาเลเซีย

นิเวศวิทยา.— พบในพื้นที่ชื้นบริเวณที่ลุ่ม ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C. Jaroenchai* 262 (KKU); *A.F.G. Kerr* 4520 (K) & 7951 (K);

3. *Panicum incomtum* Trin., Gram. Panic.: 200. 1826.

หญ้าหลายปี สูง 1.5-2 ม. ลำแข็ง แตกกิ่งก้าน ลำต้นและข้อมีขนสั้น กาบใบ ยาว 6-9 ซม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ มีขนสั้นกระจาย แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานใบมน ปลายเรียวแหลม ยาว 11-24 ซม. กว้าง 1.3-2 ซม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบคล้ายฟันเลื่อย กว้าง 0.5-0.7 มม. ปลายเป็นแถบขน ขนยาว 0.4-0.7 มม. ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง ยาว 12.5-20 ซม. แขนงล่างสุดยาว 5.5-8.5 ซม. ก้านช่อดอกและแกนช่อดอกมีขนนุ่มสีขาว แขนงช่อดอกและก้านช่อดอกย่อยเรียงไม่เป็นระเบียบ พันกัน ช่อดอกย่อยอยู่ใกล้กันคล้ายกระจุก ช่อดอกย่อย ยาว 1.9-2.1 มม. กว้างประมาณ 1 มม. กาบช่อดอกย่อย รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 1-1.6 มม. กว้าง 1.2-1.3 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ส่วนบนและปลายมีขน เส้นภายใน 3-5 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน รูปรี ปลายมน ยาว 1.6-1.9 มม. กว้าง 1.4-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ด้านหลังโค้งคล้ายท้องเรือ ส่วนบนมีขน เส้นภายใน 5 เส้น ดอกกลาง มี กาบกลาง รูปรี ปลายมน ยาว 1.6-1.7 มม. กว้างประมาณ 1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ด้านหลังโค้งคล้ายท้องเรือ ส่วนบนมีขน เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรี (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาว 1.2-1.4 มม. กว้าง (เมื่อพับ) ประมาณ 0.5 มม. เนื้อโปร่งบาง เส้นภายใน 2 เส้น เป็นขอบพับ ขอบพับส่วนบนมีขนนุ่มสีขาว ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบกลาง รูปรี ปลายมน ยาว 1.4-1.5 มม. เนื้อหยาบแข็งผิวมัน ขอบใบเรียบเข้าเล็กน้อย กาบบน รูปรี ปลายมน ยาว 1.2-1.3 มม. เนื้อหยาบแข็งผิวมัน ขอบเนื้อบาง ส่วนล่างแผ่เป็นปีกโอบเข้า กลีบเกล็ด รูปสี่เหลี่ยม ปลายเว้า ยาว 0.2-0.3 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. รังไข่ รูปรี ยาวประมาณ 0.3 มม. ผล รูปรี ยาวประมาณ 1 มม. กว้าง 0.6-0.7 มม. (ภาพที่ 30 ฉ.-ช. และ 55 ค.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน นิวกินี

นิเวศวิทยา.— พบในชายป่าดงดิบแล้ง ช่วงมีดอกเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าไข่มุก (ลำปาง)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *BGO Staff* 54 (QBG) & s.n. (QBG); *P. Boonkrong* 37 (K); *K. Bunchuai* 1254 (K); *P. Chantaranothai et al.* 941 (K, KKU); *D.J. Collins* 1903 (K); *H.B.G. Garrett* 1030 (K); *C. Jaroenchai* 225 (KKU); *A.F.G. Kerr* 6696 (K); *K. Larsen* 8589 (K), 9593 (BKF, K) & 10239 (K); *M. Norsangsri* s.n. (QBG); *Ploenchit* 998 (K); *J.F. Rock* 1834 (K); *T. Smitinand* 1182 (K) & 2212 (K); *Th. Sørensen et al.* 2388 (K) & 6559 (K); *M. Tagawa et al.* T-1035 (K); *C.F. van Beusekom & C. Phengklai* 159 (K); *C.F. van Beusekom et al.* 4081 (K); *Winit* 1888 (K)

4. *Panicum maximum* Jacq., Collect. Bot. 1: 76. 1786.

หญ้าหลายปี สูง 2-3 เมตร เป็นกอ ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขน ขนยาว 1-2 มม. กาบใบ ยาว 15-23 ซม. ไม่มีขน ขอบกาบใบส่วนปลายมีขนสั้นสีขาว ขนยาว 0.3-0.8 มม. แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 34-81 ซม. กว้าง 1.4-3 ซม. ไม่มีขน ขอบมีขนแข็งสั้นสีขาวเรียงเป็นแถบ สากมือ ฐานใบด้านในมีขนสีขาวหนาแน่น ขนยาว 0.5-3.7 มม. ด้านนอกมีขนสีขาว ขนยาว 0.1-0.8 มม. ลิ้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาว 0.9-1.5 มม. ปลายมีขน ขนยาว 0.1-1.1 มม. ช่อดอก คล้ายฉัตร ยาว 21.5-51 ซม. แขนงล่างสุด ยาว 11.5-27 ซม. ช่อดอกย่อย รูปรี แบนทางด้านบนล่าง สีเขียวเข้ม ยาว 3.2-4 มม. กว้าง 1-1.1 มม. กาบช่อดอกย่อย รูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 1.3-1.5 มม. เนื้อบาง คล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น ส่วนล่างโอบช่อดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย รูปไข่ ปลายแหลมแข็งและโค้งเข้า ยาว 3.1-3.7 มม. กว้างประมาณ 1.9 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง ไม่มีเพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลมแข็งและโค้งเข้าเป็นคิง ยาว 3.1-3.5 มม. กว้าง 1.7-1.8 มม. เนื้อคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปเรียวยาว (เมื่อพับ) ปลายตัดหรือเว้า ยาว 3-3.1 มม. เนื้อโปร่งบางคล้ายเยื่อ ขอบพับเข้า เส้นภายใน 2 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปหอก ปลายแหลมหนาและโค้งเข้าเป็นคิง ยาว 2.4-2.6 มม. เนื้อหยาบแข็ง ผิวมัน ย่นเป็นคลื่น ขอบโอบเข้า เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปหอก ยาวประมาณ 2.2 มม. เนื้อหยาบแข็ง ผิวมัน ย่นเป็นคลื่น ขอบไม่เป็นคลื่นและโอบเข้า ขอบส่วนบนเนื้อบางคล้ายเยื่อ เส้นภายใน 2 เส้น รังไข่ ยาว 0.7-1 มม. (ภาพที่ 55 ง.)

การกระจายพันธุ์.— จีน ไต้หวัน พืชพื้นเมืองของแอฟริกาเขตร้อนและอเมริกา

นิเวศวิทยา.— พืชปลูก ช่วงมีดอกเดือนกันยายน-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— เสือแกลก (ภาคใต้)

ชื่อสามัญ.— Guinea grass, Hamilgrass, Green panic grass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— BGO Staff 200 (QBG); C. Jaroenchai 244 (KKU); A.F.G. Kerr s.n. (K); S. Laegaard 21751 (K); W. Nanakorn s.n. (QBG); M. Norsangsri 2047 (KKU); Y. Paisooksantivatana 80-460 (KKU); U. Patramanon 14 (KKU); T. Smitinand 4841 (K)

5. *Panicum notatum* Retz., Observ. Bot. 4: 18. 1786.

หญ้าหลายปี สูง 1-2 ม. ลำตรงหรือพาดเลื้อย ลำกลมแข็ง ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ โอบลำแน่น ยาว 5-6.5 ซม. ขอบด้านนอกส่วนบนมีขน แผ่นใบ รูปหอก ปลายเรียวแหลม ยาว 9.5-16 ซม. กว้าง 1.5-2.5 ซม. ขอบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบหยาบสากมือ ขอบใบส่วนฐานมีขนยาว ฐานใบด้านในมีขนสีขาว ลิ้นใบ เป็นแผ่นแบน ยาวประมาณ 0.2 มม. ช่อดอก ยาว 18-24 ซม. แขนงล่างสุด ยาว 7.5-15 ซม. ฐานแขนงช่อดอกมีขน ช่อดอกย่อย รูปไข่หรือรูปรี ยาว 2.1-2.3 มม. กว้าง 0.9-1 มม. กาบช่อดอกย่อย รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 1.8-2.3 มม. กว้าง 1-1.3 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น กาบช่อดอกย่อย รูปไข่ ปลายมนยาว 1.9-2 มม. กว้าง 1.4-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายมนและเว้าเล็กน้อย ยาว 1.7-2 มม. กว้าง 1.2-1.3 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 1.7-2 มม. เนื้อหยาบแข็ง ผิวมัน ขอบโอบเข้า เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ยาว 1.5-1.9 มม. เนื้อหยาบแข็ง ขอบแผ่เป็นปีกโอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด ยาวประมาณ 0.2 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาวประมาณ 1

มม. รังไข่ยาวประมาณ 0.4 มม. (ภาพที่ 56 ก.-ข.)

การกระจายพันธุ์. - จีน อินเดีย เนปาล ภูฏาน พม่า อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย ลาว เวียดนาม ฟิลิปปินส์
ไต้หวัน

นิเวศวิทยา.— ที่ริมชายป่าดิบแล้ง ช่วงมีดอกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าไข่มุกหลวง (เชียงใหม่); หญ้าขี้เหล็ก (เลย)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *BGO Staff* 13 (QBG), 2445 (QBG), 7880 (QBG) & s.n. (QBG); *C. Jaroenchai* 86 (KKU), 87 (KKU) & 100 (KKU); *A.F.G. Kerr* 6652 (K) & 20595 (K); *S. Laegaard & M. Norsangsri* 21602 (K); *K. Larsen* 9573 (K) & 10288 (K); *K. Larsen et al.* 247 (K); *J.F. Maxwell* 86-780 (CMU), 87-1097 (CMU) & 87-1528 (CMU); *J.F. Maxwell & J. Supapol* 40 (CMU); *W. Nanakorn et al.* 10678 (QBG); *M. Norsangsri* 626 (QBG) & 659 (KKU); *NH* 5-158/MN726 (QBG); *C. Phengklai et al.* 6971 (BKF); *Pui* 2257 (K) & 4536 (K); *T.B. Ryves* KS 95/032 (K); *T. Smitinand* 1914 (K), 2499 (K), 3077 (K) & 3668 (K); *J. Supapol* 70 (CMU); *Th. Sørensen et al.* 5416 (K)

10. PASPALUM L., Syst. Nat. 10(2): 855. 1759.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี เป็นกอหรือมีเหง้าและไหล แผ่นใบ รูปแถบถึงรูปหอก ลีนใบ เนื้อบาง ช่อดอก
แบบช่อกระจะประกอบคล้ายนิ้วมือหรือเรียงบนแกนจำนวน 2-4 ช่อ แกนช่อกระจะแบน มักแผ่เป็นปีก ช่อดอก
ย่อย ออกเดี่ยวหรือคู่ เรียงสลับแน่น 2 แถวบนแกน รูปกลมถึงรูปรี กาบล่างของดอกล่างติดด้านใกล้แกน ไม่มีกาบ
ช่อย่อยล่างหรือมีขนาดเล็กคล้ายเกล็ด กาบช่อย่อยบน ขาวเท่ากับหรือเกือบเท่าช่อดอกย่อย ด้านหลังโค้งมน เนื้อ
บางถึงเนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 2-7 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง ลักษณะเหมือนกาบช่อย่อยบน ด้านหลัง
แบน ไม่มีกาบบน ดอกบน มี กาบล่าง ปลายมนหรือปลายแหลม เนื้อหยาบเหนียวถึงเนื้อแข็ง ขอบใบเข้า

รูปวิธานระบุชนิด

1. กาบช่อย่อยบนมีขนนุ่มที่ขอบ ช่อดอกประกอบด้วยช่อกระจะ 2 อัน ช่อกระจะยาว 6.5-11.5 ซม. ช่อดอกย่อย
ยาว 1.7-1.8 มม. กว้าง 1-1.3 มม. **1. P. conjugatum**
1. กาบช่อย่อยบนไม่มีขนนุ่มที่ขอบ ช่อดอกประกอบด้วยช่อกระจะ 2-4 อัน ช่อกระจะยาว 4-6 ซม. ช่อดอกย่อย
ยาว 2-2.8 มม. กว้าง 1.6-2 มม. **2. P. scrobiculatum**

1. *Paspalum conjugatum* P.J. Bergius, Acta Helv. Phys.-Math. 7: 129. 1772.

หญ้าหลายปี สูง 29-55 ซม. เป็นกอเล็ก มีไหล ลำต้นทอดยาวไปกับพื้นแล้วแตกกิ่งตั้งขึ้น ลำต้นและข้อ
ไม่มีขน ข้อที่ติดพื้นมีขนและมีราก กาบใบ ยาว 3-7.5 ซม. ไม่มีขน ขอบกาบใบส่วนปลายมีขนสีขาว แผ่นใบ รูป
ขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 6-16 ซม. กว้าง 7.5-11 มม. หลังใบมีขนสีขาวกระจายห่างๆ ขนยาว 0.3-0.6 มม.

ขอบใบมีขนสีขาว ขนยาว 0.6-0.9 มม. ขอบใบส่วนปลายมีขนแข็งสั้นเรียงเป็นแถบ สากมือ ลื่นใบ เป็นแผ่นแบน บางคล้ายเยื่อ ยาว 0.3-0.7 มม. ช่อดอก แบบช่อกระจุกจะประกอบ ออกมาจากจุดเดียวกันหรือใกล้กัน จำนวน 2 ช่อ ช่อกระจุกยาว 6.4-11.5 ซม. แกนช่อกระจุกแบน กว้าง 0.8-0.9 มม. ส่วนฐานมีขนสีขาว ช่อดอกย่อยเรียงสลับ 2 แถวบนแกนช่อกระจุก ช่อดอกย่อย รูปไข่กลับ ปลายแหลม แบนทางด้านบนล่าง ยาว 1.7-1.8 มม. กว้าง 1-1.3 มม. ก้านช่อดอกย่อยยาว 0.3-0.8 มม. ไม่มีก้านช่อย่อยล่าง ก้านช่อย่อยบน รูปไข่กลับ ปลายแหลม ยาว 1.6-1.7 มม. กว้าง 1-1.3 มม. สีเขียว เนื้อบาง ขอบใบเข้าเล็กน้อยและมีขนสีขาว เส้นภายใน 2 เส้นและเป็นสัน ดอกล่าง มีก้านล่าง รูปไข่กลับ ปลายแหลม ยาวประมาณ 1.6 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อบาง ขอบใบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 2 เส้นที่ขอบ ไม่มีก้านบน ดอกบน สมบูรณ์เพศ ก้านล่าง รูปไข่กลับ ปลายแหลม ยาว 1.3-1.6 มม. กว้างประมาณ 1 มม. เนื้อหยาบ ผิวมัน ขอบใบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 3 เส้น ไม่ชัดเจน ก้านบน รูปไข่กลับ ปลายแหลม ยาว 1.3-1.6 มม. กว้าง 0.9-1 มม. เนื้อหยาบ ผิวมัน ขอบใบเข้าเล็กน้อย ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีกขอบใบ เส้นภายใน 2 เส้นที่ขอบ กลีบเกล็ด ยาวประมาณ 0.2 มม. กว้างประมาณ 0.15 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.5-0.7 มม. รังไข่ รูปรีหรือทรงกระบอก ยาว 0.5-0.6 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. ผล รูปไข่กลับหรือกลม ยาวประมาณ 1 มม. กว้าง 0.8-1 (ภาพที่ 57 ก.-ข.)

การกระจายพันธุ์.— จีน ได้หวั่น เขตร้อนและเขตกึ่งร้อน

นิเวศวิทยา.— พบในพื้นที่ชื้น ที่ริมชายป่าดงดิบแล้งหรือได้ร่มเงาไม้บริเวณทางเดิน ช่วงมีดอกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าหมอนอน (ตราด); หญ้าเห็บ (ภาคใต้)

ชื่อสามัญ.— Buffalo grass, Carabao grass, Hilograss, Sour grass, Sour paspalum

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *L.B. Abbe et al.* 9242 (K); *BGO Staff* 12 (QBG) & s.n. (QBG); *P. Chantaranothai et al.* s.n. (KKU); *R. Geesink et al.* 7147 (K); *C. Jaroenchai* 64 (KKU), 98 (KKU), 163 (KKU) & 215 (KKU); *A.F.G. Kerr* 3978 (K), 6713 (K), 6962 (K), 7888 (K), 11247 (K), 13296 (K), 13656 (K) & 14733 (K); *H. Koyama* T-61025 (BKF) & T-61225 (BKF); *K. Larsen* 9828 (BKF, K) & 10240 (K); *K. Larsen et al.* 45496 (QBG); *C. Niyomdham & S. Sriboonma* 1519 (K); *M. Norsangsri* 655 (QBG); *T. Shimizu et al.* T-7740 (K); *T. Smitinand* 6786 (BKF); *Th. Sørensen et al.* 1063 (K) & 3574 (K); *C.F. van Beusekom et al.* 3304 (K); *W. Watthana et al.* 451 (QBG) & 461 (QBG)

2. *Paspalum scrobiculatum* L., Mant. Pl. 1: 29. 1767.

หญ้าปีเดียว สูง 33-60 ซม. เป็นกอ ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ โอบลำต้นหลวมๆ ยาว 6.2-10.5 ซม. ไม่มีขน แผ่นใบ รูปขอบขนาน ปลายเรียวแหลม ยาว 12-20 ซม. กว้าง 7-8.5 มม. ขอบใบเรียบสากมือเล็กน้อย ฐานใบ ด้านในมีขนสีขาว ลื่นใบ เป็นแผ่นแบนบาง ยาว 0.7-0.9 มม. ช่อดอก แบบช่อกระจุกจะประกอบเรียงสลับบนแกน จำนวน 2-4 ช่อ ช่อกระจุกยาว 3.8-6 ซม. แกนช่อกระจุกแบน กว้าง 1.2-1.5 มม. ฐานมีขนสีขาว ช่อดอกย่อยเรียงสลับ 2 แถวบนแกนช่อกระจุก ช่อดอกย่อย รูปไข่กลับ ปลายแหลม แบนทางด้านบนล่าง ยาว 2-2.8 มม. กว้าง 1.6-

2 มม. ก้านช่อดอกย่อย ยาว 0.7-0.8 มม. ไม่มีหรือมีกาบช่อดอกย่อย ยาวประมาณ 1.8 มม. กาบช่อดอกย่อยบน รูปไข่กลับ ปลายแหลม ยาว 2-2.7 มม. กว้าง 1.5-1.9 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบขอบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 5 หรือ 7 เส้น สีเขียวชัดเจน ส่วนปลายเชื่อมกัน ดอกกลาง ไม่มีเพศ กาบล่าง ปลายแหลม ยาว 2-2.5 มม. กว้าง 1.5-1.7 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ ขอบขอบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 5 หรือ 7 เส้น สีเขียวชัดเจน ส่วนปลายเชื่อมกัน ไม่มี กาบบน ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่กลับ ปลายมน ยาว 1.8-2.5 มม. กว้าง 1.5-1.9 มม. เนื้อหยาบแข็ง สีน้ำตาล ผิวมัน ขอบขอบเข้าเล็กน้อยและมีขนเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายมน ยาว 1.7-2.2 มม. กว้าง 1.1-1.4 มม. เนื้อหยาบแข็ง สีน้ำตาล ผิวมัน ขอบขอบเข้าเล็กน้อย ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีก เนื้อบาง โอบเข้า ไม่จรดกันหรือจรดกัน เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ยาวประมาณ 0.3 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.9-1 มม. รังไข่ รูปไข่หรือรูปทรงกระบอก ยาว 0.5-0.9 มม. กว้าง 0.1-0.4 มม. ผล รูปกลมหรือไข่ ยาว 1.2-1.5 มม. กว้าง 1-1.2 มม. สีน้ำตาล (ภาพที่ 57 ค.-ง.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย ไต้หวัน เขตร้อนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นิเวศวิทยา.— พบในพื้นที่ชื้น ชุ่มมีดอกเดือนมิถุนายน-ตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าปล้องหิน (กรุงเทพมหานคร)

ชื่อสามัญ.— Creeping paspalum, Indian paspalum, Kodo millet, Water couch, Koda millet

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *Bunnak* 234 (K); *G. den Hoed* 589 (K); *F. Floto* 7552 (K); *R. Geesink et al.* 7146 (K); *C.G. Hanson* s.n. (K); *C.W. Heckman* G-24 (K) & G-26 (K); *C. Jaroenchai* 62 (KKU), 63 (KKU), 82 (KKU), 93 (KKU), 142 (KKU), 162 (KKU) & 219 (KKU); *A.F.G. Kerr* 1272 (K), 3360 (K), 3779 (K), 7857 (K), 13727 (K), 13922 (K), 14375 (K), 15704 (K), 18643 (K) & 19707 (K); *K. Larsen* 10108 (K); *K. Larsen & S.S. Larsen* 33803 (K); *K. Larsen et al.* 253 (K), 1764 (K) & 45380 (BKF, QBG); *W. Manusil* s.n. (KKU); *A. Marcan* 2310 (K); *J.F. Maxwell* 98-748 (BKF); *M.F. Newman et al.* 1143 (BKF); *C. Niyomdham & D. Sriboonma* 1512 (K); *Pui* 63 (K) & 2582 (K); *T. Smitinand* 1800 (K), 1829 (K), 1933 (K), 1955 (K) & 5686 (K); *Th. Sørensen et al.* 2710 (K), 3384 (BKF, K), 3645 (K) & 4620 (K); *C.F. van Beusekom & C. Phengklai* 1208 (K); *L. Williams* 17267 (K)

11. PSEUDECHINOLAENA Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 494. 1919.

หญ้าปีเดียว ลำต้นทอดนอน แผ่นใบ รูปหอก ถิ่นใบ เนื้อบาง ช่อดอก แบบช่อกระจุกประกอบเรียงห่างบนแกนช่อดอก ช่อดอกย่อย บนทางด้านข้าง มี 2 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อย ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย กาบช่อดอกย่อยล่าง ปลายแหลมถึงเป็นรางค์ กาบช่อดอกย่อยบน ปลายแหลม ด้านหลังโค้งคล้ายครึ่งวงกลม เมื่อแก่มีขนแข็งคล้ายตะขอดอกกลาง มี กาบล่าง ยาวใกล้เคียงช่อดอกย่อย เนื้อคล้ายกระดาษถึงเนื้อบางเหนียว ดอกบน มี กาบล่าง รูปรี บนทางด้านข้าง เนื้อหยาบถึงเนื้อคล้ายหนัง

1. *Pseudechinolaena polystachya* (Kunth) Stapf in Prain, Fl. Trop. Afr. 9: 495. 1919.

Echinolaena polystachya Kunth, Nov. Gen. Sp. 1: 119. 1816.

หญ้าปีเดียว สูง 25-47 ซม. ลำต้นทอคนอนตามพื้นแล้วแตกกิ่งตั้งขึ้น ข้อใกล้พื้นหรือติดพื้นมีราก ลำต้นและข้อมีขนสีขาว กาบใบ ยาว 1-2.2 ซม. มีขนสีขาว ขอบด้านบนนอกมีขนสีขาว แผ่นใบ รูปหอก ฐานใบมนไม่สมมาตร ปลายเรียวแหลม ยาว 2.4-5 ซม. กว้าง 8-13 มม. เนื้อบาง มีเส้นตามขวาง หลังใบมีขนสีขาว ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบคล้ายฟันเลื่อย ฐานกาบมี ลีนใบ เป็นแผ่น โปร่งบาง ปลายเป็นขน ยาว (รวมขน) 1.3-1.8 มม. ช่อดอก ออกที่ปลายกิ่ง แบบช่อกระจุกประอบคล้ายช่อแยกแขนง ยาว 11-16 ซม. แขนงล่างสุดยาว 2.4-5.5 ซม. ช่อดอกย่อย รูปรี ยาว 3.8-5 มม. สีเขียวเข้ม เมื่อแก่ช่อดอกย่อยมีขนสีขาว กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 3.8-4.8 มม. กว้าง 1.3-2 มม. เนื้อหยาบคล้ายกระดาษ ขอบเนื้อบาง เส้นภายใน 3-4 เส้น และคล้ายเส้นที่ด้านหลัง กาบช่อดอกย่อยบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 3.5-4 มม. กว้าง 1.9-2.3 มม. เนื้อบางเหนียว ด้านหลังโค้งคล้ายท้องเรือ มีขนสีทองแนบกับผิว เส้นภายใน 7 หรือ 9 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย ดอกล่าง เพศผู้ กาบล่าง รูปไข่กลับ ปลายแหลม ยาว 3.1-4.2 มม. กว้าง 1.7-2.5 มม. เนื้อบางเหนียว เส้นภายใน 7 เส้น เส้นกลางยาวถึงปลาย กาบบน รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 3.4-4.1 มม. กว้าง 1.4-1.8 มม. เนื้อหยาบ ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อและม้วนเข้าเส้นภายใน 2 เส้น เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาว 1-2 มม. ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2.5-3 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมัน เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2.5-2.7 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมัน กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายตัดหรือเว้า ยาวประมาณ 0.3 มม. เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 1.5-1.7 มม. รังไข่ รูปรี ยาว 0.3-0.7 มม. ผล รูปไข่หรือไข่กลับ ยาว 1.7 มม. กว้าง 0.8-1.9 มม. (ภาพที่ 56 ค.-ง.)

การกระจายพันธุ์.— จีน ตลอดจนถึงเขตร้อน

นิเวศวิทยา.— พบในที่ร่มป่าดงดิบ ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C. Jaroenchai* 205 (KKU); *A.F.G. Kerr* 3102 (K), 5006 (K), 6395 (K) & 10355 (K); *J.F. Maxwell* 88-809 (CMU), 88-1243 (BKF, CMU), 90-1145 (CMU), 90-1170 (CMU), 96-1533 (BKF) & 97-1232 (BKF); *W. Nanakorn* 8292 (QBG); *C. Niyomdham & R. Kubat* 1342 (K); *P. Palee* 431 (BKF); *Ploenchit* 909 (K) & 17589 (K); *Put* 4442 (K); *P. Srisanga* 1781 (QBG); *Th. Sørensen et al.* 6237 (K); *C.F. van Beusekom & C. Phengkklai* 184 (K)

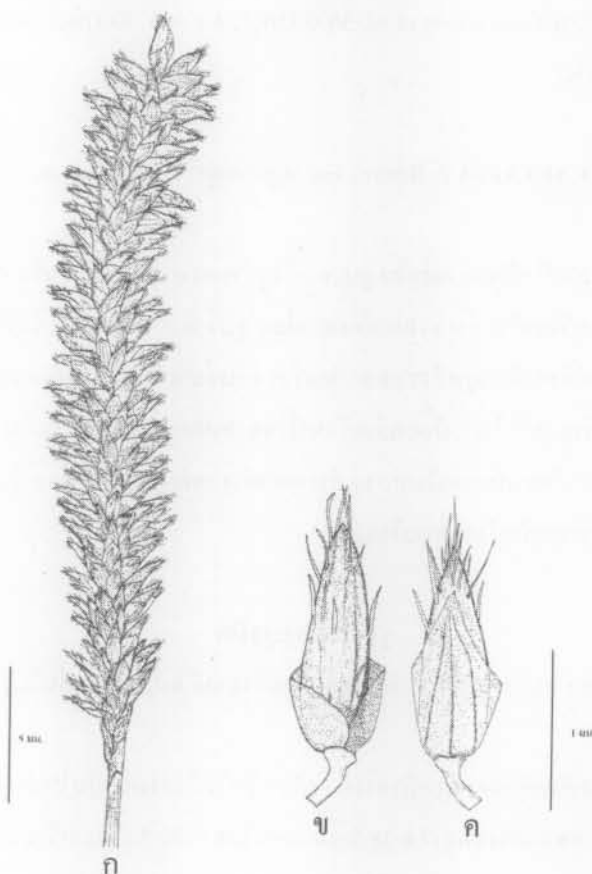
12. SACCIOLEPIS Nash in Britton, Man. Fl. N. States: 89. 1901.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี แผ่นใบ รูปแถบ ลีนใบ เนื้อบาง ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงคล้ายช่อเชิงลด รูปทรงกระบอกแคบ ช่อดอกย่อย ไม่สมมาตร รูปหอกแกมรูปขอบขนานถึงรูปไข่ แขนงทางด้านข้าง มี 2 ดอกย่อย กาบช่อดอกย่อยล่าง ยาว 1 ถึง 3 ใน 4 ของช่อดอกย่อย กาบช่อดอกย่อยบน ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย ด้านหลังโค้งคล้ายครึ่งวงกลม ดอกล่าง เพศผู้หรือไม่มีเพศ กาบล่าง มีลักษณะเหมือนกาบช่อดอกย่อยบน กาบบน ลดรูปมีขนาดเล็ก ดอกบน มี กาบล่าง แขนงทางด้านบนล่าง ยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย เนื้อหยาบเหนียวถึงเนื้อแข็ง ผิวมัน

1. *Sacciolepis indica* (L.) Chase, Proc. Biol. Soc. Wash. 21: 8. 1908.

Aira indica L., Sp. Pl.: 48. 1753.

หญ้าปีเดียว สูง 25.5-52 ซม. แตกกิ่งที่ข้อล่าง เอนไปกับพื้นแล้วตั้งขึ้น ข้อใกล้พื้นมีราก ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 2.5-5.6 ซม. เนื้อบาง ไม่มีขน แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานใบมน ปลายแหลม ยาว 2.7-5.5 ซม. กว้าง 4-6 มม. เนื้อบาง หลังใบมีขนสีขาวเล็กน้อยหรือไม่มีขน เส้นใบ เป็นแผ่น ยาว 0.3-0.5 มม. เนื้อบางคล้ายเยื่อ ข้อดอก แบบข้อกระจะ รูปทรงกระบอก ยาว 1.8-6 ซม. กว้าง 4-6 มม. ข้อดอกย่อย ยาว 1.8-2.3 มม. ก้านข้อดอก ยาว 0.7-1 มม. ปลายก้านแผ่ออกคล้ายจาน กาบข้อย่อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 1-1.2 มม. เนื้อบาง เส้นภายใน 3 เส้น กาบข้อย่อยบน รูปคล้ายเรือ (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาว 1.8-2.2 มม. เนื้อหยาบ มีขนสีขาว เส้นภายใน 9 เส้น ไม่ชัดเจน ดอกกลาง ไม่มีเพศ กาบกลาง รูปหอก ปลายตัด ยาว 1.7-2.1 มม. กว้าง 0.6-1 มม. เนื้อหยาบ มีขนสีขาว เส้นภายใน 7 เส้น กาบบน ปลายมน ยาว 0.3-0.5 มม. กว้างประมาณ 0.2 มม. เป็นแผ่นแบน ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบกลาง รูปหอก ปลายแหลม ยาว 1-1.2 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมัน กาบบน รูปหอก ปลายแหลม ยาว 1-1.2 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวมัน เกสรเพศผู้ 3 อัน ยาว 0.3-0.4 มม. รังไข่ รูปไข่ ยาว 0.2-0.3 มม. ผล รูปรี ยาว 0.8-1 มม. กว้าง 0.3-0.4 มม. (ภาพที่ 19 และ 58)

ภาพที่ 19 *Sacciolepis indica* ก. ข้อดอก ข. ข้อดอกย่อยด้านหลัง ค. ข้อดอกย่อยด้านหน้า

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา จีน อินเดีย เนปาล ภูฏาน พม่า ไทย เวียดนาม ออสเตรเลีย ใต้หวัน ญี่ปุ่น หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

นิเวศวิทยา.— พบในพื้นที่ชุ่มน้ำหรือเป็นวัชพืช ช่วงมีดอกเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าปล้องเล็ก (นราธิวาส)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *BGO Staff* 13 (K), 2447 (K) & 7380 (K); *K. Bunchuai* 177 (K); *P. Chantaranonthai et al.* 90/403 (K), 90/529 (K, KKU) & s.n. (KKU); *C. Charoenpol et al.* 3835 (K), 4698 (K) & 4792 (K); *D.J. Collins* 1906 (K); *F. Floto* 7334 (K) & 7365 (K); *R. Geesink & T. Santisuk* 5053 (K); *B. Hansen & T. Smitinand* 12676 (K); *B. Hansen et al.* 10822 (K); *C. Jaroenchai* 154 (KKU), 155 (KKU), 181 (KKU) & 214 (KKU); *A.F.G. Kerr* 2717 (K), 6449 (K), 8061 (K), 8544 (K), 8716 (K), 11279 (K), 11290 (K), 13686 (K), 16132 (K), 19578 (K) & 19867 (K); *S. Laegaard & M. Norsangsri* 21701 (K); *K. Larsen* 2403 (K); *W. Manusil* s.n. (KKU); *A. Marcan* 2532 (K) & 2590 (K); *S. Mattapha* 581 (KKU); *W. Nanakorn* 3757 (QBG) & s.n. (QBG); *C. Niyomdham* 1654 (K); *C. Niyomdham et al.* 109 (K); *M. Norsangsri* 781 (QBG), 808 (QBG), 917 (QBG), 972 (QBG), 1807 (KKU), 1809 (KKU), 1868 (KKU) & 1882 (KKU); *Ploenchit* 910 (K); *Put* 3419 (K) & 4187 (K); *T. Shimizu et al.* 21873 (BKF); *T. Smitinand* 1117 (K), 2066 (K) & 5844 (K); *Th. Sørensen et al.* 2403 (K), 3826 (K), 4441 (K), 5060 (K), 5442 (K), 5594 (K), 6259 (K) & 6266 (K); *B. Sangkhachand* 275 (K); *J. Supapol* 46 (CMU); *C.F. van Beusekom et al.* 3605 (BKF, K) & 3730 (BKF, K); *S. Vessabutr et al.* 844 (QBG); *L. Williams* 17247 (K)

13. SETARIA P. Beauv., Ess. Agrostogr.: 51. 1812, *nom. cons.*

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี เป็นกอ แผ่นใบ รูปแถบถึงรูปหอก อาจพับจีบ เส้นใบ เนื้อบางปลายเป็นแถบขน ช่อดอก แบบช่อแยกแขนงหรือคล้ายช่อเชิงลด ช่อดอกย่อย รูปรี มี 2 ดอกย่อย ไม่มีรยางค์ ก้านมีรยางค์แข็ง (bristle) 1 ถึงหลายอัน รยางค์ยังคงติดอยู่หลังช่อดอกย่อยร่วง กาบช่อดอกย่อยและกาบล่างของดอกล่าง เนื้อบางถึงเนื้อคล้ายกระดาษ กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปไข่ ยาวน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของช่อดอกย่อย เส้นภายใน 3-5 เส้น กาบช่อดอกย่อยบน ยาวครึ่งหนึ่งถึงเท่ากับช่อดอกย่อย เส้นภายในหลายเส้น ดอกล่าง เพศผู้หรือไม่มีเพศ มีหรือไม่มีกาบบน กาบล่าง เนื้อแข็ง ด้านหลังโค้งมน ผิวย่นหรือเรียบ ขอบโอบเข้า

รูปวิธานระบุชนิด

1. ช่อดอกแบบช่อกระจะเดี่ยว ทรงกระบอก ก้านช่อดอกย่อยมีรยางค์ 8-15 เส้น แผ่นใบรูปแถบ ปลายเรียวแหลม

2. *S. parviflora*

1. ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ก้านช่อดอกย่อยมีรยางค์ 1 เส้นหรือไม่มีรยางค์ แผ่นใบพับจีบ รูปขอบขนาน

2. ช่อดอกยาว 22-38 ซม. แขนงล่างสุดยาว 8-18.5 ซม. แผ่นใบยาว 30-50 ซม. กว้าง 2-7 ซม. กาบล่างของดอกบนผิวเป็นคลื่นไม่ชัดเจน

1. *S. palmifolia*

2. ช่อดอกยาว 8-20 ซม. แขนงล่างสุดยาว 1.5-4 ซม. แผ่นใบยาว 16-27 ซม. กว้าง 1-2.5 ซม. กาบล่างของดอก

บนผิวเป็นคลื่นก่อนข้างชัดเจน

3. *S. plicata*

1. *Setaria palmifolia* (J. König.) Stapf, J. Linn. Soc. Bot. 42: 186. 1914.

Panicum palmifolium J. König., Naturforscher 23: 208. 1788.

หญ้าหลายปี สูง 161-195 ซม. เป็นกอเล็ก มีเหง้าสั้น ลำตรงหรือเอนเล็กน้อยแล้วตั้งขึ้น ข้อล่าง (ไม่เกินข้อที่ 4) มีราก ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนเล็กน้อย กาบใบ โอบลำแน่น ยาว 11-18 ซม. เนื้อหยาบ มีขนเล็กน้อยหรือไม่ มีขน ขอบด้านนอกมีขน แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว 30-50 ซม. กว้าง 2-7 ซม. พับจีบ คล้ายพัด เนื้อหยาบ ท้องใบมีขนหรือไม่มีขน ฐานใบด้านนอกมีแถบขนสีขาว เส้นใบ เป็นแผ่น ยาว 0.3-0.8 มม. ปลายเป็นแถบขน ขนยาว 0.5-0.8 มม. ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง ยาว 22-40 ซม. แขนงช่อดอกส่วนบนแนบกับแกนช่อดอก แขนงล่างสุดยาว 8-18.5 ซม. ช่อดอกย่อยแนบลูกกับแกน ช่อดอกย่อย รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3-3.5 มม. กว้าง 1.1-1.5 มม. ก้านมีรยางค์ 1 เส้น หรือไม่มีรยางค์ ยาว 3.5-9.5 มม. รยางค์มีขนสั้น กาบช่อดอกย่อยล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 1-1.5 มม. กว้าง 1-1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 หรือ 5 เส้น เชื่อมกันที่ปลาย กาบช่อดอกย่อยบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 1.7-2.3 มม. กว้าง 1.5-1.8 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5-7 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายแหลมแข็ง ยาว 2.7-3.2 มม. กว้าง 1.6-2 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรี (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาว 1.7-2 มม. กว้าง (เมื่อพับ) 0.4-0.6 มม. เนื้อโปร่งบาง ขอบพับเข้าเส้นภายใน 2 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายดิ่งแหลม ยาว 2.5-3 มม. เนื้อหนาแข็ง ย่นคล้ายคลื่น ไม่ชัดเจน ขอบโอบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2.4-2.6 มม. เนื้อหนาแข็ง ขอบเนื้อบางโอบเข้าเส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายตัด ยาว 0.2-0.4 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณู ยาวประมาณ 1.5 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาวประมาณ 0.5 มม. ผล รูปไข่ ยาว 1.6-2 มม. กว้าง 1-1.1 มม. (ภาพที่ 59 ข.)

การกระจายพันธุ์.— แอฟริกาตะวันตก จีน ไต้หวัน เอเชียเขตร้อน

นิเวศวิทยา. — พบในที่ริมชายป่าดงดิบแล้ง ช่วงมีดอกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้ากาบไผ่ (เลย)

ชื่อสามัญ.— Palm grass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา. — P. Chantaranothai et al. 90/580 (K, KKU) & s.n. (KKU); Dee 604 (K);

G. den Hoed 121 (K) & 232 (K); H.B.G. Garrett 244 (BKF, K); B. Hansen & T. Smitinand 12662 (K); B.

Hansen et al. 11107 (BKF, K); C. Jaroenchai 83 (KKU), 161 (KKU) & 199 (KKU); A.F.G. Kerr 3359 (K),

4470 (K), 6621 (K) & s.n. (K); A. Marcan 588 (K); J.F. Maxwell 87-997 (CMU) & 97-740 (CMU); Put 3438

(K); T. Shimizu et al. T-9188 (BKF); J. Supapol 87 (CMU); Th. Sørensen 1091 (K), 1180 (K) & 2578 (K); C.F.

van Beusekom et al. 3354 (K)

2. *Setaria parviflora* (Poir.) Kerguelen, Lejeunia 120: 161. 1987.

Cenchrus parviflorus Poir. in Lam., Encycl. 6: 52. 1804.

หญ้าปีเดียว สูง 65-105 ซม. เป็นกอ ลำตรง ลำต้นและข้อไม่มีขน กาบใบ ยาว 6.5-13.5 ซม. เนื้อหยาบ คล้ายกระดาษ มีหรือไม่มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 21-55 ซม. กว้าง 4.5-7 มม. เนื้อหยาบคล้าย กระดาษ มีขนกระจายหรือไม่มีขน เส้นใบ เป็นแถบขน ยาว 0.4-1 มม. ข้อดอก แบบข้อกระจะเดี่ยว รูป ทรงกระบอก ยาว (รวมรยางค์) 4.5-8.5 ซม. กว้าง (รวมรยางค์) 1-1.5 ซม. ก้านข้อดอกมีขนสั้นลู่บสาบมือ มีขนยาว เล็กน้อยหรือไม่มีขน เกสรเพศผู้มีมีขนกระจาย ข้อดอกย่อย รูปไข่ ปลายแหลม ยาว (ไม่รวมรยางค์) 2.1-2.5 มม. กว้าง 0.9-1.4 มม. ก้านยาวประมาณ 0.3 มม. มีรยางค์ 8-15 เส้น รยางค์ยาว 2.5-9.5 ซม. รยางค์มีขนสั้น กาบข่อยย่อย ล่าง รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 0.8-1.3 มม. กว้าง 1-1.1 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3 เส้น เชื่อมกันที่ปลาย กาบข่อยยบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 1.2-1.6 มม. กว้างประมาณ 1.5 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น ดอกล่าง มี กาบล่าง รูปไข่ ปลายดิ่งแหลม ยาว 1.9-2.3 มม. กว้าง 1.7-1.9 มม. เนื้อบางคล้าย กระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปรี (เมื่อพับ) ปลายมน ยาว 1.5-2 มม. กว้าง (เมื่อพับ) 0.5-0.8 มม. เนื้อหยาบ เหนียว ขอบเนื้อบางคล้ายเยื่อพับเข้า เส้นภายใน 2 เส้น ดอกบน สมบูรณ์เพศ กาบล่าง รูปไข่ ปลายดิ่งแหลม ยาว 1.7-2.4 มม. เนื้อหนาแข็ง ย่นคล้ายคลื่น ขอบโอบเข้า เส้นภายใน 5 เส้น กาบบน รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 1.4-2.1 มม. เนื้อหนาแข็ง ขอบโอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น กลีบเกล็ด รูปกรวย ปลายตัด ยาวประมาณ 0.25 มม. กว้าง ประมาณ 0.25 มม. เนื้อบาง เกสรเพศผู้ 3 อัน อับเรณูยาว 0.8-1.3 มม. รังไข่ รูปทรงกระบอก ยาวประมาณ 0.5 มม. ผล รูปรี ยาวประมาณ 1.5 มม. กว้างประมาณ 1 มม. (ภาพที่ 59 ก.)

การกระจายพันธุ์.— จีน ได้หัววัน ตลอดจนถึงเขตร้อนและเขตกึ่งร้อน

นิเวศวิทยา.— พบในป่าเต็งรังหรือป่าสน ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-มกราคม

ชื่อพื้นเมือง.— หญ้าขนหนอน (สุราษฎร์ธานี); หญ้าขี้เฒ่าเล็ก (ตาก); หญ้าหมาจิ้งจอก (ชัยนาท); หญ้าหางหมาขาว (เชียงใหม่); หญ้าหางหมาจอก (เลย); หญ้าหางหมาจิ้งจอก (อ่างทอง)

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา. — *P. Chantaranothai & J. Parnell* 90/730 (K, KCU); *P. Chantaranothai et al.* 90/52 (K, KCU); *R. Geesink et al.* 7142 (K); *M. Greijmans* 141 (BKF); *C. Jaroenchai* 66 (KKU), 88 (KKU), 171 (KKU), 185 (KKU), 229 (KKU) & 250 (KKU); *A.F.G. Kerr* 1246 (K), 6209 (K), 8032 (K), 11297 (K) & 13698 (K); *A. Marcan* 1788 (K); *M. Norsangsri* s.n. (KKU); *Ploenchit* 1511 (K); *Put* 156 (K); *H.C. Robinson* 6422 (K); *B. Rogers* 41 (KKU); *W. Sankamethawee* 339 (BKF); *Th. Sørensen et al.* 3856 (K); *M. Tagawa et al.* T-9188 (K); *C.F. van Beusekom et al.* 3826 (K); *L. Williams* 17263 (K)

3. *Setaria plicata* (Lam.) T. Cooke, Fl. Bombay 2: 919. 1908.

Panicum plicatum Lam., Encycl. 4: 736. 1797.

หญ้าหลายปี สูง 39-115 ซม. เป็นกอเล็ก มีเหง้าสั้น ลำตรง ลำต้นไม่มีขน ข้อมีขนเล็กน้อย กาบใบ โอบลำ แน่น ยาว 5.5-10.5 ซม. เนื้อหยาบ มีหรือไม่มีขน ขอบมีขน แผ่นใบ รูปขอบขนาน ฐานสอบ ปลายเรียวแหลม ยาว

16-27.5 ซม. กว้าง 1.2-2.5 ซม. พับจีบคล้ายพัด เนื้อหยาบ มีขนกระจายหรือไม่มีขน ฐานใบด้านบนมีแถบขนสีขาว **ลิ้นใบ** เป็นแผ่น ยาว 0.3-0.5 มม. ปลายเป็นแถบขน ขนยาว 0.3-0.7 มม. **ช่อดอก** แบบช่อแยกแขนง ยาว 8.5-18.5 ซม. แขนงช่อดอกแนบหรือคู่กับแกนช่อดอก แขนงล่างสุดยาว 1.4-4.5 ซม. ช่อดอกย่อยแนบลู่กับแกนช่อดอก **ช่อดอกย่อย** รูปหอก ปลายแหลม ยาว 3.2-3.5 มม. กว้าง 1-1.5 มม. ก้านมีรยางค์ 1 เส้นหรือไม่มี รยางค์ยาว 1.2-7.5 มม. รยางค์มีขนสั้น **กาบช่อดอกย่อย** รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 1-1.9 มม. กว้าง 1-1.8 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 3-5 เส้น เชื่อมกันที่ปลาย **กาบช่อดอกย่อยบน** รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2-2.8 มม. กว้าง 1.5-1.8 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 6-7 เส้น **ดอกกลาง** มี **กาบล่าง** รูปไข่ ปลายเรียวแหลมแข็ง ยาว 2.9-3.3 มม. กว้าง 1.7-2 มม. เนื้อบางคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 5 เส้น **กาบบน** รูปรี (เมื่อพับ) ปลายแหลม ยาว 1.4-2.8 มม. กว้าง (เมื่อพับ) 0.4-0.6 มม. เนื้อโปร่งบาง ขอบพับเข้าเส้นภายใน 2 เส้น **กลีบเกล็ด** ยาวประมาณ 0.3 มม. กว้างประมาณ 0.1 มม. เนื้อบาง **ดอกบน** สมบูรณ์เพศ **กาบล่าง** รูปไข่ ปลายคี่งแหลม ยาว 2.7-3 มม. เนื้อหนาแข็ง ย่นคล้ายคลื่นค่อนข้างชัดเจน ขอบโอบเข้าเล็กน้อย เส้นภายใน 5 เส้น **กาบบน** รูปไข่ ปลายแหลม ยาว 2.3-2.6 มม. เนื้อหนาแข็ง ขอบเนื้อบาง โอบเข้าเส้นภายใน 2 เส้น **กลีบเกล็ด** รูปกรวย ปลายตัด ยาวประมาณ 0.4 มม. กว้าง 0.2-0.4 มม. เนื้อบาง **เกสรเพศผู้** 3 อัน อับเรณูยาว 1.4-1.5 มม. **รังไข่** ยาว 0.4-0.5 มม. (ภาพที่ 59 ค.-ง.)

การกระจายพันธุ์.— จีน อินเดีย เนปาล ไทย มาเลเซีย ไต้หวัน ญี่ปุ่น

นิเวศวิทยา.— พบในที่ร่มชายป่าดงดิบแล้ง ชุ่มมีดอกเกือบตลอดปี

ชื่อพื้นเมือง.— กังกาย, หญ้ากังกาย (เชียงใหม่)

ชื่อสามัญ.— Wrinkle-leaved bristlegrass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา. — *K. Iwatsuki et al.* T-9603 (BKF); *C. Jaroenchai* 110 (KKU), 121 (KKU), 158 (KKU), 200 (KKU) & 203 (KKU); *T. Koyama et al.* 15425 (BKF); *G. Murata et al.* T-15806 (BKF)

14. *UROCHLOA* P. Beauv., Ess. Agrostogr.: 52. 1812.

หญ้าปีเดียวหรือหลายปี แผ่นใบ รูปแถบถึงรูปหอกกว้าง **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นเนื้อบางปลายมีขน **ช่อดอก** แบบช่อกระจุกประกอบเรียงบนแกน แกนช่อกระจุกแบนหรือภาคตัดขวางรูปสามเหลี่ยม **ช่อดอกย่อย** ติดด้านล่างแกนช่อกระจุก ออกเดี่ยวหรือคู่ รูปหอกหรือรูปรี ปลายเรียวแหลมถึงคี่งแหลม มี 2 ดอกย่อย **กาบช่อดอกย่อย** ติดด้านล่างแกน **กาบช่อดอกย่อยบน** และ **กาบล่าง** ของ **ดอกกลาง** มีลักษณะเหมือนกัน ยาวเท่ากับช่อดอกย่อย เนื้อบางถึงเนื้อคล้ายกระดาษ **กาบล่าง** ของ **ดอกบน** ยาวน้อยกว่าช่อดอกย่อย เนื้อคล้ายแผ่นหนัง ผิวขรุขระเรียบถึงเป็นปุ่มเล็ก ขอบโอบเข้า

1. *Urochloa ruziziensis* (R. Germ. & C.M. Evrard) Morrone & Zuloaga, Darwiniana 31: 101. 1992.

Brachiaria ruziziensis R. Germ. & C.M. Evrard, Bull. Jard. Bot. Brux. 23: 373, t. 36, 37. 1953.

หญ้าปีเดียว สูง 99.5-195 ซม. เป็นกอ เอนแล้วตั้งขึ้น อาจแตกกิ่ง ลำต้นมีขน ขั้วไม่มีขน ขั้วที่ติดพื้นมีขน

กาบใบ ยาว 9.4-20.5 ซม. มีขน แผ่นใบ รูปแถบ ปลายเรียวแหลม ยาว 20-43.5 ซม. กว้าง 6.5-17 มม. มีขนกระจาย ขอบใบมีขนสั้นเรียงเป็นแถบคล้ายฟันเลื่อย **ลิ้นใบ** เป็นแผ่นแบน ยาว 1-1.7 มม. ปลายเป็นแถบขนสีขาว **ข้อดอก** แบบข้อกระจะประกอบ ออกสลับบนแกนข้อดอก ประกอบด้วยข้อกระจะ 2-10 ข้อ ข้อกระจะยาว 3.9-9.5 ซม. แกนข้อกระจะแบน กว้าง 2.5-4.5 มม. ขอบแกนข้อกระจะมีขนสีขาวหรือแกนข้อดอกกลรูป มีร่อง ร่องมีหรือไม่มี ขนสีขาว สันมีหรือไม่มีขน ข้อดอกย่อย เรียงสลับ 2 แถวบนแกนข้อกระจะ **กาบข้อย่อยล่าง** รูปคล้ายสามเหลี่ยม ปลายแหลม ยาว 2.3-2.6 มม. กว้าง 2.9-3.3 มม. เนื้อบางเหนียวคล้ายกระดาษ เส้นภายใน 9-12 เส้น ปลายเชื่อมกัน เส้นกลางยาวถึงปลาย เมื่อหุ้มข้อดอกย่อยขอบทับกัน **กาบข้อย่อยล่าง** และ **กาบข้อย่อยบน** อยู่ห่างกัน **กาบข้อย่อยบน** รูปไข่ ปลายแหลมแข็ง ยาว 4-4.6 มม. กว้าง 2.6-3 มม. เนื้อบางเหนียวคล้ายกระดาษ ส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 7 เส้น ยาวถึงปลาย **ดอกล่าง เพศผู้** **กาบล่าง** รูปไข่ ปลายแหลมแข็ง ยาว 4.1-4.5 มม. กว้าง 3.1-3.7 มม. เนื้อบางเหนียวคล้ายกระดาษ ส่วนบนมีขนสีขาว เส้นภายใน 5 เส้น ยาวถึงปลาย **กาบบน** รูปขอบขนาน (เมื่อพับ) ปลายตัด ยาว 3.8-4.1 มม. เนื้อบาง ขอบพับเข้า เส้นภายใน 2 เส้น เป็นขอบพับ **กลีบเกล็ด** รูปกรวย ปลายตัด ยาว ประมาณ 0.5 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. **เกสรเพศผู้** 3 อัน อับเรณู ยาว 1.8-3 มม. **ดอกบน** สมบูรณ์เพศ หรือเกสรเพศเมียไม่พัฒนา **กาบล่าง** รูปไข่ ปลายมนตรงกลางเป็นดั่งแหลมแข็ง ยาว 3.9-4 มม. กว้าง 2.7-3 มม. เนื้อหยาบเหนียว ผิวไม่เรียบ เส้นภายใน 5 เส้น **กาบบน** รูปไข่ (เมื่อพับ) ปลายมน ยาว 3.5-3.8 มม. เนื้อหนา หยาบ เหนียว ผิวมันเรียบ บริเวณระหว่างเส้นภายในบนและผิวไม่เรียบ ขอบเนื้อบางพับเข้า ขอบส่วนล่างแผ่เป็นปีก โอบเข้า เส้นภายใน 2 เส้น **กลีบเกล็ด** รูปกรวย ปลายหยัก ยาว 0.3-0.5 มม. กว้าง 0.2-0.3 มม. **เกสรเพศผู้** 3 อัน อับเรณู ยาว 2-2.5 มม. **รังไข่** รูปขอบขนาน ยาว 0.8-1.5 มม. กว้าง 0.2-0.9 มม. (ภาพที่ 53 ค.-ง.)

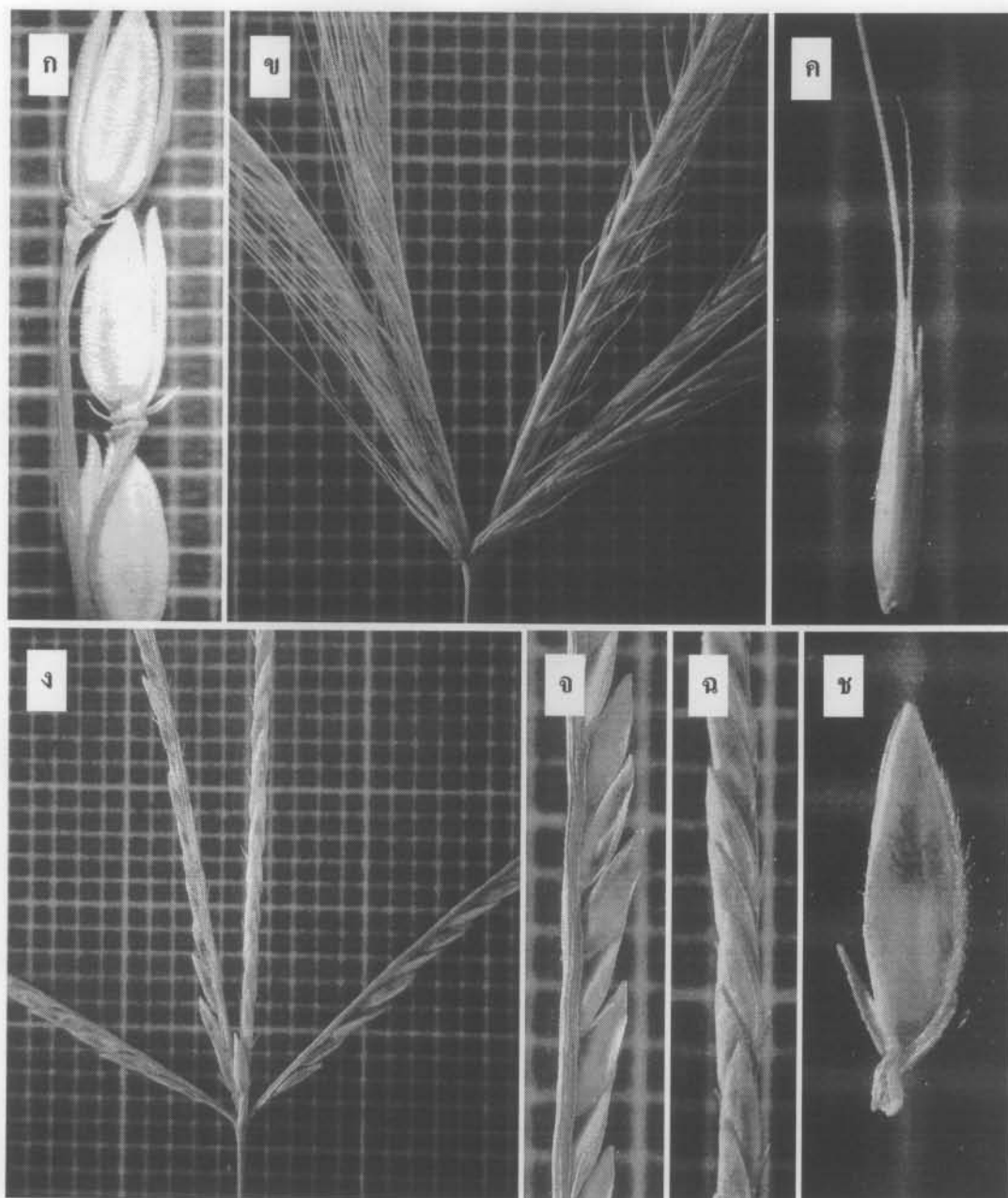
การกระจายพันธุ์.— แอฟริกา อเมริกาใต้

นิเวศวิทยา.— พืชปลูก พบบริเวณข้างทาง ช่วงมีดอกเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม

ชื่อพื้นเมือง.— **หญ้าซูจี** (ภาคกลาง); **หญ้ารูจี**

ชื่อสามัญ.— Congo grass, Itanto, Kennedy grass, Ruzi grass

ตัวอย่างพรรณไม้ที่ศึกษา.— *C. Jaroenchai* 239 (KKU); *A. Prajaksood* 15 (KKU)

ภาพที่ 20 ก. *Oryza meyeriana* ssp. *granulata* แสดงช่อดอกย่อย

ข.-ค. *Chloris pycnothrix*

ข. ช่อดอก

ค. ช่อดอกย่อย

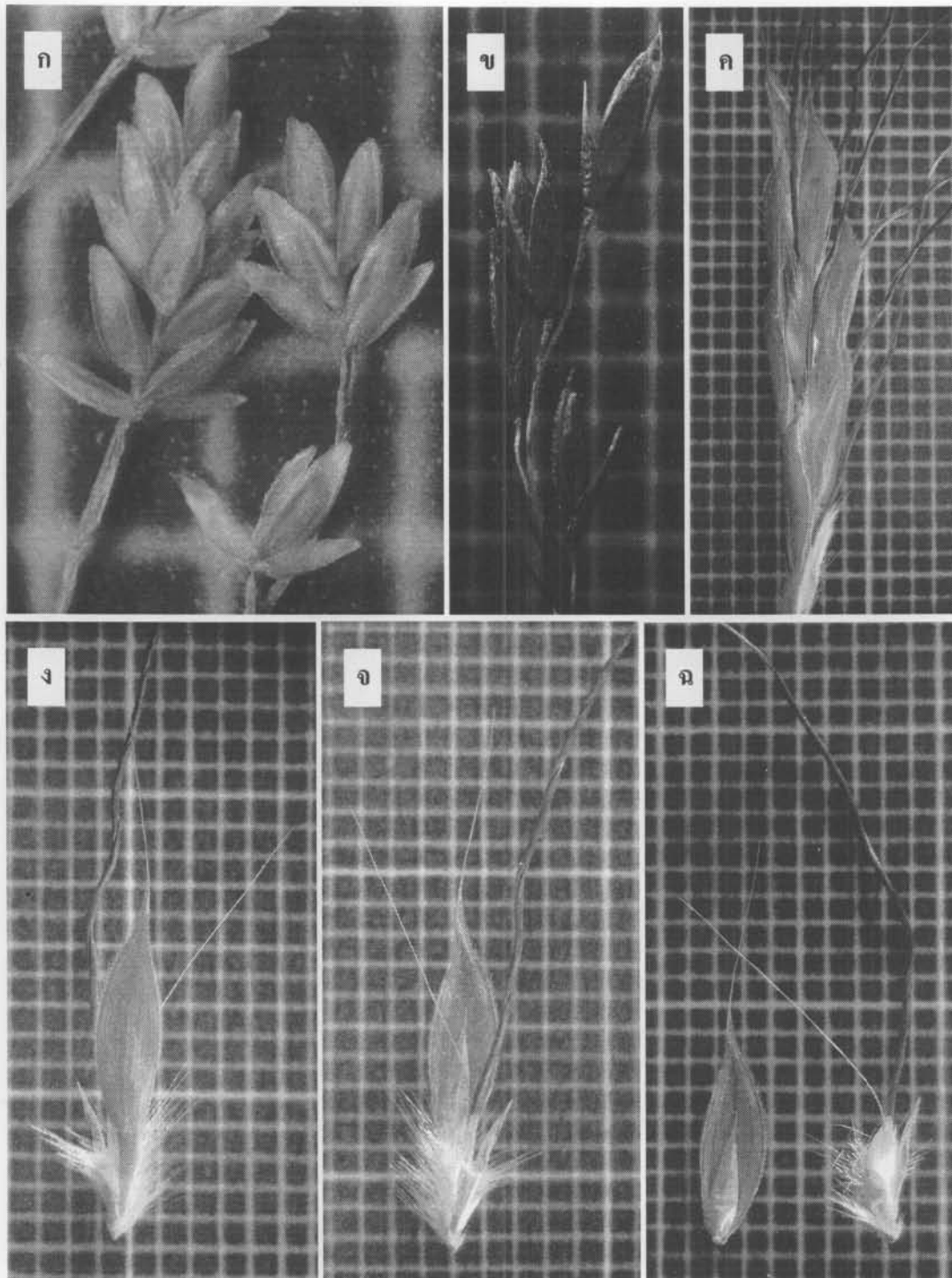
ง.-ช. *Cynodon dactylon*

ง. ช่อดอก

จ. ช่อดอกย่อยบนแกนช่อกระจะด้านหลัง

ฉ. ช่อดอกย่อยบนแกนช่อกระจะด้านหน้า

ช. ช่อดอกย่อย

ภาพที่ 21 ก. *Eragrostis japonica* แสดงช่อดอกย่อย

ข. *Sporobolus kerrii* แสดงช่อดอกย่อยบนแขนงช่อดอกย่อย

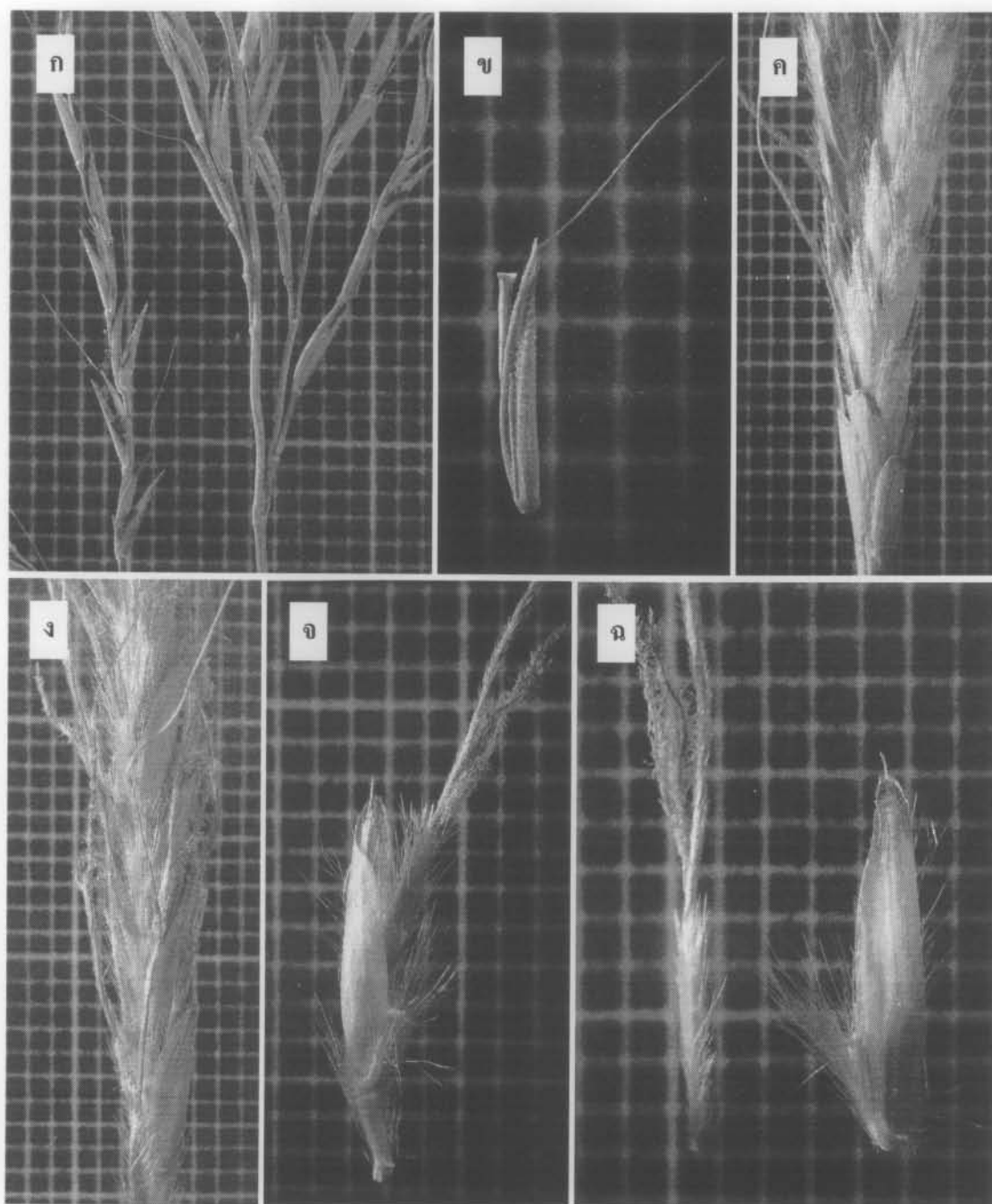
ค.-ฉ. *Andropogon fastigiatus*

ค. ช่อกระจะ

ง. ช่อดอกย่อยด้านหน้า

จ. ช่อดอกย่อยด้านหลัง

ฉ. ช่อดอกย่อยมีก้านและช่อดอกย่อยไร้ก้าน

ภาพที่ 22 ก.-ข. *Arthraxon hispidus*

ก. ช่อกระจะบนช่อดอก ข. ช่อช่อดอกย่อย

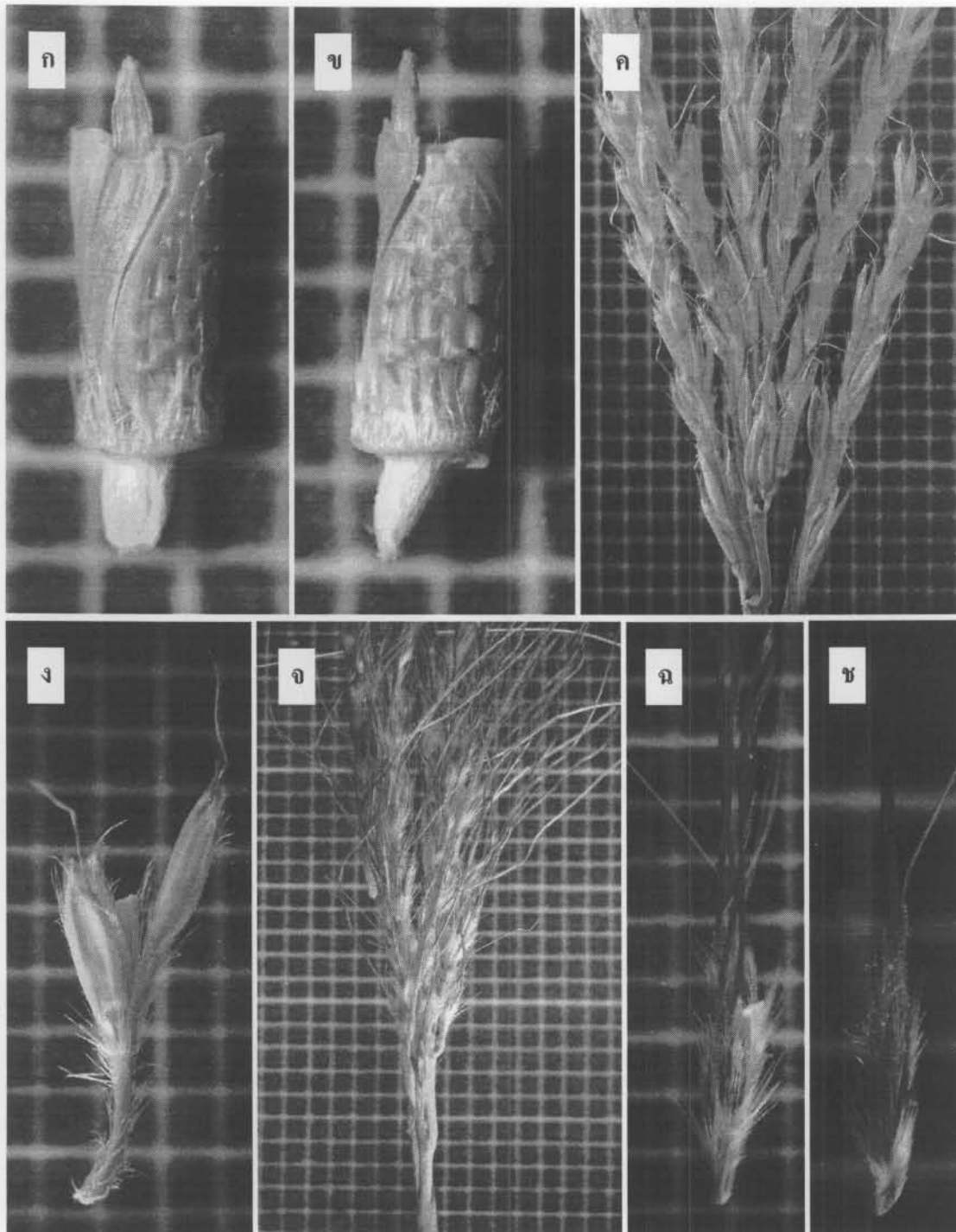
ค.-ฉ. *Apocypis intermedius*

ค. ช่อช่อกระจะบนช่อดอก

ง. ช่อกระจะด้านใน

จ. ช่อช่อดอกย่อย

ฉ. ช่อช่อดอกย่อยไว้ก้านและช่อช่อดอกย่อยมีก้าน

ภาพที่ 23 ก.-ข. *Coelorachis mollicoma*

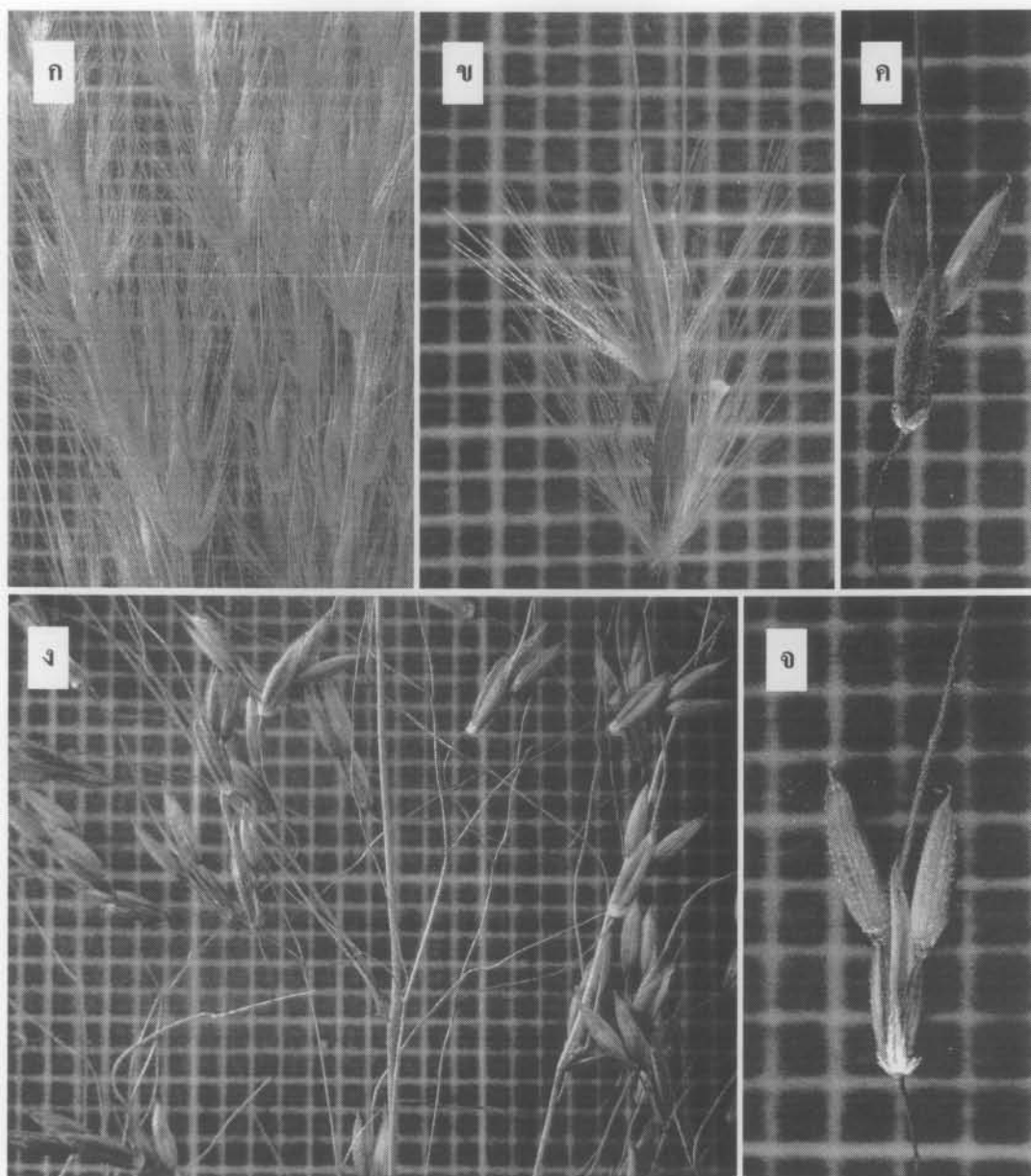
ก. ช่อดอกย่อยมีก้าน ข. ช่อดอกย่อยไร้ก้าน

ค.-ง. *Microstegium fasciculatum*

ค. ช่อกระจะบนช่อดอก ง. คู่ช่อดอกย่อย

จ.-ช. *Pseudopogonatherum contortum*

จ. ช่อกระจะบนช่อดอก ฉ. คู่ช่อดอกย่อยบนแกนช่อกระจะ ช. ช่อดอกย่อย

ภาพที่ 24 ก.-ข. *Saccharum longisetosum*

ก. แขนงช่อดอก

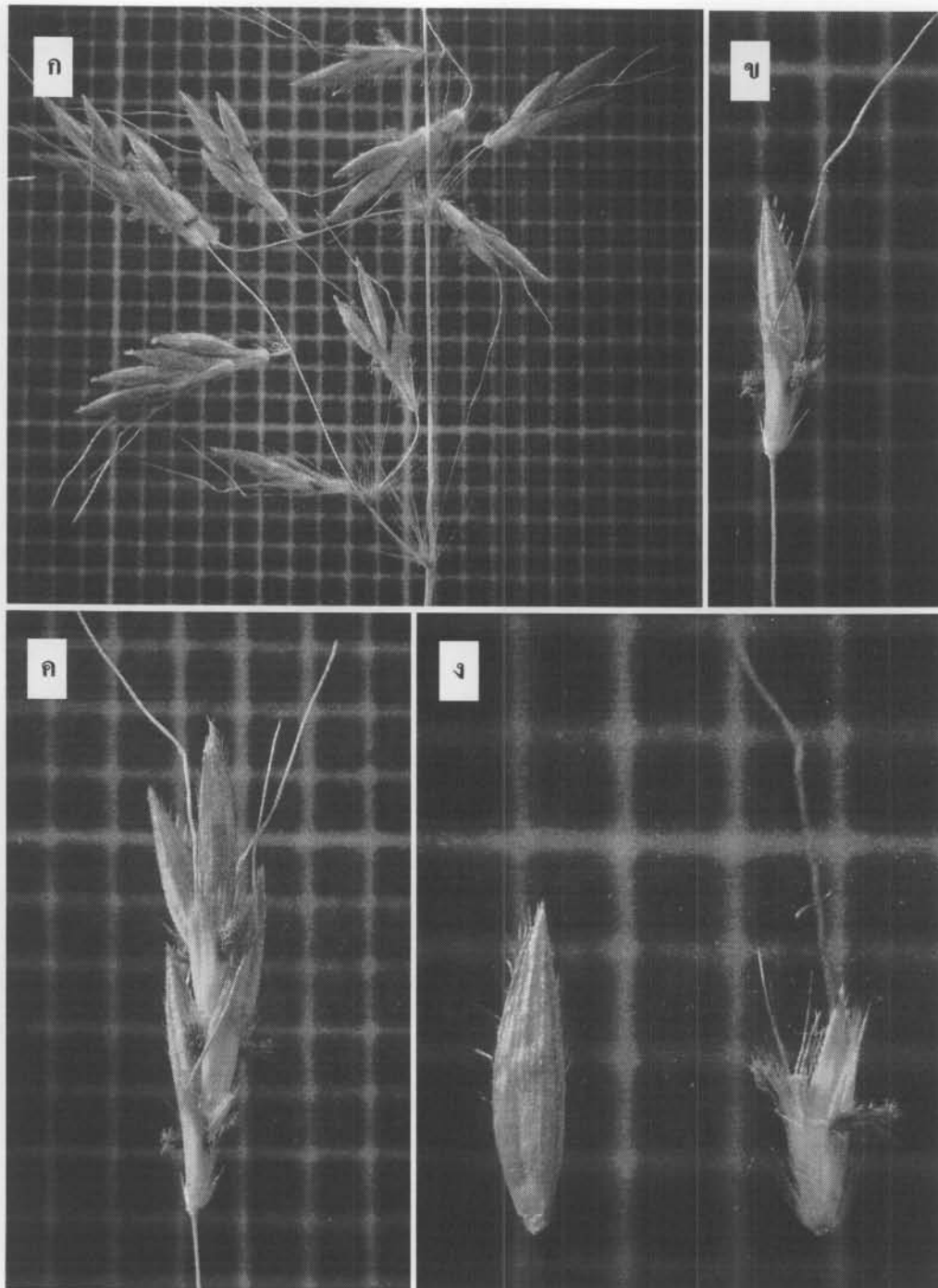
ข. ช่อดอกย่อย

ค.-จ. *Capillipedium parviflorum*

ค. ช่อกระจะด้านหน้า

ง. ช่อกระจะบนช่อดอก

จ. ช่อกระจะด้านหลัง

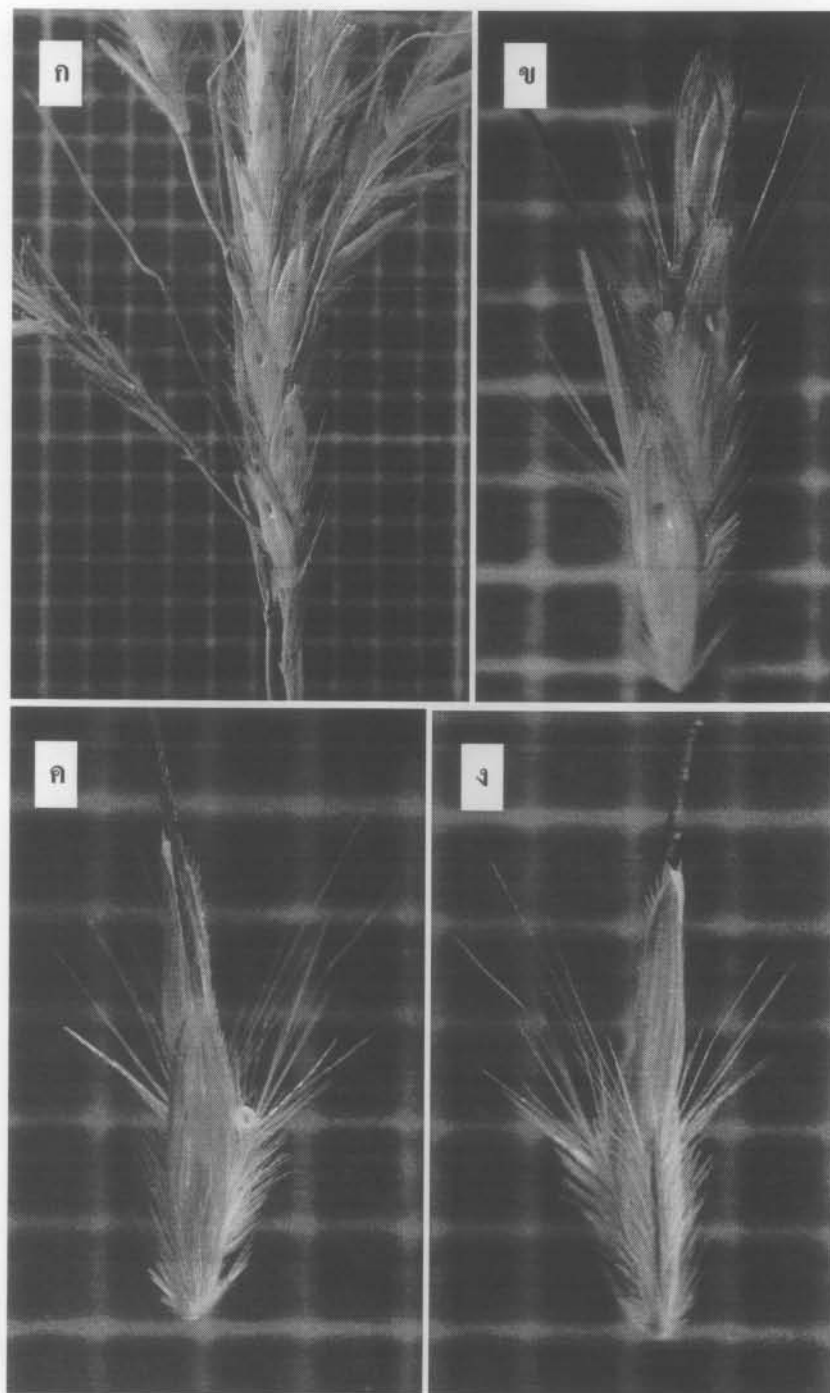
ภาพที่ 25 *Capillipedium assimile*

ก. ช่อกระจะบนช่อดอก

ข. ช่อช่อดอกย่อย

ค. ช่อกระจะ

ง. ช่อดอกย่อยมีก้านและช่อดอกย่อยไร้ก้าน

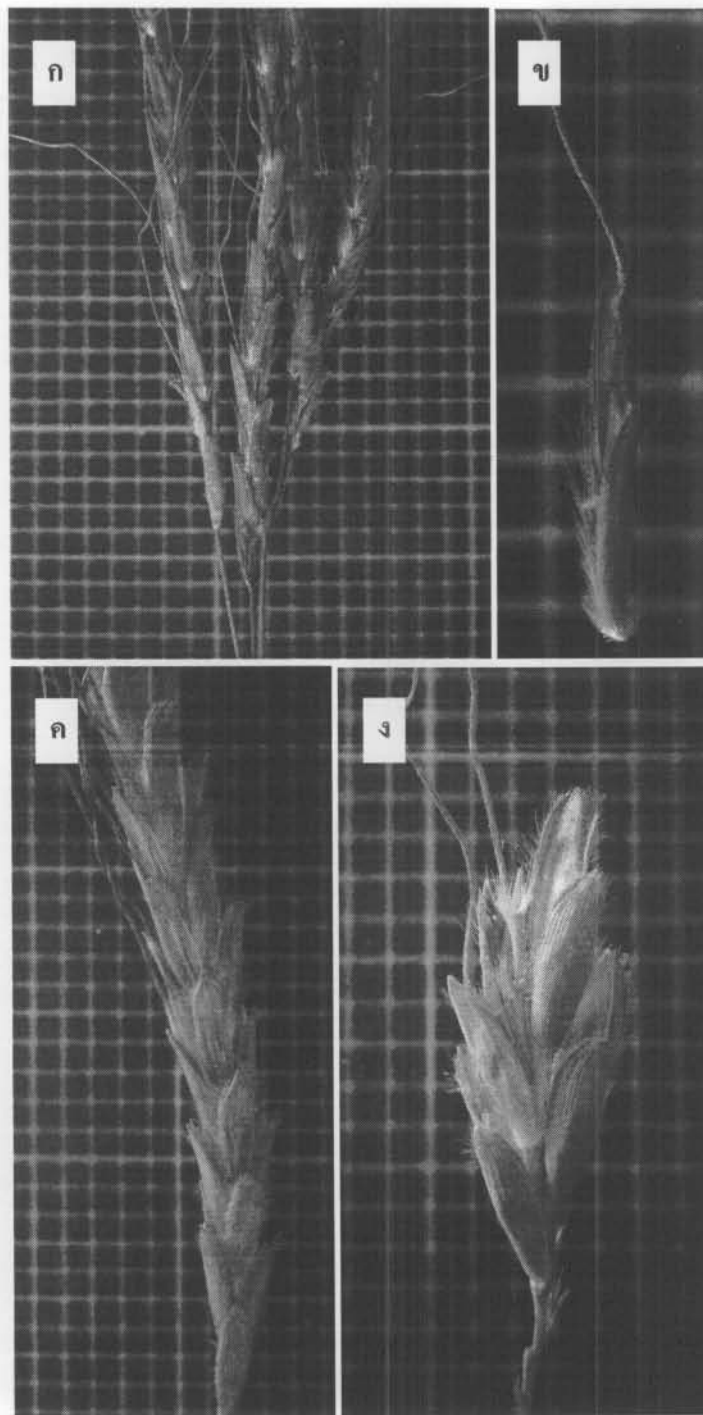

ภาพที่ 26 *Bothriochloa pertusa*

ก. ช่อกระจะบนช่อดอก

ข. ช่อดอกย่อยบนช่อกระจะ

ค.-ง. ช่อดอกย่อย

ภาพที่ 27 ก.-ข. *Dichanthium annulatum*

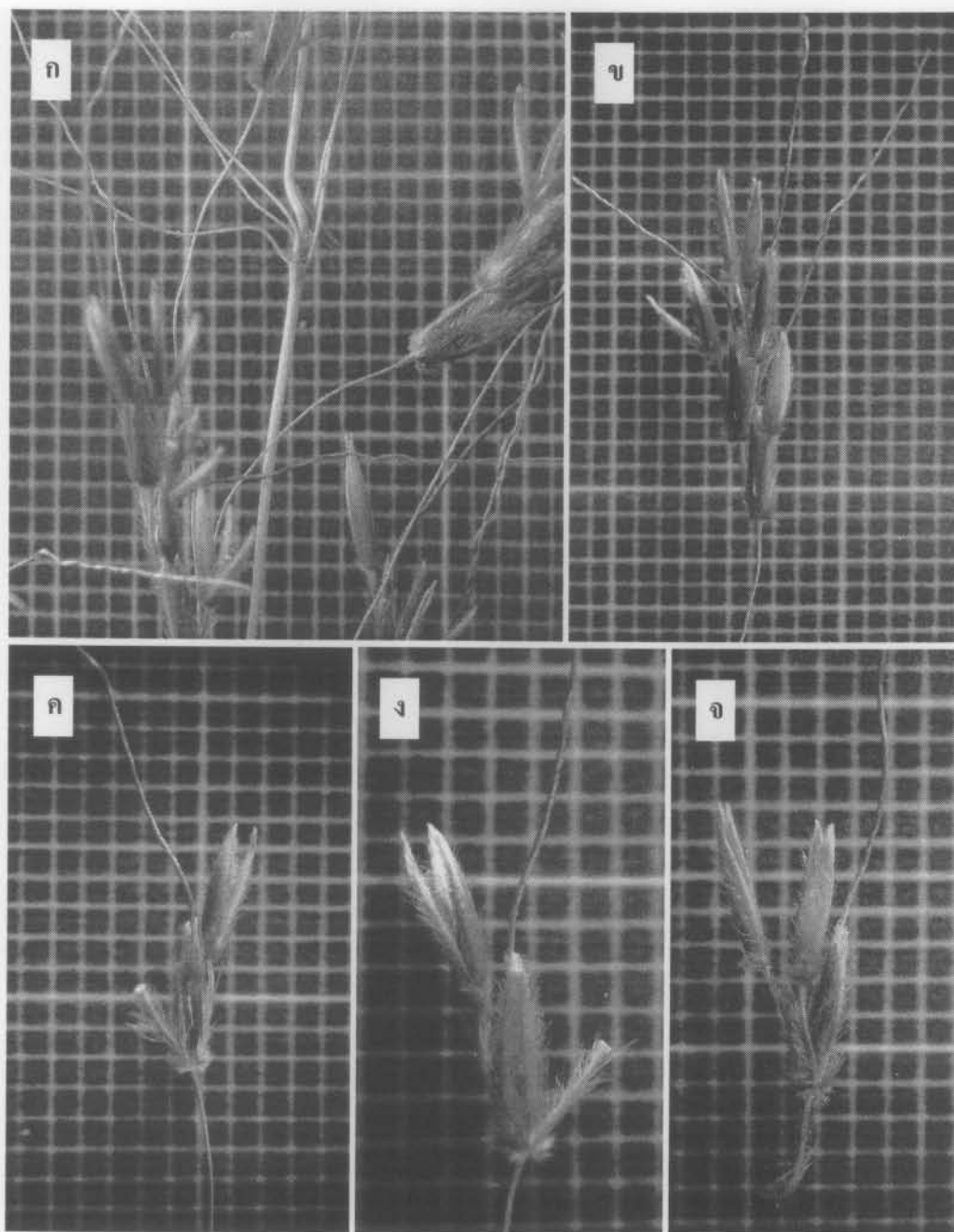
ก. ช่อกระจะบนช่อดอก

ข. ชูช่อดอกย่อยของช่อดอกย่อยคู่ต่าง;

ค.-ง. *D. caricosum*

ค. ช่อดอก

ง. ช่อดอกย่อยคู่เหมือนและช่อดอกย่อยคู่ต่างบนแกนช่อดอก

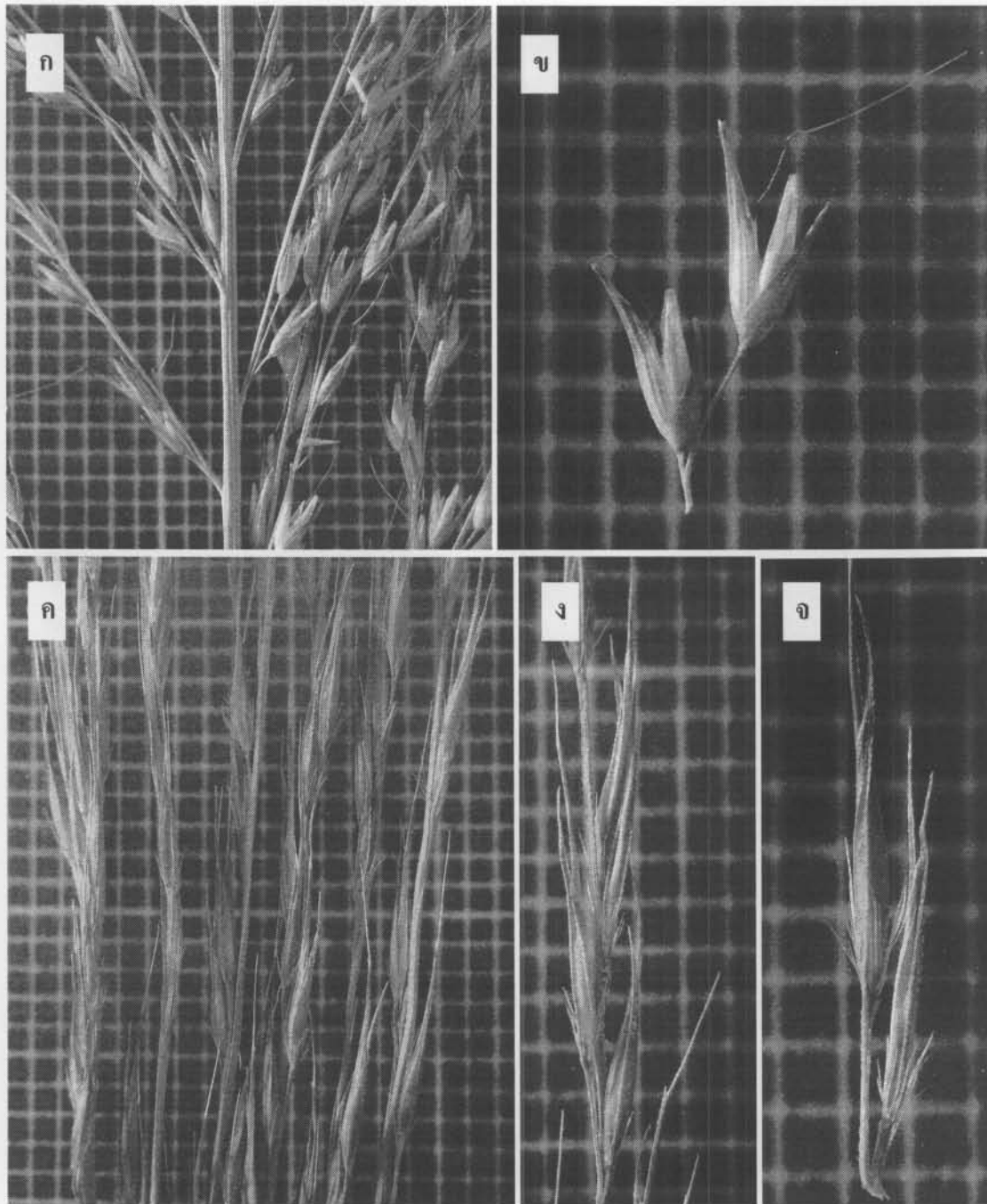
ภาพที่ 28 *Sorghum nitidum*

ก. แฉ่งช่อย

ข. ช่อกระจะ

ค.-ง. ช่อดอกย่อยบนแกนช่อกระจะ

จ. ช่อดอกย่อยบนปลายแกนช่อกระจะ

ภาพที่ 29 ก.-ข. *Arundinella nepalensis*

ก. แขนงช่อย่อย

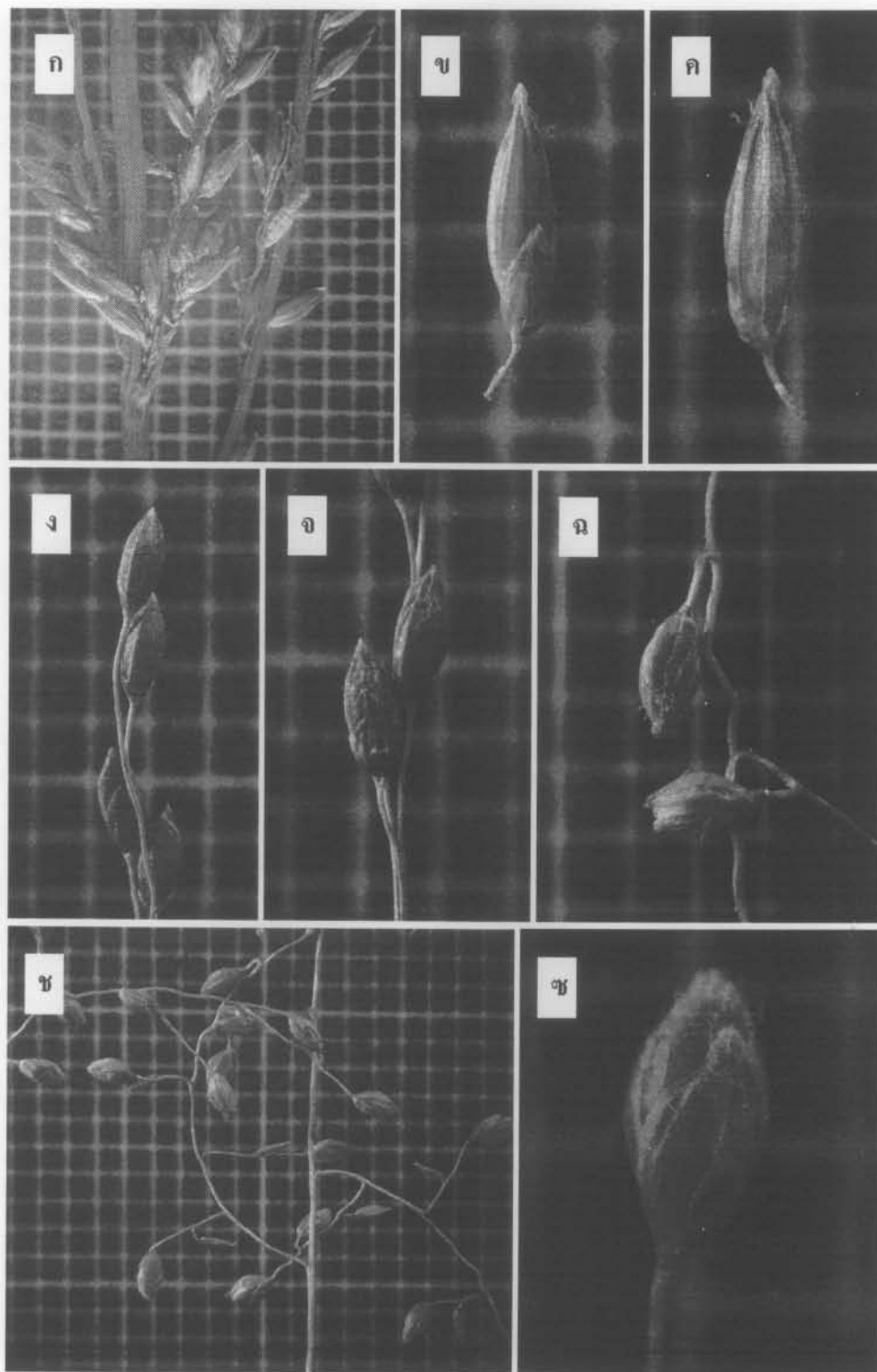
ข. คู่ช่อดอกย่อย

ค.-จ. *A. sp.*

ค. แขนงช่อย่อย

ง. คู่ช่อดอกย่อยบนแขนงช่อย่อย

จ. คู่ช่อดอกย่อย

ภาพที่ 30 ก.-ค. *Panicum auritum*

ก. แฉงช่อย่อย

ข.-ค. ช่อดอกย่อย

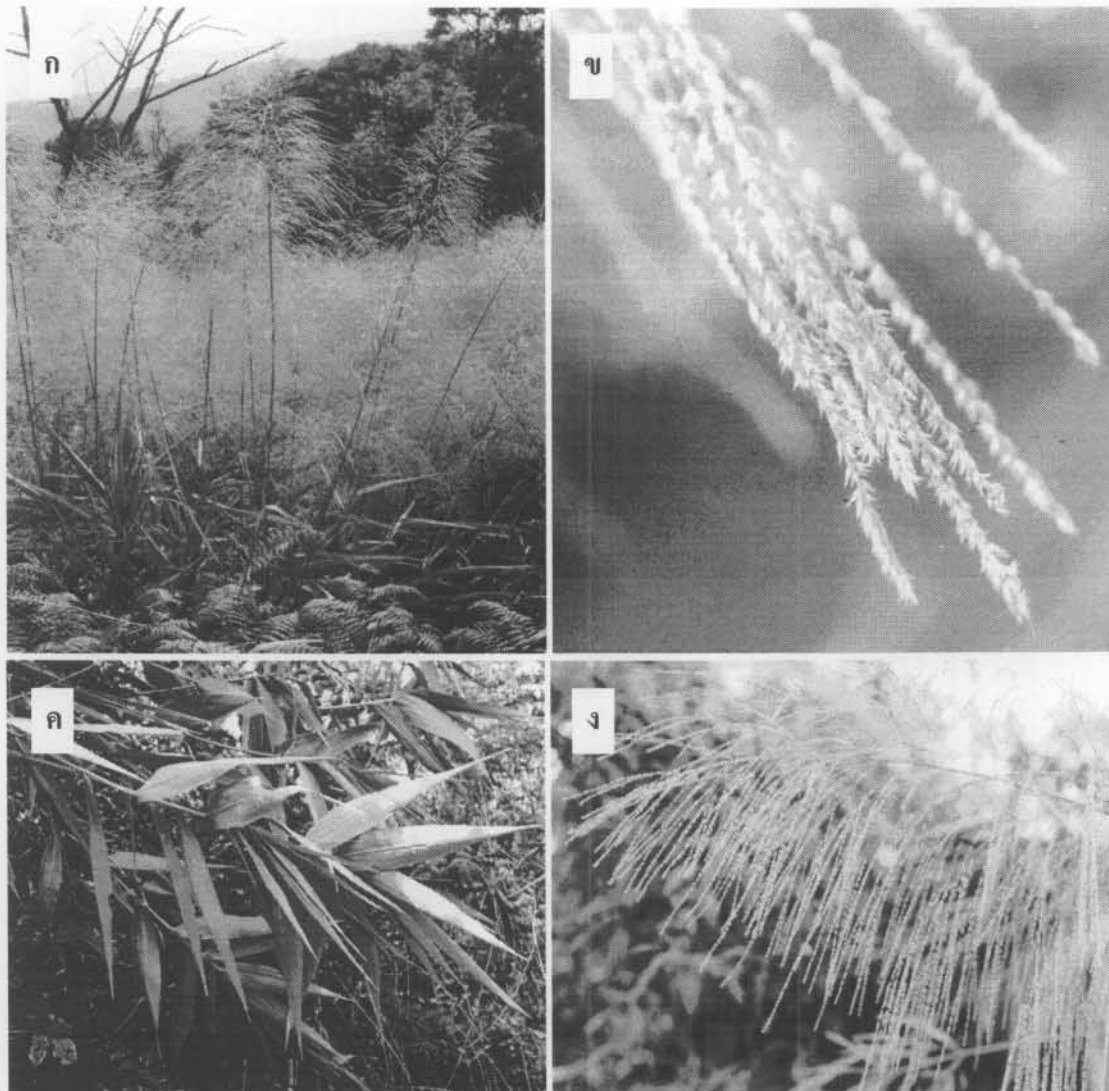
ง.-จ. *P. humidorum* ช่อดอกย่อยบนแฉงช่อย่อย

ฉ.-ช. *P. incommutum*

ฉ. ช่อดอกย่อยบนแฉงช่อย่อย

ช. แฉงช่อย่อย

ช. ช่อดอกย่อย

ภาพที่ 31 *Thysanolaena latifolia*

ก. ลักษณะวิสัย

ข. แขนงช่อย่อย

ค. ลำต้นและใบ

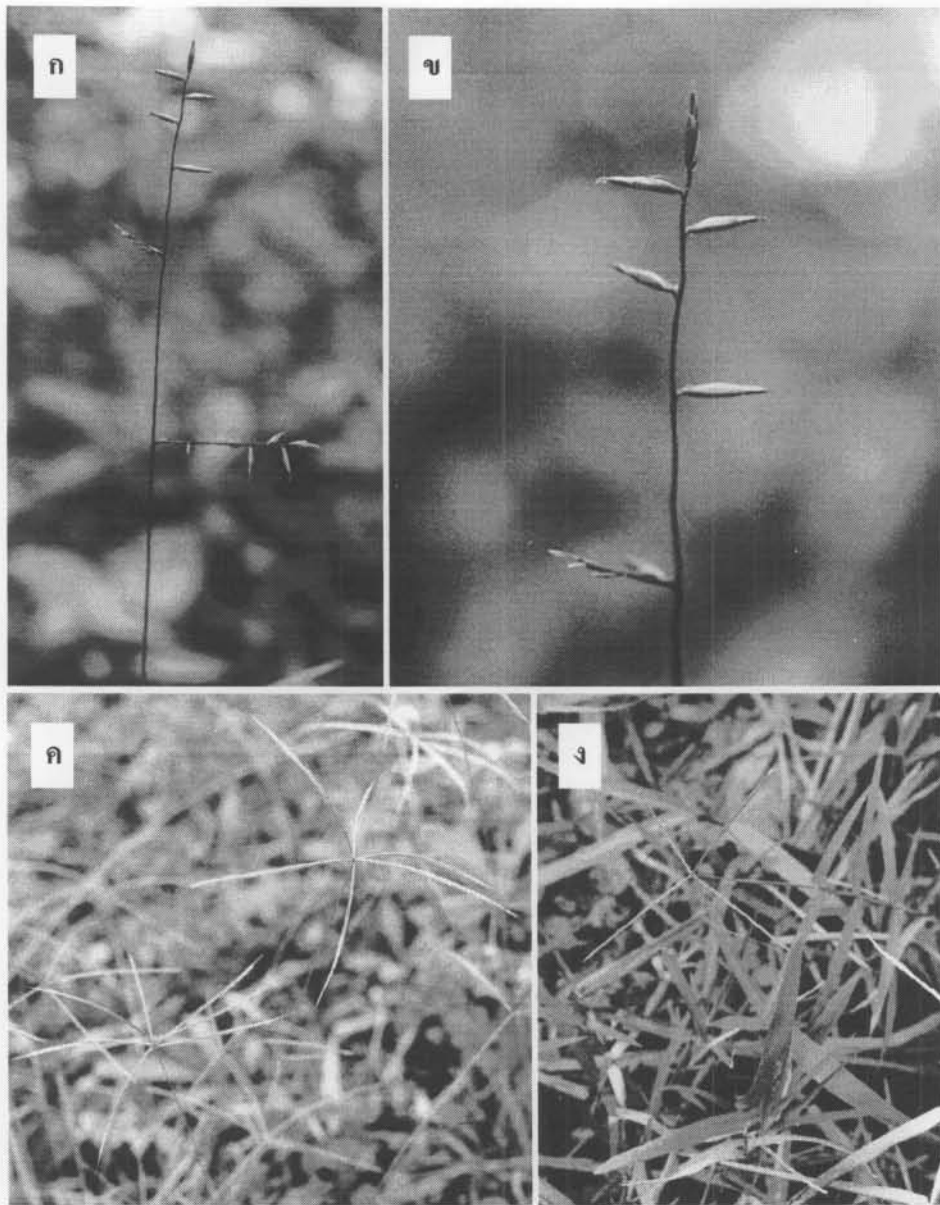
ง. ช่อดอก

ภาพที่ 32 ก.-ข. *Oryza meyeriana* ssp. *granulata*

ก. ช่อดอก ข. เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมีย

ค. *Centotheca lappacea* แสดงช่อดอก

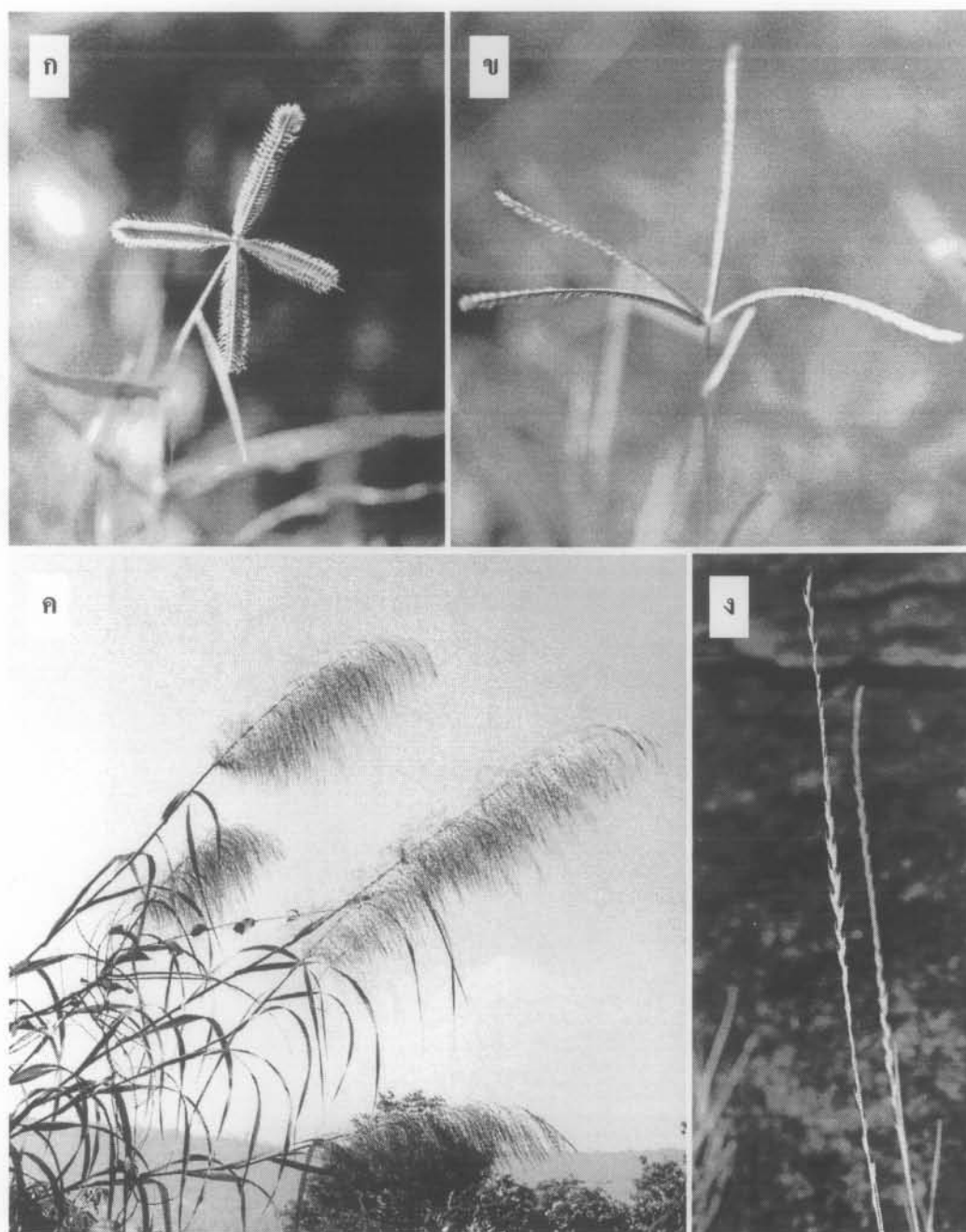

ภาพที่ 33 ก.-ข. *Lophatherum gracile*

ก. ช่อดอก ข. ช่อดอกย่อยบนช่อดอก

ค. *Chloris pycnothrix* แสดงช่อดอก

ง. *Cynodon dactylon* แสดงลักษณะวิสัย

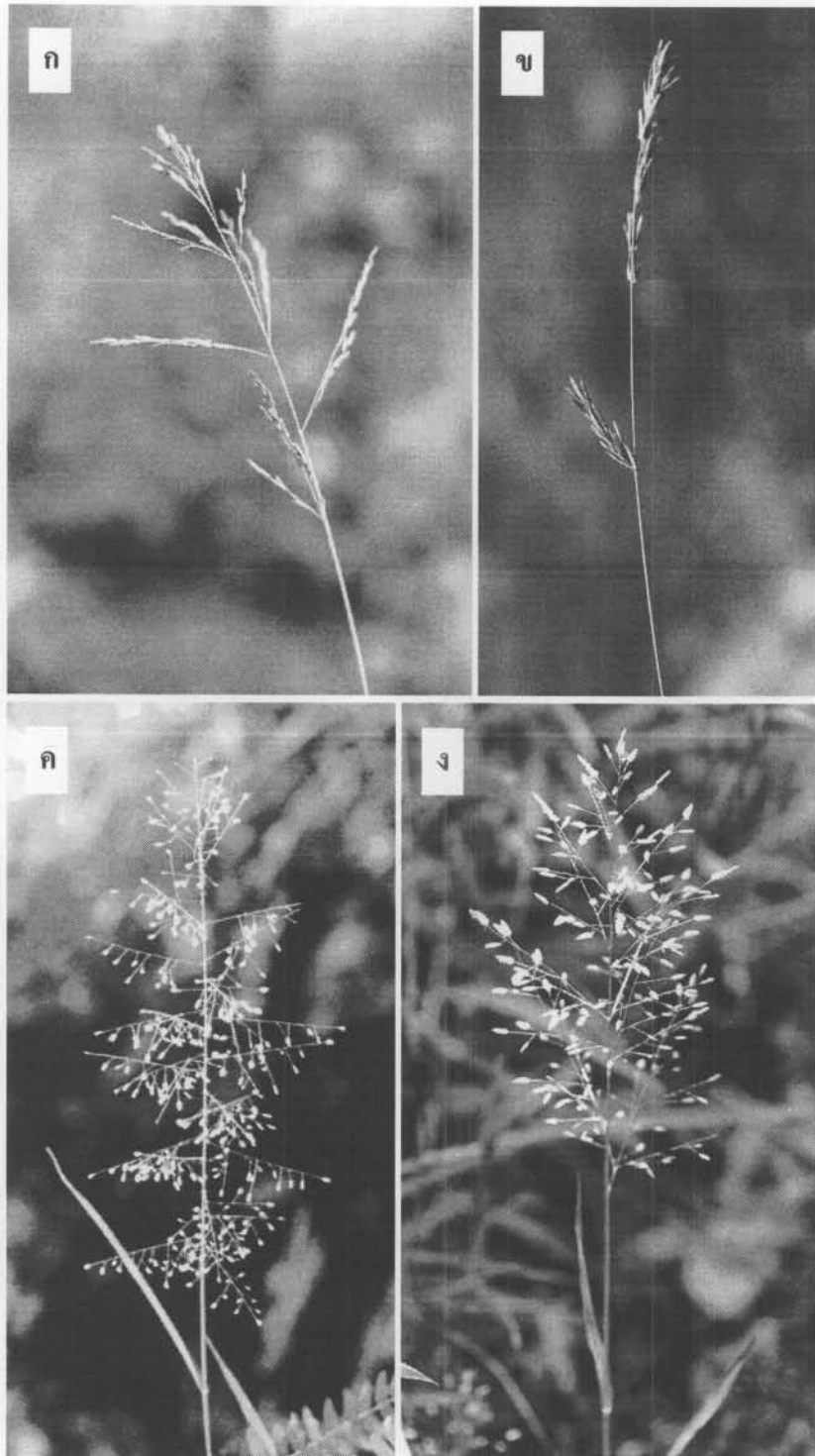

ภาพที่ 34 ก. *Dactyloctenium aegyptium* แสดงช่อดอก

ข. *Eleusine indica* แสดงช่อดอก

ค. *Neyraudia reynaudiana* แสดงช่อดอก

ง. *Tripogon larsenii* แสดงช่อดอก

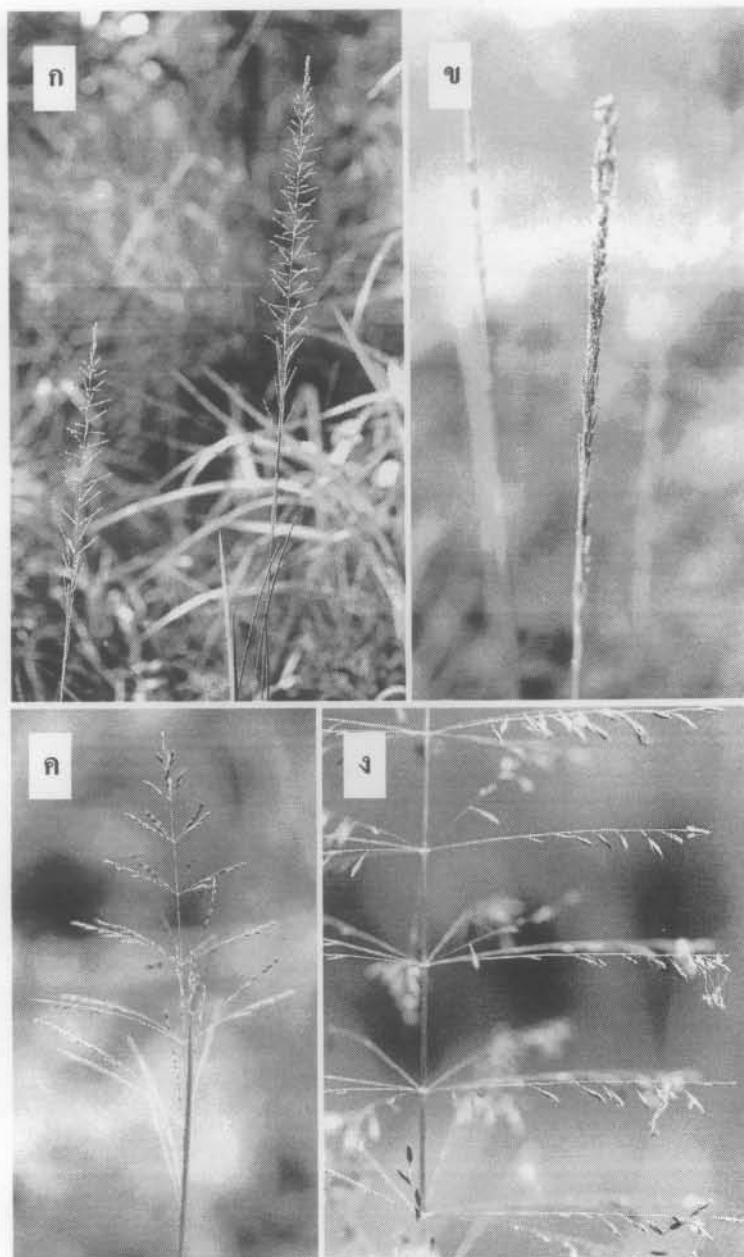

ภาพที่ 35 ก. *Eragrostis atrovirens* แสดงช่อดอก

ข. *E. cumingii* แสดงช่อดอก

ค. *E. tenella* แสดงช่อดอก

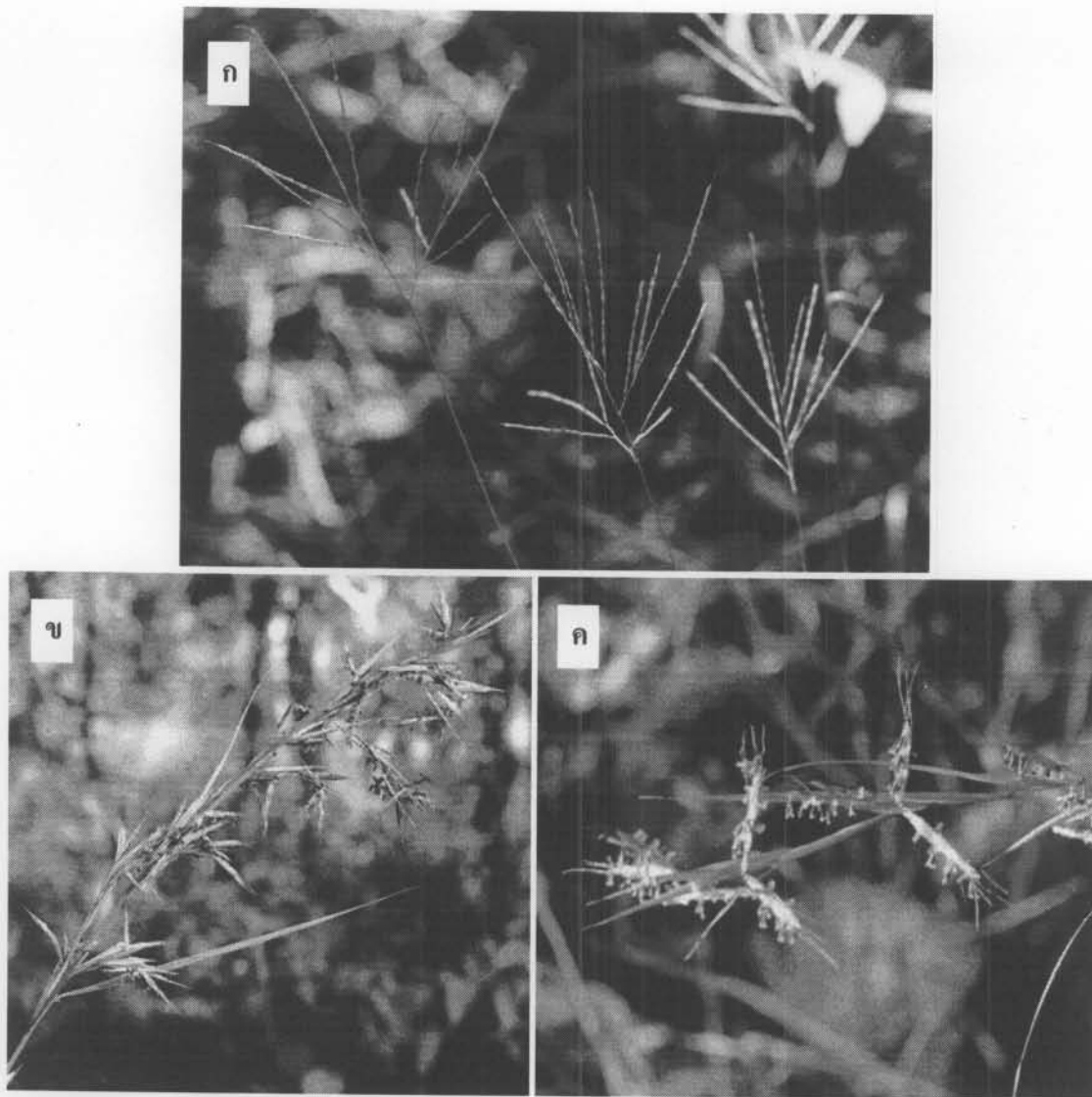
ง. *E. unioloides* แสดงช่อดอก

ภาพที่ 36 ก. *Sporobolus diandrus* แสดงช่อดอก

ข. *S. fertilis* แสดงช่อดอก

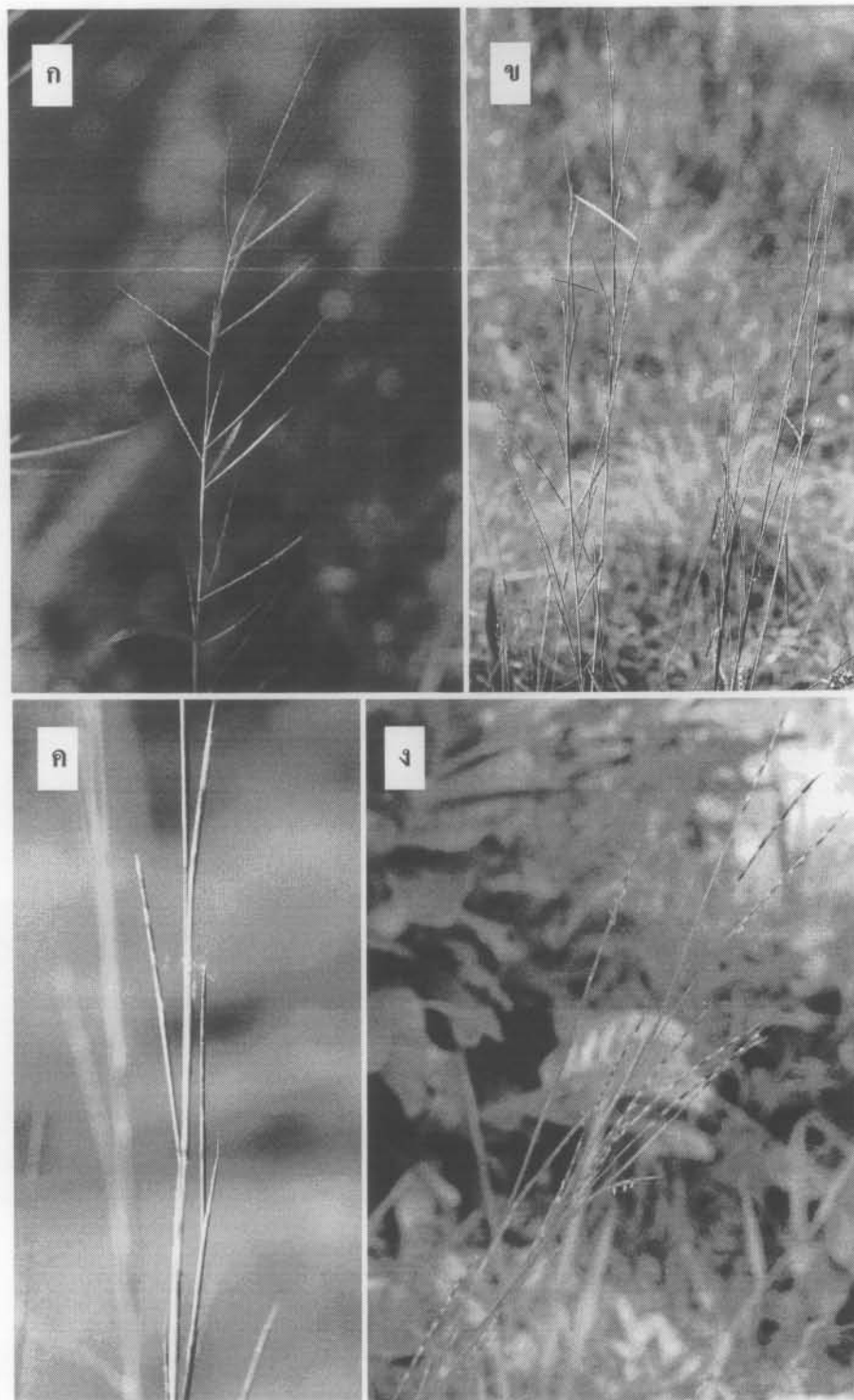
ค.-ง. *S. kerrii* แสดงช่อดอก

ภาพที่ 37 ก. *Arthraxon hispidus* แสดงช่อดอก

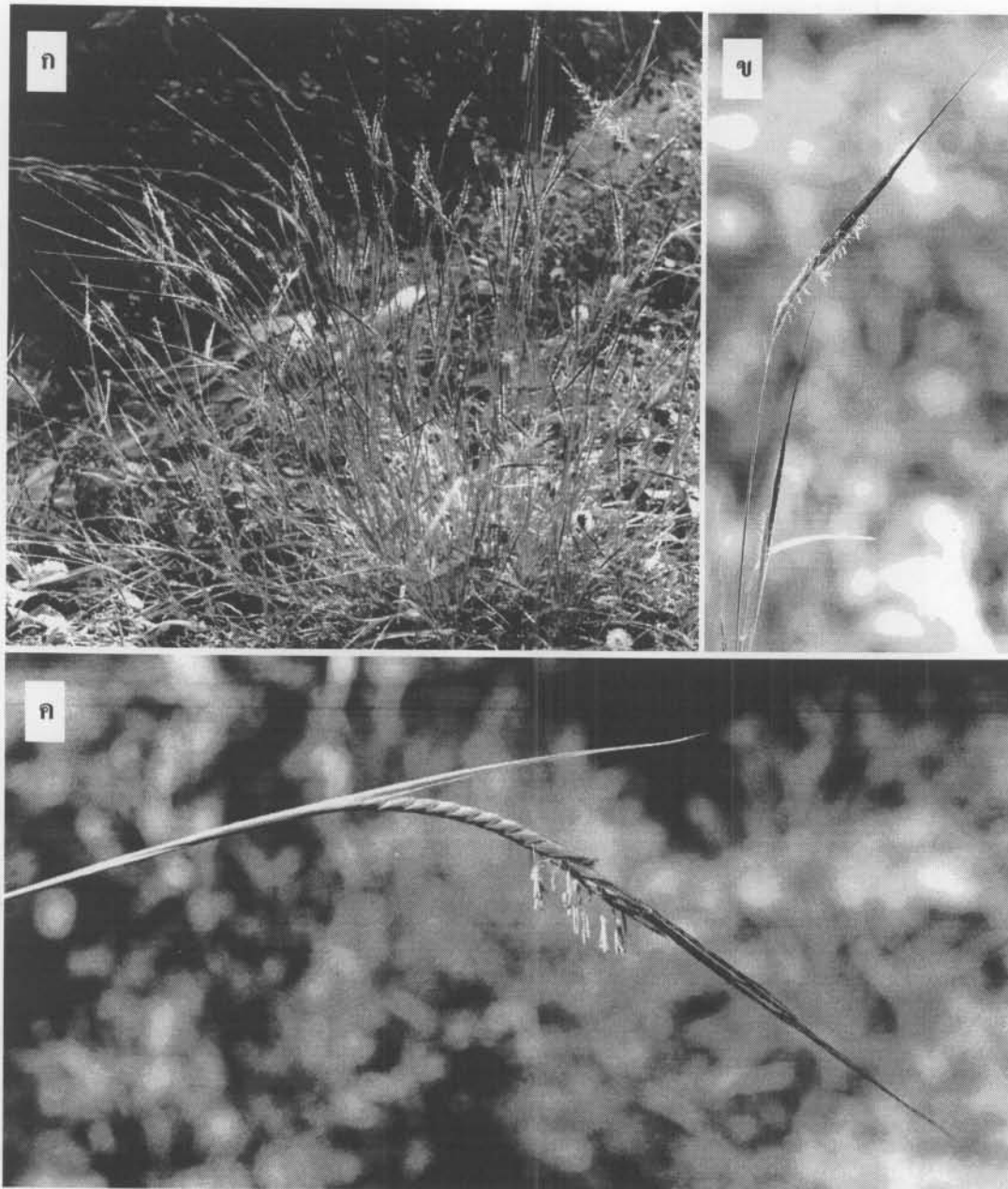
ข.-ค. *Cymbopogon* sp.

ข. ช่อดอก ค. คู่ช่อกระจะบนช่อดอก

ภาพที่ 38 ก. *Schizachyrium brevifolium* แสดงช่อดอก

ข.-ง. *S. sanguineum* แสดงช่อดอก

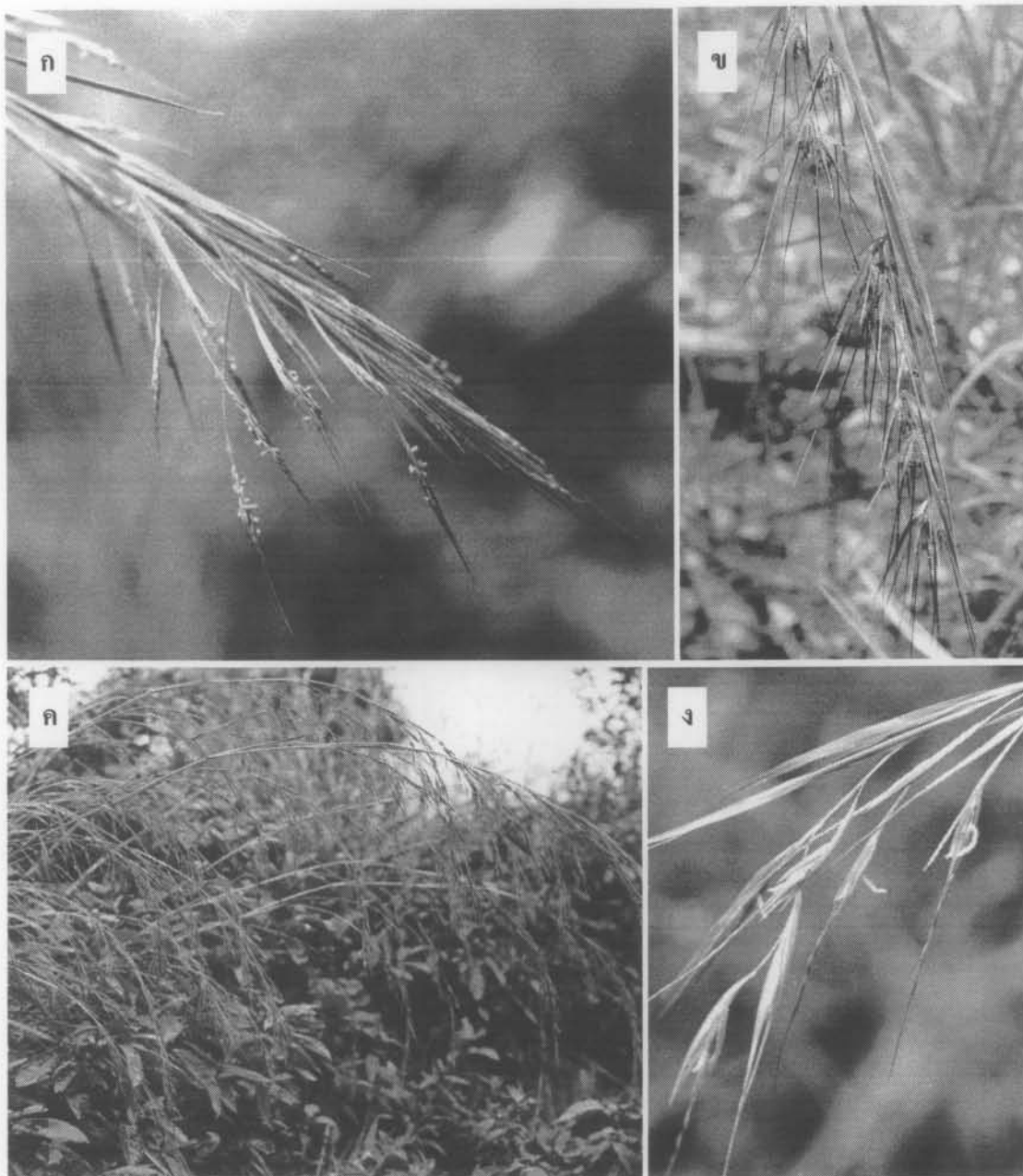

ภาพที่ 39 ก.-ข. *Heteropogon contortus*

ก. ลักษณะวิสัย

ข. ช่อดอก

ค. *H. triticeus* แสดงช่อดอก

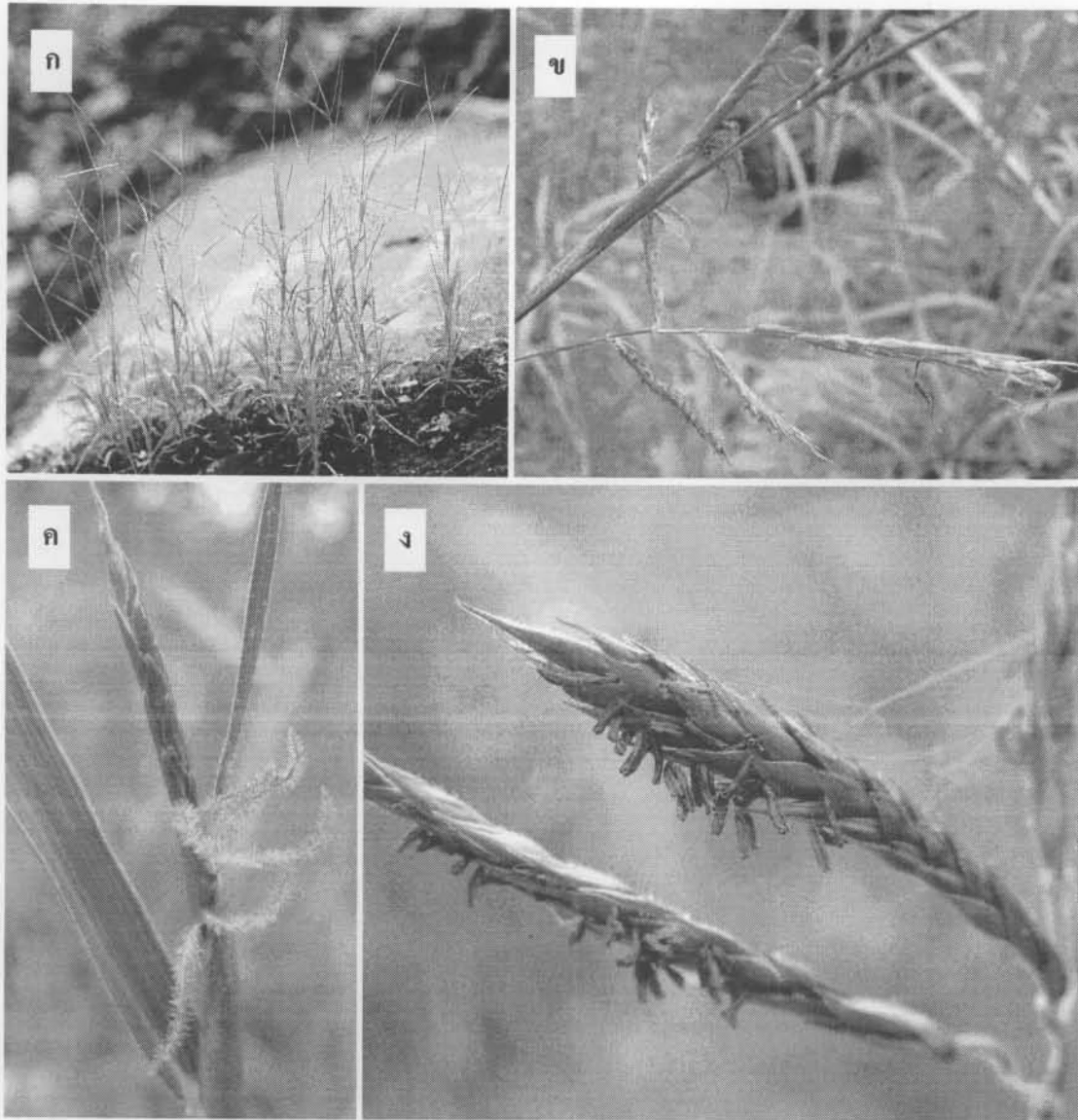

ภาพที่ 40 ก. *Hyparrhenia yunnanensis* แสดงช่อดอก

ข. *Themeda triandra* แสดงช่อดอก

ค.-ง. *T. caudata*

ค. ช่อดอก ง. ช่อกระจะบนช่อดอก

ภาพที่ 41 ก. *Dimeria ornithopoda* แสดงลักษณะวิสัย

ข.-ง. *Polytoca digitata*

ข. ช่อดอกแสดงส่วนที่เป็นเพศผู้และเพศเมีย

ค. ช่อดอกแสดงส่วนที่เป็นเพศเมีย

ง. ช่อดอกแสดงส่วนที่เป็นเพศผู้